

EUROPEISKA UNIONENS
DOMSTOL

Mångspråkigheten vid Europeiska unionens domstol

Mångspråkigheten **vid Europeiska** **unionens domstol**

Förord av ordförande Koen Lenaerts

7

1. - Mångspråkighet och mångfald

1.1 - Innebörden av mångspråkighet i Europeiska unionen – In varietate concordia	11
1.2 - Unionens officiella språk och de officiella språken i medlemsstaterna	15

2. - Mångspråkigheten i centrum för förfarandena vid EU-domstolens instanser

2.1 - Mångspråkigheten: En väsentlig del i domstolsförfarandena	20
2.2 - Den skriftliga delen av förfarandet	22
2.2.1 - Mål om förhandsavgörande	22
2.2.2 - Direkt talan och överklaganden	27
2.2.3 - Yttranden från domstolen	32
2.2.4 - Påskyndad handläggning av målen	32
2.2.5 - Den skriftliga delen av förfarandet avslutas	34
2.3 - Den muntliga delen av förfarandet	34
2.3.1 - Den muntliga förhandlingen	34
2.3.2 - Generaladvokatens föredragning av förslaget till avgörande	35
2.4 - Domar, beslut och yttranden	38
2.5. - Tvister vid domstolen angående mångspråkigheten	44
2.5.1 - Överensstämmelsen mellan de olika språkversionerna av EU-rättsakter: teorin om acte clair	44
2.5.2 - Tvister om språkanvändning vid uttagningsprov och meddelanden om lediga tjänster	49
2.5.3 - Särskilda språkregler för europeiska patent med enhetlig verkan	53

3. - Hanteringen av mångspråkigheten vid domstolen

3.1 - Hur generaldirektoratet för mångspråkighet är organiserat	55
3.2 - Yrken inom generaldirektoratet för mångspråkighet	59
3.2.1 - Juristlingvister	59
3.2.2 - Tolkar	63
3.2.3 - Korrekturläsare/språkliga granskare	65
3.2.4 - Ledningsassistenter och sekretariat	66
3.2.5 - Specifika yrkesgrupper	68
3.3 - Externa medarbetare	69
3.3.1 - Juristlingvisterna och frilansöversättarna	69
3.3.2 - Frilanstolkar	73
3.4 - Betydelsen av kvaliteten på den juridiska översättningen och tolkningen vid domstolen	74
3.4.1 - Kvaliteten på den juridiska översättningen	74
3.4.2 - Kvaliteten på tolkningen	78
3.5 - Rekrytering, fortbildning och vidareutbildning	79
3.5.1 - Uttagningsprov för rekrytering av tjänstemän	79
3.5.2 - Urvalsförfaranden för tillfälligt anställda	79
3.5.3 - Fortbildning och vidareutbildning inom generaldirektoratet för mångspråkighet	80
3.6 - Rationalisering av mångspråkigheten	82
3.6.1 - Överlägningsspråket	82
3.6.2 - Pivåspråken (översättning)	84
3.6.3 - Reläspråk och returspråk (tolkning)	89
3.6.4 - Besparingsåtgärder med avseende på översättning	92
3.6.5 - Mångspråkighetens inverkan på handläggningstiden	95

4. - Översättning och tolkning: strategier, metoder och verktyg

4.1 - Juridisk översättning	99
4.1.1 - Juristlingvisten och översättningsuppdraget	102

4.1.2 - Särdragen i den juridiska översättningen vid domstolen	107
4.1.3 - Terminologiska överväganden i ett juridiskt sammanhang	108
4.1.4 - Valet av strategi, ett teleologiskt tillvägagångssätt	112
4.1.5 - Dialogen mellan upphovsmän och översättare	115
4.2 - Tolkning vid förhandlingar	117
4.2.1 - Tolkningsprinciper och tolkningsmetoder	117
4.2.2 - De särskilda utmaningarna i samband med simultantolkning vid EU-domstolen	118
4.2.3 - Strategier och metoder	120
4.2.4 - Förberedelse inför förhandlingen	122
4.2.5 - Tolkens färdigheter och skyldigheter	123
4.2.6 - Talarnas involvering	124
4.3 - Verktyg till stöd för mångspråkigheten	125
4.3.1 - Terminologi	125
4.3.2 - Verktyg för efterforskningar inom ramen för mångspråkigheten	130
4.3.3 - Översättningsverktyg	132
4.3.4 - Verktyg till stöd för tolkningen	137
4.3.5 - Tolkningen och deltagande på distans	137
4.3.6 - Distanstolkning	140

5. - Mångspråkigheten i framtiden

5.1 - Förutsättningarna för att finna nya talanger	143
5.2 - Insikten om vad som står på spel: kort eller lång sikt?	146
5.3 - Finansiering av mångspråkigheten	
jämfört med kostnaden för att avskaffa den	148
5.3.1 - Vad kostar mångspråkigheten?	151
5.3.2 - Vad skulle det kosta att göra avkall på mångspråkigheten?	152
5.3.3 - Följderna av ett icke mångspråkigt arbetssätt vid EU-domstolen	154
5.3.4 - Decentraliserat stöd till handläggningen av målen?	157

Slutord	159
----------------	-----

Ordlista	161
-----------------	-----

”Kärleken till demokratin är också den till jämlikheten” –
Montesquieu, Om lagarnas anda, 1748, vol. V, kapitel III

Förord av ordförande Koen Lenaerts

I begynnelsen av den europeiska integrationsprocessen användes endast fyra språk inom institutionen. I dag är det 24 officiella språk som talas i förhandlingssalarna och som en stor majoritet av domstolens och tribunalens avgöranden översätts till. I denna "språkkonsert", som blivit allt mer omfattande i takt med de successiva utvidgningarna av Europeiska unionen, har alla officiella språk samma rang till följd av förordning nr 1/58, vilken sedan 65 år innehåller unionsinstitutionernas språkregler.

Denna princip om "språkens lika ställning" speglar den stora språkliga och kulturella mångfald som unionen ska respektera enligt artikel 22 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Den utgör en ständig utmaning i verksamheten samtidigt som den är en viktig tillgång för institutionens rättspraxis.

För att ett domstolsavgörande ska finnas tillgängligt på unionens 24 officiella språk krävs nämligen att stora personalresurser och tekniska resurser tas i anspråk, men det är det "pris som måste betalas" för att garantera en rättspraxis som är transparent och tillgänglig i de olika nationella rättsordningarna. Denna garanti är oundgänglig för att unionens demokratiska system ska fungera väl och bidrar till att bringa den europeiska rättsskipningen närmare medborgarna, företagen och myndigheterna i de 27 medlemsstaterna.

För att möta denna utmaning kan institutionen förlita sig på den orubbliga hängivenheten hos professionella tolkar och översättare, vilka arbetar för att säkerställa att unionsrätten förstås på samma sätt på alla officiella språk i unionen, till gagn för den övergripande enhetligheten och kvaliteten i rättspraxis.

Under år 2023 kommer Mångspråkighetens trädgård, belägen i anslutning till Europeiska unionens domstol, att invigas, och i denna bok beskrivs hur institutionen organiserar en rättsskipningstjänst som är tillgänglig på unionens 24 olika språk, med de begränsningar (särskilt tids- och kostnadsrelaterade sådana) som måste iaktas vid bedrivandet av verksamheten.

Boken avslutas med några tankar kring mångspråkighetens utmaningar och framtid mot bakgrund av globaliseringen och den digitala revolutionen. Boken syftar även till att hedra alla de kvinnor och män som arbetar varje dag, oftast i det fördolda, för att denna magnifika multikulturella mosaik ska fungera på ett harmoniskt sätt.

1. - Mångspråkighet och mångfald

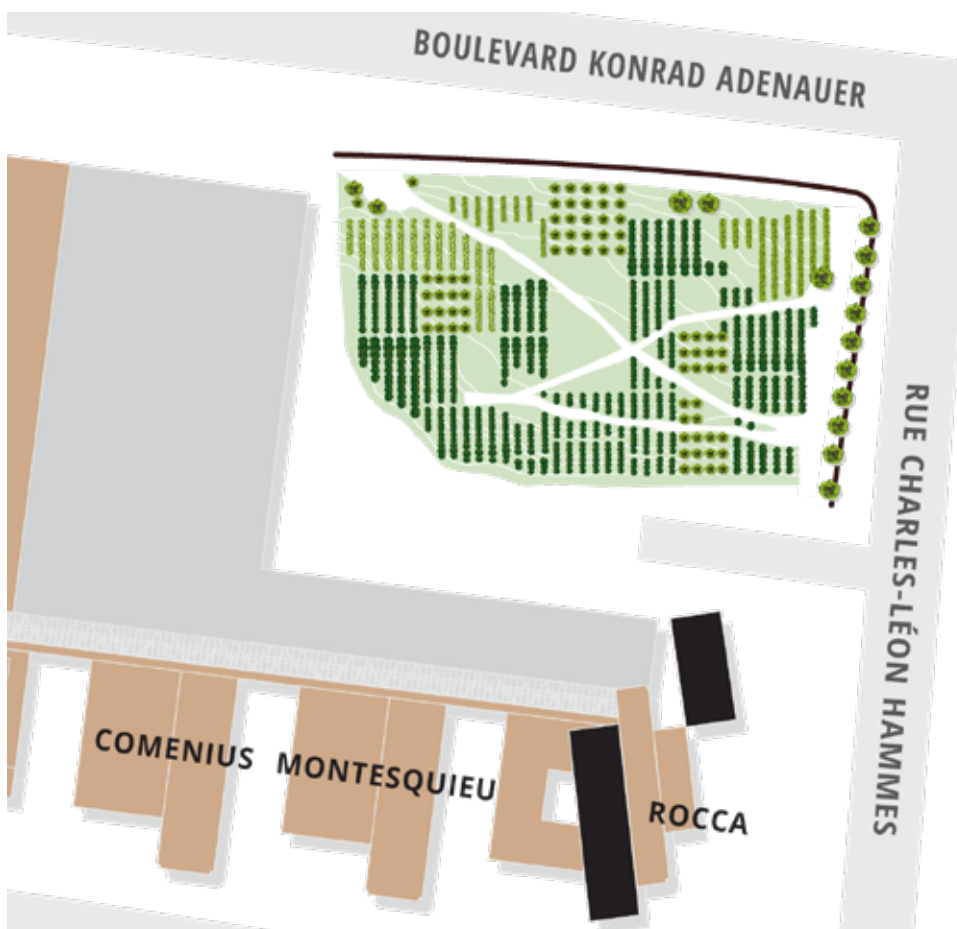
Mångspråkigheten vid EU-domstolen: parkens symbolvärde

Invigningen av Mångspråkighetens trädgård i anslutning till domstolens byggnader den 9 maj 2023 är en naturlig förlängning av det som arkitekturen i Europeiska unionens justitiepalats representerar: en strävan efter transparens och tillgänglighet. Ett av villkoren för enkel och transparent tillgång till domstolsprövning är nämligen att EU-domstolen är en mångspråkig institution så att medborgarna och de rättssökande kan kommunicera med den på det egna landets språk.

Idén att anlägga denna park har sin upprinnelse både i en önskan att på själva den plats som upptas av institutionen ge ett konkret uttryck åt dess värdegrund och en kombination av olika omständigheter. Ett markområde på drygt en hektar vid foten av de torn som ritats av arkitekten Dominique Perrault blev ledigt. På marken, som blev tom när Europeiska kommissionens föråldrade lokaler revs, har alltså anlagts en park som en hyllning till mångspråkigheten såsom symbol för den kulturella mångfalden i Europa. Kopplingen mellan skyddet av biologisk mångfald och respekten för språkliga identiteter tydliggörs genom parkens utformning och urvalet av olika arter av buskväxter, blandade med blommande växter och aromatiska örter. Parken inrymmer även Mångspråkighetens lund, bestående av lika många träd som det finns officiella språk i unionen, luxemburgskan inte att förglömma, då det är det traditionella språket i det land där domstolen har sitt säte.

Arbetet med denna park har ägt rum i ett nära samarbete mellan domstolen, som använder 24 språk, och de luxemburgska myndigheterna. Luxemburg är i sig ett mångspråkigt land och en ivrig försvarare av kulturell och språklig mångfald, som upplevs som en bördig grogrund. När det allmänt allt högre tempot som globaliseringen av handeln för med sig hela tiden driver på mot en "enspråkig effektivitet", är parken en sinnebild för mångspråkighetens inneboende och orubbliga värde. Den utgör därigenom en hyllning till mångspråkigheten inom institutionerna, som stadgas i fördragen, och flerspråkigheten i Luxemburg, vilken gör detta lilla land till en veritabel "språkträdgård".

Språklig jämlikhet, respekt för den språkliga identiteten och konstnadsfri tillgång till rättslig prövning är värden som domstolen förverkligar genom mångspråkiga förfaranden och rättspraxis på samtliga officiella språk. Institutionen strävar tillsammans med sina luxemburgska partner på fastighetsområdet helhjärtat efter att göra Mångspråkighetens trädgård till en levande plats där naturens mångfald och den kulturella mångfalden kommer till uttryck. Filosofihistorikern och författaren till verket *Penser entre les langues*¹ Heinz Wismann menade att "själva grunden för livet är pluralism", som är en kontrast till kulturell och språkligt homogenitet.

1| Heinz Wismann, *Penser entre les langues*, Éditions Albin Michel, Paris, 2012.

Parken intill domstolens Palais-byggnad erbjuder en plats för rekreation men även en kulturplats som kan hysa evenemang på temat språk och mångfald. Domstolen, som strävar efter att värna, bevara och främja mångspråkigheten kan bara glädjas åt att få ha detta levande uterum, inspirerat av den kulturella mångfalden i Europa, i sin närhet.

Mångspråkighetens trädgård avspeglar den polska romanförfattaren och 2018 års Nobelpristagare Olga Tokarczucs ord när hon år 2019 hyllade översättare och tolkar – dessa ordets ambassadörer – i följande ordalag: "Översättning är inte bara en övergång från ett språk till ett annat eller från en kultur till en annan, utan påminner även om en teknik inom trädgårdsodling som består i att ett skott från en växt ympas på en annan växt varifrån nya skott växer fram för att så småningom bilda grenar."²

2| Utdrag ur inledningsanförandet vid den fjärde litterära sammankomsten i Gdańsk (Polen), 2019.

1.1 - Innebörden av mångspråkighet i Europeiska unionen – In varietate concordia

Under de senaste århundradena, rent av årtusendena, har Europas folk slagits mot varandra. Maktlystnad har drivit den ene att utnyttja den andres rädsla och okunskap på bekostnad av fred, välbefinnande och lika möjligheter för både folk och individer. Andra världskrigets trauman fick nationerna att inse hur oumbärliga organ för dialog och samarbete – kanske rent av normgivning – hade blivit. Detta är bakgrunden till att Förenta nationerna (FN) bildades för att ersätta Nationernas förbund, vars begränsningar hade blivit tydliga.

Behovet av sådana organ gjorde sig i synnerhet gällande i Europa och de ursprungliga fördragens upphovsmän hade dessutom en vision om att uppnå ekonomisk och politisk integration inom Europas nationer. De önskade inte bara åstadkomma en fortlöpande dialog i de olika organen utan hade även som mål att fläta samman ländernas intressen och kontinuerliga handelsutbyten dem emellan, så att varje ansats till konflikt skulle framstå som uppenbart kontraproduktiv. För att uppnå detta måste alla nationella hinder rivas och den mentala protektionismen dämpas i takt med att den ekonomiska protektionismen uttraderades.

De första stegen togs genom Beneluxfördraget år 1948, åtföljt av inrättandet av den gemensamma kol- och stålmarknaden år 1951. Samtidigt med undertecknandet av Euratomfördraget som inrättade forskningssamarbetet på atomenergiområdet beslutades genom Romfördraget av den 25 mars 1957 om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG)³ om ett generellt öppnande av marknaderna samtidigt som den fria rörligheten för personer, varor, tjänster och kapital blev allt större. Dessa grundläggande etapper, som sedermera kompletterades genom införandet av en gemensam valuta, hade denna vision om fred och välbefinnande som mål. Dessa framsteg behövde få en rättslig ram i form av internationella fördrag och, av organisatoriska skäl, omgärdas av legitima institutioner som inrättats genom fördragen.

Institutionerna har hela tiden samarbetat med medlemsstaterna i syfte att föra Europas folk ännu närmare varandra. En av höjdpunkterna var beslutet om direktval av Europaparlamentets ledamöter från och med år 1979.

3] Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen som undertecknades i Rom den 25 mars 1957 och trädde i kraft den 1 januari 1958.

Framstegen ger alltmer konkreta avtryck i de europeiska medborgarnas dagliga liv och en stor del av de lagar som gäller i medlemsstaterna härrör från EU-bestämmelser.⁴ Europeiska unionens verksamhet har gradvis utsträckts till områden som rör själva kärnan i de medborgerliga rättigheterna, till exempel de grundläggande rättigheterna och sociala och politiska rättigheter.

Europeiska unionen och dess institutioner verkar således i centrum av ungefär (efter brexit) 450 miljoner EU-medborgares vardag. För att behålla sin legitimitet i befolkningens ögon måste både unionen och institutionerna därför tydligt visa att de faktiskt lyssnar på de enskilda individerna och oupphörligt bevisa för dem att de inte är marginaliserade i en stor helhet utan deltar i denna helhet med samma rättigheter som alla andra medborgare och folk i Europa.

Det europeiska projektet handlar framför allt om kultur och civilisationer och präglas av gemensamma värden och en mångfald av kulturella uttryck, i främsta rummet språkliga. Språket är på samma gång ett medel för kommunikation, en identitetsmarkör och ett kulturellt stoff. Språken formar inte endast den personliga identiteten utan är också en del av ett gemensamt arv.

Därför är det väsentligt att individen respekteras i alla olika aspekter av hans eller hennes identitet, om det så rör nationalitet, religion, filosofisk åskådning, etnicitet, kön eller politisk övertygelse för att nämna några. Eftersom språket befinner sig i identitetens kärna måste alla språk behandlas lika.

4| Politiker hänvisar till olika procentsatser, som ofta överdrivs för att prisa, eller tvärtom kritisera EU-rättens framskjutna ställning i våra system. I själva verket är det varken ändamålsenligt eller ens möjligt att kvantifiera EU-lagstiftningens genomslag med tanke på att rättsregler av olika ursprung ofta är sammanvävda i samma lagtexter. Det finns inte heller något referenssystem som gör det möjligt att vikta reglerna utifrån deras verkliga och varaktiga rättsliga inverkan.

Annars skulle medborgarna ha en känsla av att deras identitet värderas lägre än andra språkgemenskapers eller nationella gemenskapers identitet,⁵ en känsla av att de är "mindre jämlika" än andra. Språklig ojämlikhet kan bara leda till en känsla av främlingskap hos individen i förhållande till institutionerna och i förhållande till det nationella eller europeiska projektet i dess helhet. Detta tankesätt ligger bakom den institutionella mångspråkigheten, som är en garanti för medborgarnas känsla av delaktighet och ett sammanhållande kitt som borgar för fred mellan nationerna. Alltfler människor i Europa behärskar i olika grad fler än ett språk och denna flerspråkighet är mycket glädjande. Mångspråkigheten inom institutionerna är dock mer än detta. Den är resultatet av en strategi som har som mål att medborgarna, på ett icke-diskriminerande sätt, alltid ska kunna få tillgång till information och både vända sig till institutionerna på sitt eget språk och få ett svar av dem på samma språk. Varje medborgare har nämligen rätt att endast använda sitt eget språk. Även när en person talar flera andra språk har han eller hon sällan en lika fullständig och nyanserad förståelse av något av dessa som av modersmålet. Av en studie som Eurostat gjorde år 2016 framgår att det inte finns något enskilt EU-språk som talas på en mycket hög nivå av en majoritet av befolkningen. Ungefär 20 procent av EU:s vuxna befolkning kan kommunicera på en sådan nivå på tyska, 16 procent på franska, 14 procent på italienska och 13 procent på engelska. Om engelska används som enda kommunikationsspråk kommer 13–45 procent av den vuxna befolkningen i de 27 medlemsstaterna att förstå innehållet. Andelen ökar till mellan 43 och 45 procent om tre språk (tyska, engelska och franska) används.

5| Denna princip stadfästs för övrigt både i artikel 3.3 sista stycket i Fördraget om Europeiska unionen (FEU) där det står att "[unionen] ska respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas" och i artikel 22 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som anger att "[u]nionen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden". Domstolen påminner för övrigt regelbundet i sin praxis om hur viktig mångspråkigheten är för unionen. I punkt 41 i domen av den 2 oktober 2018, Frankrike/parlamentet (C-73/17, [EU:C:2018:787](#)), angav domstolens stora avdelning att "parlamentet [således] ska fullgöra sin budgetbefogenhet med all den omsorg och noggrannhet och allt det engagemang som ett sådant ansvar kräver (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 december 2012, Frankrike/parlamentet, C-237/11 och C-238/11, [EU:C:2012:796](#), punkt 68), vilket innebär att parlamentets debatter och omröstningar ska grunda sig på en text som har delats ut till ledamöterna i god tid och som översatts till samtliga av unionens officiella språk. Unionen upprätthåller nämligen flerspråkigheten, såsom det erinras om i artikel 3.3 fjärde stycket FEU (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 maj 2015, Spanien/rådet, C-147/13, [EU:C:2015:299](#), punkt 42, och dom av den 6 september 2017, Slovakien och Ungern/rådet, C-643/15 och C-647/15, [EU:C:2017:631](#), punkt 203)".

En policy som innebär fullständig mångspråkighet medför däremot att 97–99 procent av den vuxna befolkningen kan ta till sig innehållet i kommunikationen.⁶

Denna medborgerliga rätt kommer till uttryck i ett flertal rättsakter och har sin rättsliga grund i artikel 20.2 d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF), som har följande lydelse: "Unionsmedborgare ska ha ... rätt att vända sig till unionens institutioner och rådgivande organ på något av fördragens språk och få svar på samma språk." Denna rättighet genomförs konkret i förordning nr 1 om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen,⁷ och i artikel 41.4 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna enligt vilken "[v]ar och en ska kunna vända sig till unionens institutioner på något av fördragens språk och ska få svar på samma språk".

Tack vare mångspråkigheten är det möjligt att skapa ett sådant unionsmedborgarskap som är väsentligt för en interkulturell dialog, eftersom mångspråkigheten inbjuder till att alla människor i Europa betraktar sina medmänniskor som jämlikar. Alla de som arbetar med översättning inom institutionerna (juristlingvister och översättare) säkerställer att institutionernas handlingar finns tillgängliga på samtliga officiella språk.

Att detta krav måste tillgodoses undgick inte den europeiska integrationens föregångsmän. Redan i den första förordningen som antogs av EEG, förordning 1/58 – som fortfarande är i kraft och som kalkerade de språkregler som gällde inom Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) – fastställdes vilka språk som är unionens officiella språk samt regler för hur de ska användas. I artikel 1 i den förordningen, i den lydelse den har till följd av de successiva anslutningarna, anges att "[f]öljande språk ska vara officiella språk och arbetsspråk för unionens institutioner: bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, iriska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska". Artikel 2 har följande lydelse: "Skriftliga handlingar som en medlemsstat eller en person som lyder under en medlemsstats jurisdiktion ställer till gemenskapens institutioner får efter avsändarens val avfattas på något av de officiella språken.

6| The EU's approach to multilingualism in its own communication policy, [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2022\)699648](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2022)699648) (septembre 2022); Pressmeddelande: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA\(2022\)733096](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_ATA(2022)733096) (oktober 2022).

7| Rådets förordning nr 1 av den 15 april 1958 om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT 17, 1958, s. 385; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 14) (nedan kallad förordning 1/58).

Svaret skall lämnas på samma språk.” I artikel 7 anges att “[i] fråga om förfaranden vid domstolen skall språkanvändningen regleras i domstolens rättegångsregler”. Dessa språkregler har i princip konstitutionellt värde vilket förklarar varför det krävs ett enhälligt beslut av medlemsstaterna för att ändra förordningen. Samma gäller även de bestämmelser i domstolens och tribunalens rättegångsregler som gäller språkanvändningen inom EU-domstolen (artiklarna 36–42 i domstolens rättegångsregler och artiklarna 44–49 i tribunalens rättegångsregler). Detta grundläggande värde har kommit till uttryck i stadgan om de grundläggande rättigheterna, i artiklarna 21 (förbudet mot diskriminering på grund av bland annat språk) och 22 (respekten för bland annat den språkliga mångfalden). Dessa bestämmelser befäster därmed principen om språklig jämlikhet i Europeiska unionen.

1.2 - Unionens officiella språk och de officiella språken i medlemsstaterna

Man får inte förväxla unionens 24 officiella språk, som räknas upp i förordning 1/58, med medlemsstaternas officiella språk. Vissa språk, som exempelvis luxemburgska (som tillsammans med franska och tyska är officiellt språk i Luxemburg), ingår nämligen inte bland unionens officiella språk.

Beslut i dessa frågor av Europeiska unionens råd, där samtliga medlemsstater är representerade, ska fattas enhälligt. Innan en blivande medlemsstat ansluter sig till unionen ska den ange vilket språk den önskar använda som officiellt språk i sammanhang som rör unionen. Alla eventuella senare ändringar, oavsett om det rör sig om att lägga till eller ta bort ett officiellt språk, måste godkännas enhälligt av samtliga medlemsstater i rådet.

Förteckningen över officiella språk kan alltså komma att förändras. Nya språk har tillkommit till följd av att nya medlemsstater har anslutit sig till EU. Ibland kan också, såsom är fallet med iriskan, ett språk som är ett officiellt språk i en medlemsstat men som inte blev ett av unionens officiella språk i samband med medlemsstatens anslutning få en ny ställning. Trots Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur unionen kvarstår engelskan i förteckningen över de officiella språken, bland annat till följd av att det är officiellt språk i två andra medlemsstater, nämligen Irland och Malta.

Artikel 55.1 FEU är ett uttryck för denna inkluderande anda. Där anges att “[d]etta fördrag, upprättat i ett enda original på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska,

portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska språken, vilka texter är lika giltiga på alla språken, ska deponeras i arkiven hos Republiken Italiens regering, som ska överlämna en bestyrkt kopia till var och en av regeringarna i övriga signatärstater". Detta gäller även artikel 24 fjärde stycket FEUF som anger att "[v]arje unionsmedborgare [skriftligen] kan ... vända sig till varje institution eller organ som avses i denna artikel eller i artikel 13 i fördraget om Europeiska unionen på något av de språk som anges i artikel 55.1 i nämnda fördrag och få svar på samma språk".

Av detta följer att var och en kan vända sig till unionens institutioner på vilket som helst av de officiella språken och få svar på samma språk.⁸ All unionslagstiftning med allmän giltighet offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning* på samtliga officiella språk. Domstolen har bekräftat detta i exempelvis domen i mål C-108/01 genom att slå fast att "[r]ättssäkerheten kräver ... att en gemenskapsrättslig reglering möjliggör för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av sina skyldigheter enligt regleringen". Med detta uttalande godtog domstolen svarandenas argument om att "[e]n gemenskapsbestämmelses räckvidd och verkningar skall vara tydliga och förutsebara för de enskilda, vid äventyr av att i annat fall rättssäkerhetsprincipen och öppenhetsprincipen åsidosätts. De regler som uppställts skall ge de berörda personerna möjlighet att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som åligger dem. Att en rättsakt inte offentliggjorts hindrar att skyldigheter enligt denna rättsakt åläggs enskilda. Dessutom skall en skyldighet enligt gemenskapsrätten anges på ett lättillgängligt sätt på språket i den medlemsstat där den skall tillämpas".⁹

Även domstolens praxis publiceras i rättsfallssamlingen på samtliga officiella språk.¹⁰

Fördragen ingicks på samtliga officiella språk och alla språkversioner av sekundärrättsakter är autentiska – det vill säga giltiga – vilket för övrigt är en förutsättning för att de ska kunna tillämpas.

8| Isabelle Pingel, "Le régime linguistique de l'Union européenne. Enjeux et perspectives", *Revue de l'Union européenne*, juni 2014, s. 328–330.

9| Dom av den 20 maj 2003, Consorzio del Prosciutto di Parma och Salumificio S. Rita SpA (C-108/01, [EU:C:2003:296](#), punkterna 85 och 89).

10| Det undantag som gällde för iriskan har gradvis utfasats för att helt upphöra att gälla den 31 december 2021 (se rådets förordning (EU, Euratom) 2015/2264 av den 3 december 2015, om förlängning av giltighetstiden för och utfasning av de tillfälliga bestämmelser om undantag från förordning nr 1/58 (EUT L 322, 2015, s. 1)).

Den juridiska mångspråkigheten: en verklig balansakt och ett oftergivligt krav

Som man kan förstå kräver den konkreta tillämpningen av mångspråkigheten i syfte att värna om medborgarnas och medlemsstaternas behov och identitet inte bara tillräckliga resurser utan förutsätter även en kontinuerlig intellektuell process.¹¹

EU är nämligen en union som grundas på en rättsordning, och denna rättsordning ska gälla lika för alla och alltså få rättsverkningar som var och en kan förstå trots förekomsten av många olika språk och rättssystemens olikheter.¹² Direktiv och förordningar måste kunna förstås på samma sätt på alla språk och i alla nationella rättssystem oavsett på vilket språk de avfattats från början.¹³ Juridiska begrepp är emellertid inte alltid desamma i de olika rättssystemen.¹⁴ Vissa begrepp förekommer endast i ett eller flera rättssystem och saknar motsvarighet i de övriga. Andra begrepp förekommer i samtliga rättssystem men har inte exakt samma innebörd, antingen på grund av att de har grundläggande skillnader eller på grund av att de har en mer eller mindre vidsträckt räckvidd.¹⁵

11 | Dorina Irimia, "Pour une nouvelle branche de droit? La traduction juridique, du droit au langage", *Revue Études de linguistique appliquée (ELA)*, nr 183, 2016, s. 329–341.

12 | Sylvie Monjean-Decaudin, "La juritraductologie, où en est-on en 2018?", Collectif, *La traduction juridique et économique. Aspects théoriques et pratiques*, Classiques Garnier, s. 17–31.

13 | Se, exempelvis, Christoph Sobottas bidrag: Die Mehrsprachigkeit als Herausforderung und Chance bei der Auslegung des Unionsrechts. Praktische Anmerkungen aus der Perspektive des Kabinetts einer Generalanwältin, *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik (ZERL)*, 2015.

14 | Caroline Reichling, Terminologie juridique multilingue comparée, i Cristina Mauro, Francesca Ruggieri (red.), *Droit pénal, langue et Union européenne*, collection Droit de l'Union européenne – Colloques, Éditions Bruylant, Bruxelles, 2012.

15 | Termen *crime* täcker en betydligt större skala av straffrättsliga överträdelser i engelsk rätt än i fransk eller belgisk rätt och detta vanliga ord är alltså i själva verket en juridisk falsk vän.

Därigenom blir de svåra, eller rent av omöjliga att översätta.¹⁶ En enskild term i ett språk kan dessutom omfatta flera begrepp i andra språk och rättsordningar.¹⁷ Barbara Cassin, ledamot av Franska akademien, har föreslagit att "det som ska betecknas som 'översättligt' inte är det som man faktiskt inte översätter utan det som man oupphörligen (inte) översätter. Dessa tecken på skillnad, översättarens anmärkningar i fotnoter, är yttringar av intelligens. ... Översättning är en färdighet i att hantera olikheter och det är detta som vi enskilda medborgare, européer behöver".¹⁸

Trots dessa svårigheter jonglerar juristlingvister och tolkar med alla olika begrepp för att se till att rättsakter och de verkningar som de får förstås på samma sätt i alla medlemsstater. I bland blir det nödvändigt att skapa nya juridiska termer eller använda termer som förvisso motsvarar ett begrepp i nationell rätt men som har en självständig innebörd i unionsrätten.¹⁹ De som arbetar med språk inom institutionerna strävar följaktligen konstant inte bara efter att åstadkomma en översättning utan även efter att finna det uttryckssätt som i varje given situation gör det möjligt att förstå de exakta rättsverkningarna. Detta måste ofta ske utan att det finns någon exakt motsvarighet vare sig i språket eller i rättssystemet och samtidigt ska översättaren se till att den övergripande och diakroniska terminologiska enhetligheten i texten bevaras.²⁰

16| Sade inte den stora författaren Umberto Eco att konsten att översätta i regel består i att "säga nästan samma sak"?

17| Den tyska termen *Vertrag* kan på franska betyda både "avtal" (*contrat*) och "fördrag" (*traité*).

18| Barbara Cassin, "La langue de l'Europe ?", volym 160 och 161, nr 2 och 3, Éditions Belin, Po&sie, 2017, s. 154–159, 2017.

19| Begreppet ändamålsenlig verkan är ett exempel på ett typiskt unionsrättsligt begrepp; begreppen direkt effekt (dom av den 5 februari 1963, van Gend & Loos, 26/62, [EU:C:1963:1](#), s. 3) och arbetstagare (dom av den 19 mars 1964, Unger, 75/63, [EU:C:1964:19](#), s. 347) har för sin del en självständig unionsrättslig innebörd.

20| Thierry Fontenelle, "La traduction au sein des institutions européennes", *Revue française de linguistique appliquée*, volym xxi, nr 1, 2016, s. 53–66.

Mångspråkighet och flerspråkighet

Europarådet har definierat begreppen mångspråkighet och flerspråkighet i den gemensamma europeiska referensramen för språk (nedan kallad den gemensamma referensramen).

Med inspiration i dessa definitioner avses med termen mångspråkighet i det följande samexistensen av olika språk inom en institution, oavsett om det rör sig om en nation som exempelvis Belgien eller Schweiz, eller en internationell organisation, såsom Europeiska unionen, eller rent av ett offentligt eller privaträttsligt företag.

Termen flerspråkighet syftar däremot på individens förmåga att utvidga sina språkerfarenheter i ett kulturellt sammanhang, från det språk som talas i hemmet till det språk som talas i samhället i stort till det språk som talas av andra människor utanför familjekretsen. En flerspråkig person är en person som kan uttrycka sig på flera språk, även om han eller hon inte behärskar språken fullständigt.

Det är mot denna bakgrund som man ska ta till sig domstolens justitiesekreterares, Alfredo Calot Escobar, ord när han uttryckte sig på följande sätt:

”Har Europa lyckats uppfinna ett språk som inte är en konstlad dialekt? Umberto Eco, som ansåg att Europas språk är översättning, skulle ha svarat att Europa har lyckats med det konststycket med detta medel. Påståendet bör kanske justeras. Europas språk är i själva verket mångspråkigheten, det vill säga respekten för principen att alla officiella språk har lika värde. Den principen är inte endast en naturlig följd av att unionen erkänner medlemsstaternas jämlikhet och respekten för deras nationella identiteter, utan även ett grundläggande villkor i det europeiska medborgarskapet. Man skulle säkerligen kunna tillägga att Europas språk, utöver översättning, även är flerspråkigheten, det vill säga förmågan att i en mångspråkig miljö uttrycka sig på flera av de närvarande språken och därmed bygga broar mellan språken och de kulturer som de är bärare av.”²¹

21 | Alfredo Calot Escobar, "Le multilinguisme à la Cour de justice de l'Union européenne : d'une exigence légale à une valeur commune", *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, under ledning av Isabelle Pingel, Éditions Pedone, Paris, 2015, s. 55–71.

2. - Mångspråkigheten i centrum för förfarandena vid EU-domstolens instanser

Den juridiska mångspråkigheten: Ett funktionellt krav vid domstolen

När mångspråkigheten ska tillämpas i den dagliga verksamheten är den inte endast ett rättsligt krav utan också, och framför allt, ett funktionellt krav. Domstolen är skyldig att behärska samtliga officiella språk vid fullgörandet av sitt uppdrag och måste således konkret genomföra mångspråkigheten i sitt dagliga arbete.²² Domstolen har på så sätt en möjlighet att förvandla denna normativa dimension till ett gemensamt värde som genomsyrar hela institutionen.

2.1 - Mångspråkigheten: En väsentlig del i domstolsförfarandena

EU-domstolens regler för språkanvändning, som fastlagts i domstolens och tribunalens rättegångsregler säkerställer tillgången till rättslig prövning på flera språk. Det är nämligen den hänskjutande domstolen, i mål om förhandsavgörande vid domstolen, och sökanden i mål om direkt talan, som genom det språk som används i den handling genom vilket målet inleds fastställer rättegångsspråket i varje enskilt mål. När ett förfarande inleds på initiativ av unionsinstitutionerna – som inte har något "eget" språk eftersom samtliga språk som räknas upp i artikel 1 i förordning 1/58 utgör deras språk – upprättar de den handling genom vilken målet inleds, det vill säga ansökan eller överklagandet, på svarandens språk, både när denna är en fysisk eller juridisk person eller en medlemsstat.

Vart och ett av Europeiska unionens officiella språk kan således vara rättegångsspråk.²³ Inlagor ska i princip avfattas på detta språk, som även är det som används vid den muntliga förhandlingen. Domarna i den dömande sammansättningen undertecknar slutligen avgörandet i denna språkversion.

22| Hubert Legal, "La traduction dans les juridictions multilingues : le cas de la Cour de justice des Communautés européennes", i *Langues et procès*, under ledning av Marie Cornu och Marie-Eugénie. Laporte-Legeais, Droit & Sciences sociales, LGDJ-Lextenso, Poitiers, 2015, s. 143–147.

23| Domstolens rättegångsregler, kapitel 8, "Språk", artikel 36 och följande artiklar, och tribunalens rättegångsregler, avdelning II, "Språk", artikel 44 och följande artiklar.

Denna ordning innebär följaktligen att domstolen alltid ska vara i stånd att så snabbt som möjligt tillhandahålla en översättning av inkommande inlagor till ett språk som den dömande sammansättningen behärskar, att konferenstolkarna kan tolka från rättegångsspråket till övriga språk som används vid förhandlingen och till de språk som domarna i den dömande sammansättningen behärskar och omvänt, att det finns juristlingvister tillgängliga för att översätta den dömande sammansättningens avgörande till rättegångsspråket så att detta kan avkunnas och få verkan.²⁴

Flerspråkigheten är en realitet inom institutionen, eftersom där inte finns någon som inte talar flera språk. Detta ska särskiljas från mångspråkigheten i den dömande verksamheten och inom institutionen i stort (*se punkt 1.2*). Denna mångspråkighet stöder sig naturligtvis huvudsakligen på generaldirektoratet för mångspråkighet (*direction générale du Multilinguisme, DGM*), som ansvarar för juridisk översättning och tolkning. Mångspråkigheten är dock fast förankrad även inom flera andra tjänsteavdelningar, som till exempel direktoratet för kommunikation, de båda kanslierna och direktoratet för forskning och dokumentation. Dessa avdelningar söker, så långt resurserna medger, täcka så många språk och rättsområden som möjligt inom sitt respektive verksamhetsområde och är för övrigt organiserade med utgångspunkt i olika språkliga och juridiska kompetensområden.

Man kan alltså konstatera att hanteringen av den språkliga mångfalden är ständigt närvarande i alla delar av domstolens verksamhet. Tillräckliga personalresurser för att tillhandahålla högkvalitativ översättning och tolkning till och från de efterfrågade språken är en nödvändig förutsättning för att den dömande verksamheten ska kunna fortgå. Den juridiska mångspråkigheten är med andra ord inte längre bara en tillgång och ett värde, utan den utgör ett rättsligt och funktionellt krav, eftersom den i rättegångsreglerna upphöjs till ett oundgängligt arbetsverktyg i centrum för varje enskilt mål.²⁵

24| Juristlingvisterna översätter även avgörandena till de övriga officiella språken för publicering, såvida inte avgörandet i fråga har undantagits från att publiceras i rättsfallssamlingen, som en besparingsåtgärd i enlighet med institutionens selektiva publiceringspolicy.

25| Marc-André Gaudissart, "Le régime et la pratique linguistiques de la Cour de justice des Communautés européennes", *Cahiers du Collège d'Europe*, n° 10, Éditions Peter Lang, Bruxelles, 2010, s. 137. Denna artikel skrevs innan Lissabonfördraget trädde i kraft men det principiella resonemanget och beskrivningen av mångspråkighetens betydelse i förfarandena är dock fortfarande aktuella.

2.2 - Den skriftliga delen av förfarandet

Handläggningen av målen innefattar alltid en skriftlig del. Detta gäller såväl mål om förhandsavgörande, om direkt talan eller om överklagande som förfaranden där domstolen yttrar sig enligt artikel 218.11 FEUF.

2.2.1 - Mål om förhandsavgörande

Systemet med förhandsavgörande är det främsta instrumentet för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen och säkerställer en enhetlig tillämpning av unionsrätten. Denna möjlighet till dialog står hela tiden öppen för nationella domstolar som hyser tvivel om giltigheten av en rättsakt eller om tolkningen av unionsrätten. Systemet, som inrättades genom den bestämmelse som nu är artikel 267 FEUF,²⁶ har spelat en väsentlig roll för unionsrättens utveckling. Rättigheter och skyldigheter för enskilda medborgare har slagits fast i en lång rad grundläggande domar, rättigheter som därefter ofta har stadfästs genom senare fördragsändringar. En nationell domstol som, oavsett om den dömer i sista instans eller ej, finner att det finns fog för en eller flera ogiltighetsgrunder avseende en unionsrättsakt som parterna åberopat eller som domstolen prövar ex officio är skyldig att vilandeförklara målet och hänskjuta frågan om rättsaktens giltighet till EU-domstolen för förhandsavgörande.²⁷ En nationell domstol som är osäker på hur unionsrätten ska tolkas kan dessutom vända sig till EU-domstolen med en eller flera tolkningsfrågor. När en nationell domstol i sista instans hyser sådana tvivel är den skyldig att vända sig till EU-domstolen. Skälet för detta är uppenbart. Det är otänkbart att praxis från en medlemsstats högsta domstolar strider mot unionsrätten och får rättskraft utan att något rättsmedel finns tillgängligt.

Vid den tidpunkt då detta verk färdigställs i början av år 2023 har rådet mottagit ett förslag till ändring av protokoll nr 3 om stadgan för Europeiska unionens domstol. Syftet med den föreslagna ändringen är att domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden delvis ska överföras till Europeiska unionens tribunal.

26| Se domstolens rättegångsregler, avdelning III "Begäran om förhandsavgörande", artikel 93 och följande artiklar.

27| Dom av den 10 januari 2006, IATA och ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punkt 30 (se även pressmeddelande nr 1/06).

Behörigheten avser endast frågor som hänskjuts för förhandsavgörande på följande särskilda områden: det gemensamma systemet för mervärdesskatt, punktskatter, tullkodexen och tullklassificering av varor i Kombinerade nomenklaturen, kompensation och assistans till passagerare samt systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser.

En begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska emellertid även i fortsättningen ges in till domstolen som, efter att ha kontrollerat att begäran uteslutande avser ett eller flera av dessa områden, överlämnar denna till tribunalen.

Beslutet om hänskjutande: Inledningen på förfarandet för förhandsavgörande

Förfarandet för förhandsavgörande inleds när EU-domstolen mottar en nationell domstols beslut att hänskjuta en fråga om unionsrättens giltighet eller tolkning. Begäran om förhandsavgörande är avfattad på den hänskjutande domstolens språk, vilket därmed blir rättegångsspråk i målet. Om domstolen beslutar att förena²⁸ mål med olika rättegångsspråk blir alla likvärdiga rättegångsspråk.

När en begäran om förhandsavgörande har registrerats vid domstolens kansli skickas den till de olika avdelningar som kommer att vara involverade i målets handläggning, såsom ordförandens kabinett, direktoratet för forskning och dokumentation och givetvis den juridiska översättningstjänsten.²⁹ Begäran om förhandsavgörande – eller en sammanfattning därav som upprättas av översättningstjänsten i enlighet med artikel 98 i domstolens rättegångsregler – ska nämligen översättas till de andra officiella språken. Begäran om förhandsavgörande ska därefter genom kansliets försorg delges inte bara parterna i det nationella målet utan även samtliga medlemsstater, Europeiska kommissionen och, i förekommande fall, den unionsinstitution, det unionsorgan eller den unionsbyrå som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad och, om något av tillämpningsområdena för avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsavtalet

28| Artikel 54 i domstolens rättegångsregler och artikel 68 i tribunalens rättegångsregler.

29| Marjolaine Roccati. "Translation and Interpretation in the European Reference for a Preliminary Ruling", *Études de linguistique appliquée (ELA)*, volym 183, nr 3, 2016, s. 297–307.

(EES) berörs, de stater som är parter i avtalet samt Eftas övervakningsmyndighet.³⁰ Framför allt medlemsstaterna behöver få ta del av begäran om förhandsavgörande på ett språk som de behärskar fullständigt för att på bästa sätt kunna utnyttja sin rätt att yttra sig skriftligen inom den föreskrivna fristen (två månader) och därefter muntligen framföra sina synpunkter vid förhandlingen. Översättningstjänsten tillhandahåller således, vanligen inom 20 arbetsdagar, en översättning av den hänskjutande domstolens begäran om förhandsavgörande eller sammanfattningen därav, från *källspråket* till alla andra officiella EU-språk. Eftersom en begäran om förhandsavgörande kan vara avfattad på vilket som helst av de 24 officiella språken måste direktoratet för juridisk översättning vara i stånd att hantera samtliga 552 möjliga språkkombinationer (24 × 23 språk). Begäran om förhandsavgörande översätts från maltesiska och iriska,³¹ men för närvarande översätts den dokumenttypen däremot inte till dessa språk, eftersom Malta och Irland där engelska är officiellt språk kan använda sig av den engelska språkversionen. Utöver själva begäran om förhandsavgörande översätts även ett meddelande innehållande de hänskjutna frågorna för offentliggörande i *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT) till samtliga officiella språk, inbegripet maltesiska och iriska. Det slutliga avgörandet översätts också till dessa språk och ett meddelande härom offentliggörs likaså i EUT.

Skriftliga yttranden

Fristen för att inkomma med skriftliga yttranden är två månader. Yttranden får inges av parterna i målet vid den nationella domstol som har framställt begäran om förhandsavgörande och, förutom i brådsakande mål om förhandsavgörande, (se punkt 2.2.4), av övriga parter som anges i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol.

30 | Se artikel 23 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol. När en begäran om förhandsavgörande handläggs enligt förfarandet för brådsakande mål om förhandsavgörande (artikel 107 i domstolens rättegångsregler), är det endast den medlemsstat där den hänskjutande domstolen är belägen som får inkomma med skriftligt yttrande. Övriga medlemsstater kan framföra sina synpunkter vid den muntliga förhandlingen, vilken är obligatorisk i detta förfarande.

31 | Den allra första begäran om förhandsavgörande på iriska framställdes år 2020 av Ard-Chúirt (Förvaltningsöverdomstolen, Irland). Frågan i målet, vilket avgjordes genom domstolens dom av den 17 mars 2021, An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara m.fl. (C-64/20, [EU:C:2021:207](#)) (se även pressmeddelande nr 42/21), rörde bland annat rätten att få information på sitt eget språk. I det aktuella fallet handlade det om information på veterinärmedicinska läkemedelsförpackningar.

Dessa övriga parter är medlemsstaterna, kommissionen och, i förekommande fall, den unionsinstitution, det unionsorgan eller den unionsbyrå som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad. I de fall som avses i artikel 267 FEUF kan det även röra sig om de andra stater än medlemsstaterna som är parter i EES-avtalet och Eftas övervakningsmyndighet om något av avtalets tillämpningsområden berörs. Tredjeländer får även inkomma med skriftliga yttranden när det i ett avtal, som avser ett bestämt område och som har ingåtts av rådet och en eller flera tredje stater, föreskrivs att de senare ska ha rätt att inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter när en domstol i en medlemsstat har hänskjutit en fråga rörande avtalets tillämpningsområde till domstolen för förhandsavgörande³².

Samma parter som underrättades om begäran om förhandsavgörande ska även delges de skriftliga yttrandena. Dessa avfattas på ett av de officiella EU-språken och översätts av domstolens översättningstjänst, dock inte till samtliga officiella språk utan bara till det språk som samtliga ledamöter i domstolen behärskar, det så kallade överläggningsspråket, som är franska (se *punkt 3.6.1*). Yttranden som har avgetts på ett annat språk än rättegångsspråket ska även översättas till det språket. I detta sammanhang är flera situationer tänkbara.

Yttranden från parterna i det nationella målet och från institutionerna avges på rättegångsspråket

Yttranden från parterna i det nationella målet är alltid avfattade på rättegångsspråket. De översätts därför bara till franska för domstolens interna behov och delges samtliga övriga parter på rättegångsspråket och på franska. Yttranden från kommissionen och övriga institutioner ska inges på rättegångsspråket med en översättning till franska, i enlighet med artikel 57.3 i domstolens rättegångsregler.

32| Se artikel 23 fjärde stycket i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol.

Yttranden på ett annat språk än rättegångsspråket från övriga parter i målet

Vissa övriga parter i målet har privilegiet att få lämna in vissa inlagor på ett annat språk än rättegångsspråket (artikel 38.4–38.6 i domstolens rättegångsregler). Detta gäller bland annat medlemsstaterna som, när de deltar i mål om förhandsavgörande, har rätt att inkomma med skriftliga yttranden på landets eget språk. Dessa måste då givetvis översättas till rättegångsspråket men även till franska för att tillgodose domstolens behov. Översättning av yttrandena ombesörjs av domstolens juridiska översättningstjänst. Att medlemsstaterna har möjlighet att framföra sin rättsliga bedömning av frågorna i ett mål om förhandsavgörande till domstolen är nämligen av grundläggande betydelse, eftersom det avgörande som meddelas i målet kommer att utgöra en rättskraftig tolkning som är bindande för den lagstiftande, verkställande och dömande makten i medlemsstaterna.

Antalet språk som används i ett mål är ofta en betydelsefull indikator på medlemsstaternas intresse av målet.

På samma sätt får stater som är parter i EES-avtalet och tredjeländer i de fall som avses i artikel 23 fjärde stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol ge in yttranden på ett annat officiellt språk än rättegångsspråket. Även dessa yttranden översätts till rättegångsspråket och till franska med tanke på domstolens handläggning av målet.

Den juridiska översättningstjänsten vinnlägger sig om att tillhandahålla en översättning av yttrandena i mål om förhandsavgörande inom två månader från ingivandet. Målet är att alla översättningar som behövs för prövningen av målet ska finnas tillgängliga två månader efter det datum då den skriftliga delen av förfarandet avslutats, det vill säga den dag då det sista yttrandet i målet inkom till domstolen.

2.2.2 - Direkt talan och överklaganden

Både domstolen och tribunalen kan pröva mål om direkt talan.³³

Följande typer av mål om direkt talan prövas av domstolen:

- Talan om fördragsbrott kan väckas antingen av kommissionen eller, vilket sker mer sällan, av en medlemsstat. Genom denna typ av mål kontrollerar domstolen om medlemsstaterna uppfyller de skyldigheter de har enligt unionsrätten. Om domstolen fastställer fördragsbrottet är medlemsstaten skyldig att utan dröjsmål få detta att upphöra. Om domstolen efter det att kommissionen på nytt väckt talan konstaterar att medlemsstaten inte följt den första domen får den ålägga medlemsstaten att betala ett schablonbelopp eller löpande vite. I det fallet då en medlemsstat inte har underrättat kommissionen om vilka åtgärder för att införliva ett direktiv den har vidtagit får domstolen emellertid, på förslag av kommissionen, ålägga medlemsstaten en ekonomisk påföljd redan genom den första fördragsbrottsdomen.³⁴
- Genom talan om ogiltigförklaring vid domstolen kan en medlemsstat yrka att en rättsakt som antagits av Europaparlamentet eller rådet (med undantag av rådets rättsakter på området för statligt stöd, dumpning och genomförandebefogenheter) ska ogiltigförklaras. Domstolen kan även pröva mål där en EU-institution yrkar ogiltigförklaring av en rättsakt³⁵ som antagits av unionens institutioner, organ eller byråer. Behörigheten att pröva alla andra mål av detta slag, särskilt talan som väcks av enskilda, tillkommer tribunalen.³⁶
- Passivitetstalan väcks i syfte att domstolen ska pröva huruvida unionens institutioner, organ eller byråer har förhållit sig passiva och underlåtit att vidta åtgärder i strid med fördragen. Om domstolen fastställer att så är fallet ska den berörda institutionen vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med

33| Se domstolens rättegångsregler, avdelning IV med rubriken "Direkt talan", artikel 119 och följande artiklar, och tribunalens rättegångsregler, avdelning III med rubriken "Direkt talan", artikel 50 och följande artiklar.

34| Se artiklarna 258–260 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

35| Särskilt förordningar, direktiv och beslut.

36| Se artiklarna 263 och 256.1 FEUF samt artikel 51 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol.

situationen. Behörigheten att pröva passivitetstalan delas mellan domstolen och tribunalen enligt samma kriterier som gäller för talan om ogiltigförklaring.³⁷

- Genom ett överklagande ombeds domstolen upphäva en dom eller ett beslut som meddelats av tribunalen. Överklagandet är begränsat till att avse rättsfrågor. Om domstolen anser att målet är färdigt för avgörande får den själv fatta beslut i sak. I annat fall återförvisar den ärendet till tribunalen som i sin förnyade prövning är bunden av domstolens bedömning i överklagandet.³⁸ Gången i mål om överklagande kommer inte att behandlas specifikt på de följande sidorna eftersom förfarandet följer samma steg som i mål om direkt talan, även vad gäller behoven av översättning och spridningen av översatta texter.

Tribunalen, för sin del, är behörig att pröva direkt talan i nedan angivna fall.

- Talan som väcks av fysiska eller juridiska personer mot akter som antas av unionens institutioner, organ eller byråer och som är riktade till dessa personer eller som direkt och personligen berör dem samt mot regleringsakter som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder; talan av fysiska och juridiska personer i syfte att få fastställt att unionens institutioner, organ och byråer har underlåtit att agera på ett olagligt sätt.³⁹
- Talan som väcks av en medlemsstat mot kommissionen eller mot rådet när det gäller rättsakter på områdena för statligt stöd, handelspolitiska skyddsåtgärder (dumpning) och rättsakter som innebär att rådet utövar genomförandebefogenheter.⁴⁰
- Talan om ersättning för skada som orsakats av unionens institutioner, organ eller byråer eller av deras anställda.

37| Se artiklarna 265 och 256.1 FEUF samt artikel 51 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol.

38| Se artiklarna 56–58 och artikel 61 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol. Se även avdelning V i domstolens rättegångsregler som handlar om överklaganden.

39| Se artiklarna 263 och 265 FEUF.

40| Se artikel 51 i protokollet om stadgan om Europeiska unionens domstol.

- Talan som grundar sig på avtal som ingåtts av unionen i vilka det uttryckligen anges att tribunalen är behörig.
- Överklaganden av beslut på det immaterialrättsliga området som antagits av Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO) och Gemenskapens växtsortsmyndighet.
- Tvister mellan EU-institutionerna och deras anställda rörande anställningsförhållanden och systemet för social trygghet.⁴¹

Tribunalens avgöranden kan inom två månader från avkunnandet angripas vid domstolen genom ett överklagande som endast får avse rättsfrågor.⁴²

Målet inleds genom ansökan

Ett mål om direkt talan inleds i och med att ansökan (eller överklagandet) ges in. Rättegångsspråk blir därmed det språk på vilket ansökan är avfattad.⁴³ Så snart ansökan kommit in till domstolens eller tribunalens kansli delges den med svaranden och skickas vidare till översättningstjänsten för översättning till överläggningsspråket. I den tämligen sällsynta situationen där en medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat,⁴⁴ ska ansökan och de andra inlagor som senare utväxlas översättas till den andra medlemsstatens språk.⁴⁵

41 | Se artiklarna 268, 270 respektive 272 FEUF.

42 | Se artiklarna 56–58 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol samt artikel 167 och följande artiklar i domstolens rättegångsregler (avdelning V med rubriken "Överklagande av tribunalens avgöranden").

43 | Enskilda och medlemsstaterna kan välja på vilket språk de vill avfatta ansökan. Unionens institutioner, organ och byråer ska använda svarandens språk.

44 | Detta var fallet i det känsliga målet Ungern/Slovakien (C-364/10, [EU:C:2012:630](#)), som avgjordes genom dom av den 16 oktober 2012 (se även pressmeddelande nr 131/12), och i målet Slovenien/Kroatien (C-457/18, [EU:C:2020:65](#)), som avgjordes genom dom av den 31 januari 2020 (se även pressmeddelande nr 9/20), samt i målet Republiken Tjeckien/Polen (C-121/21 R), där domstolens vice ordförande meddelat två beslut i maj ([EU:C:2021:420](#)) respektive september 2021 ([EU:C:2021:752](#)) (se även pressmeddelanden nr 89/21, 159/21 och 23/22).

45 | Här kan nämnas undantaget i artikel 45.4 i tribunalens rättegångsregler som innebär att det i mål om överklagande av beslut av EUIPO:s överklagandenämnder om tillämpningen av reglerna om immateriella rättigheter är klaganden som väljer rättegångsspråk. Om en annan part i förfarandet vid överklagandenämnden motsätter sig detta inom den fastställda fristen är det emellertid det språk som det överklagade beslutet är avfattat på som ska vara rättegångsspråk. Domstolens översättningstjänst ska då översätta överklagandet även till detta språk.

Ett meddelande som återger de grunder, huvudargument och yrkanden som angetts i ansökan eller överklagandet offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*. Detta offentliggörande utgör startpunkten för den sexveckorsfrist⁴⁶ (artikel 130 i domstolens rättegångsregler och artikel 143 i tribunalens rättegångsregler) inom vilken berörda parter kan ansöka om att få intervensera i målet.

Inlagor

De inlagor som utväxlas i mål om direkt talan är ansökan och svaromål.⁴⁷ En andra skriftväxling kan äga rum i mål om direkt talan vid domstolen (artikel 126 i rättegångsreglerna) och vid tribunalen (artikel 83 i rättegångsreglerna), om inte den dömande instansen bedömer att en andra skriftväxling inte behövs, exempelvis när förfarandet för skyndsam handläggning tillämpas, eller om parterna själva avstår från detta. Under den andra skriftväxlingen får en replik och en duplik inges. Den instans som handlägger målet kan ange vilka frågor som ska tas upp i inlagorna.

Det sker däremot inte automatiskt en andra skriftväxling i mål om överklagande vid domstolen eller vid överklaganden till tribunalen i mål avseende immateriella rättigheter. Enligt artikel 175 i domstolens rättegångsregler får nämligen replik endast ges in om ordföranden uttryckligen tillåter det, och ordföranden kan därvid ange hur många sidor repliken och dupliken får innehålla.

Interventionsansökningar, yttranden över interventionsansökningar och själva interventionsinlagorna, handlingar med anslutningstalan och anslutningsöverklagande och därtill svarande svarsinlagor behandlas från språksynpunkt på samma sätt som de inlagor som ges in med avseende på huvudtalan eller huvudöverklagandet.

46| I mål om överklagande är denna frist en månad (se artikel 190.2 i domstolens rättegångsregler).

47| "Svarsskrivelse" är den term som används vid överklaganden till tribunalen i immaterialrättsliga frågor och vid överklaganden av tribunalens avgöranden till domstolen.

Samtliga ovannämnda inlagor ska ges in på rättegångsspråket och domstolens översättningstjänst behöver således endast översätta dem till överläggningsspråket, förutom när en medlemsstat intervenerar i målet. Medlemsstater får nämligen delta i målet på ett nationellt språk⁴⁸ och det blir då nödvändigt att översätta interventionsansökan och själva interventionsinlagan till både överläggningsspråket och rättegångsspråket. Översättningstjänsten vinnlägger sig om att tillhandahålla en översättning av åtminstone ansökan, svaromål och svarsskrivelse samt replik och duplik inom en frist som i regel inte får vara längre än två månader.

Intervention

Intervenienter

Mångspråkigheten som en garanti för parternas likställdhet i processen är begränsad till de huvudsakliga parterna i mål om förhandsavgörande och i mål om direkt talan. Den gäller inte intervenienter,⁴⁹ som måste intervensera på rättegångsspråket även om de kommer från ett land som inte har det språket som officiellt språk. Detta innebär att intervenienter kan behöva utnyttja privata översättningstjänster.⁵⁰

48| Artikel 38.4 i domstolens rättegångsregler och artikel 46.4 i tribunalens rättegångsregler.

49| Bestämmelser om intervention finns i artikel 40 i stadgan för Europeiska unionens domstol som har följande lydelse:

”Medlemsstaterna och unionens institutioner får intervensera i tvister inför domstolen. Samma rätt ska gälla för unionens organ och byråer och varje annan person om de kan motivera att de har ett intresse av utgången av den tvist som underställts domstolen. Fysiska eller juridiska personer får inte intervensera i ärenden mellan medlemsstater, mellan unionens institutioner eller mellan medlemsstater och unionens institutioner.

Utan att det påverkar tillämpningen av andra stycket får de andra stater än medlemsstaterna som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt Eftas övervakningsmyndighet enligt det avtalet intervensera i tvister inför domstolen om något av avtalets tillämpningsområden berörs.

Genom yrkanden i interventionsansökan får endast en av parternas yrkanden biträdas.”

50| Artikel 38.1 i domstolens rättegångsregler och artikel 46.1 i tribunalens rättegångsregler.

Det finns dock ett undantag från det undantaget. Enligt artikel 38.4 i domstolens rättegångsregler och artikel 46.4 i tribunalens rättegångsregler får nämligen medlemsstaterna använda sitt eget officiella språk när de intervenerar i ett mål vid domstolen eller tribunalen. Med stöd av samma princip får stater som är parter i EES-avtalet men som inte är medlemsstater samt Eftas övervakningsmyndighet enligt artikel 38.5 i domstolens rättegångsregler och artikel 46.5 i tribunalens rättegångsregler välja att använda ett annat officiellt EU-språk än rättegångsspråk. Deras interventionsinlagor översätts sedan till rättegångsspråket för att parterna också ska kunna ta del av dem och om de så önskar yttra sig över dem. Interventionsinlagorna översätts av domstolens juridiska översättningstjänst.

2.2.3 - Yttranden från domstolen

Förfarandet för yttrande⁵¹ enligt artikel 218.11 FEUF inleds på begäran av en medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen och avser förenligheten av ett planerat avtal mellan unionen och tredjeland eller internationella organisationer eller också unionens och unionsinstitutionernas befogenhet att ingå avtalet. Denna typ av förfarande utmärker sig genom att det har egna regler för språkanvändning. Samtliga officiella EU-språk är nämligen rättegångsspråk. Detta innebär att frågorna i begäran om yttrande måste översättas till samtliga officiella språk för offentliggörande i *Europeiska unionens officiella tidning*. Med hänsyn till att yttranden är viktiga och uppmärksammas i media anstränger sig översättningstjänsten för att tillhandahålla översättningar ännu snabbare så att domstolen kan genomföra sin prövning utan dröjsmål.

2.2.4 - Påskyndad handläggning av målen

Översättningsfristerna har berörts ovan. Man ska dock hålla i minnet att dessa frister, oavsett måltyp, kan kortas avsevärt i syfte att säkerställa en god rättskipning eller skydda grundläggande rättigheter.

Följande regler för när handläggningen av målen ska påskyndas finns i rättegångsreglerna och leder ibland till avsevärt kortare översättningsfrister:

51 | Se domstolens rättegångsregler, avdelning VII med rubriken "Begäran om yttrande", artikel 196 och följande artiklar.

- Skyndsam handläggning (artiklarna 105, 133 och 190 i domstolens rättegångsregler och artikel 151 i tribunalens rättegångsregler). Skyndsam handläggning av ett mål kan beslutas på ansökan av en part eller, i mål om förhandsavgörande, på ansökan av den nationella domstolen, eller också på domstolens eller tribunalens eget initiativ. Fristerna i samtliga led i förfarandet blir kortare, även i fråga om översättning.
- Förfarandet för brådsakande mål om förhandsavgörande (artiklarna 107–114 i domstolens rättegångsregler). Domstolen kan på ansökan av den nationella domstolen eller på eget initiativ besluta att tillämpa förfarandet för brådsakande mål om förhandsavgörande i mål som rör de områden som avses i avdelning V i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, det vill säga området med frihet, säkerhet och rättvisa. Förutom att fristerna i de olika skedena i handläggningen är kortare än vanligt kännetecknas denna måltyp även av att endast ett fåtal aktörer får inkomma med skriftliga yttranden. Andra medlemsstater än den där den hänskjutande domstolen är belägen får inte yttra sig skriftligen men kan däremot framföra sina argument vid den muntliga förhandlingen. Detta kan ibland även gälla den medlemsstat där det genomförs ett förfarande som det hänvisas till i begäran om förhandsavgörande. I ytterst brådsakande fall kan den utsedda avdelningen till och med besluta att helt avstå från det skriftliga förfarandet. För översättningstjänstens del får ett beslut att tillämpa förfarandet för brådsakandet diametrala följder. Å ena sidan måste begäran om förhandsavgörande översättas till franska extremt snabbt men å andra sidan behöver inte yttranden från andra medlemsstater än den hänskjutande domstolens medlemsstat översättas.
- Under särskilda omständigheter kan domstolen också besluta att ett mål ska avgöras med förtur (artikel 53 i domstolens rättegångsregler och artikel 67 i tribunalens rättegångsregler). Detta leder också till kortare översättningsfrister.

2.2.5 - Den skriftliga delen av förfarandet avslutas

Följande händelser sätter punkt för den skriftliga delen av förfarandet:

- I mål om förhandsavgörande avslutas den skriftliga delen genom ingivandet av de sista yttrandena.
- I mål om direkt talan eller överklagande avslutas den skriftliga delen genom ingivandet av den sista inlagen, vanligen svaromålet eller dupliken vid två omgångar skriftväxling eller också, när detta är aktuellt, ingivandet av svarsinlagen för att bemöta en konnex talan eller en interventionsansökan som getts in efter de sist ingivna yttrandena.

2.3 - Den muntliga delen av förfarandet

2.3.1 - Den muntliga förhandlingen

Förhandlingen utgör den del av förfarandet då det finns möjlighet till muntliga utbyten. Samtliga parter och intervenienter samt deltagande medlemsstater ges tillfälle att muntligen framföra sina argument inför den avdelning som prövar målet och eventuellt i närvaro av generaladvokaten. Vid förhandlingen kan även generaladvokaten och domarna ställa frågor för att närmare klargöra vissa aspekter av målet.

De som deltar i förhandlingen (bland annat parter, domare, generaladvokaten och företrädare för medlemsstaterna) har oftast olika modersmål. Även om de flesta av dem kan tala och förstå andra språk är förståelsen och förmågan att uttrycka sig ändå bäst på modersmålet, särskilt i ett juridiskt sammanhang. Det är här som institutionens konferenstolkar kommer in i bilden. Tolkning sker alltid till överläggningsspråket franska, både för att vara till hjälp för domarna i den dömande sammansättningen, som har valt att klara sig utan tolkning till deras respektive modersmål, och för inspelningen av vad som yttras under förhandlingen. Tolkning tillhandahålls även till och från rättegångsspråket och till och från språket i de medlemsstater som har meddelat att de kommer att delta i förhandlingen. Praktiska överväganden ligger till grund för valet av språk till vilka och från vilka tolkning ska ske vid förhandlingen. Hänsyn tas till de konkreta behov som uttryckts av domarna i den dömande sammansättningen, generaladvokaten och institutionernas och medlemsstaternas företrädare. Såsom det redan har angetts ovan får nämligen särskilt medlemsstaterna, enligt artikel 38.4 i domstolens rättegångsregler, yttra sig på ett annat språk än rättegångsspråket.

Hänsyn tas även till tillgängliga resurser i fråga om tolkning, uttryckt både i antalet interna eller externa tolkar och i språktäckning, särskilt som flera förhandlingar ofta äger rum samtidigt i domstolens och tribunalens olika förhandlingssalar. Man får inte heller glömma att det är viktigt att göra besparingar när detta är möjligt, genom att avstå från att anlita frilanstolkar, vilket skulle vara nödvändigt om man önskade tillhandahålla tolkning i båda riktningarna vid samtliga förhandlingar. Samtliga språk som tolkas har nämligen inte alltid täckning i båda riktningarna (så kallad symmetrisk tolkning/språktäckning) utan det är fullt möjligt att tolkning sker *från* ett visst språk men inte *till* det språket.

Det finns emellertid en typ av förfarande där simultantolkning till och från samtliga språk ska erbjudas på samtliga språk. Det rör sig om förfarandet för yttrande som redan berörts ovan (se *punkt 2.2.3*), då samtliga officiella språk är rättegångsspråk. Under hälsokrisen till följd av covid-19-pandemin satt bara en tolk i varje kabin, och det blev nödvändigt med vissa banbrytande arrangemang. Till exempel sammankopplades flera förhandlingssalar tekniskt för att det skulle finnas tolkkabiner i tillräckligt antal.

Sedan april 2022 sänds förhandlingar i mål som avgörs av domstolens stora avdelning på internet.

2.3.2 - Generaladvokatens föredragning av förslaget till avgörande

Domstolen har elva generaladvokater. Fem medlemsstater förfogar över varsin fast generaladvokattjänst, nämligen Frankrike, Italien, Polen, Spanien och Tyskland.⁵² De sex övriga generaladvokattjänsterna roterar mellan de andra medlemsstaterna. Generaladvokaterna lägger fram ett förslag till avgörande i ett stort antal mål vid domstolen. Förste generaladvokaten beslutar om fördelningen av målen på generaladvokaterna.⁵³

52| Före brexit tillkom en av de sex fasta generaladvokattjänsterna Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

53| Artikel 16 i domstolens rättegångsregler.

I princip kan tribunalen utse en av dess ledamöter till generaladvokat i mål som handläggs av den instansen.⁵⁴ Vid de sällsynta tillfällen då detta har inträffat,⁵⁵ är det en ledamot av tribunalen som inte ingår i den dömande sammansättningen som har utsetts.

Förslaget till avgörande ingår formellt sett i den muntliga delen av förfarandet. Det är praxis bland generaladvokaterna att i slutet av den muntliga förhandlingen preliminärt ange det datum då förslaget till avgörande kommer att föredras under ett kommande offentligt sammanträde, då slutsatsen i förslaget till avgörande läses upp. Deras roll i handläggningen är den som *amicus curiae*, det vill säga som en sakkunnig som bidrar till den dömande sammansättningens arbete med en rättslig analys och förslag till hur målet kan avgöras. Förslaget till avgörande översätts i sin helhet till franska för den dömande sammansättningens behov och till rättegångsspråket för delgivning med parterna. Det översätts även till alla andra officiella språk eftersom generaladvokaternas förslag till avgörande i fulltext offentliggörs och publiceras i *Rättsfallssamling från Europeiska unionens domstol*, på samma sätt som det kommande avgörandet i målet.

Av praktiska skäl utarbetar alla generaladvokater sina förslag till avgörande på ett av de språk som har störst täckning inom den juridiska översättningstjänsten (franska, spanska, tyska, engelska, italienska och polska, vilka för närvarande är överlägningsspråk respektive så kallade pivåspråk inom översättningstjänsten, se punkt 3.6.2). Av detta skäl ska varje språkenhet inom den juridiska översättningstjänsten bygga upp och upprätthålla tillräcklig kapacitet för att direkt kunna översätta från vart och ett av dessa språk till det egna språket.

Den juridiska översättningstjänsten gör sitt yttersta för att se till att så många språkversioner som möjligt finns tillgängliga den dag då förslaget till avgörande föredras. De språkversioner som inte har kunnat färdigställas till den dagen finns emellertid tillgängliga senast den dag då det slutliga avgörandet meddelas. För att den juridiska översättningstjänsten ska kunna uppnå dessa mål samarbetar generaladvokaterna med översättningstjänstens centrala planeringsavdelning. De försöker också i princip begränsa längden på förslagen till i genomsnitt 40 sidor, med undantag av förslag till avgörande i mål om överklagande som i allmänhet innefattar en prövning av ett stort antal tekniskt komplicerade frågor.

54| Artiklarna 30 och 31 i tribunalens rättegångsregler.

55| Till exempel i målet *Stahlwerke Peine-Salzgitter/kommissionen* (T-120/89).

Förslaget till avgörande utarbetas efter den muntliga förhandlingen i målet. De generaladvokater som skriver på ett annat språk än deras eget kan anlita den juridiska översättningstjänsten för en genomläsning och finslipning av den språkliga kvaliteten i denna originaltext. När en originaltext av god kvalitet har färdigställts, med hjälp av korrekturläsare och juristlingvister, skickar generaladvokatens kabinett förslaget till avgörande till den juridiska översättningstjänstens centrala planeringsavdelning. Denna avdelning sköter då två uppgifter parallellt.

- Den första uppgiften består i att sörja för att originaltexten blir korrekturläst (vilket inte ska förväxlas med den ovannämnda genomläsningen). Den språkenhet inom översättningstjänsten som har skött korrekturläsningen skickar texten till kabinettet för godkännande av de föreslagna ändringarna. Den nya versionen skickas sedan tillbaka till den centrala planeringsavdelningen. Denna version utgör "det första ändringsmeddelandet".
- Den andra, viktigaste, uppgiften består i att se till att förslaget till avgörande översätts till vart och ett av de övriga officiella språken. Det kan komma flera ändringsmeddelanden under översättningsarbetets gång. Det första är resultatet av den korrekturläsning som nämnts tidigare. Andra ändringar kan tillkomma när generaladvokaten ser ett behov av att ytterligare utveckla sin text och resonemang. Eftersom ändringar är ett störningsmoment i översättningsarbetet, försöker generaladvokaterna begränsa både antalet ändringsmeddelanden och antalet enskilda ändringar i vart och ett av dem. De försöker så långt det går begränsa sig till två ändringsmeddelanden, ett första till följd av korrekturläsningen och ytterligare ett, i slutet av översättningsarbetet, som en följd av dialogen mellan kabinettet och de olika inblandade juristlingvisterna, företrädda av den juristlingvist som utsetts till "centraliseringsperson" i det aktuella målet. Han eller hon är den juristlingvist som inom rättegångsspråkets språkenhet tar emot frågor som uppkommer under översättningsarbetet i andra enheter. Centraliseringspersonen kan antingen besvara frågorna själv eller, vid behov, översända dem i samlad form till generaladvokatens kabinett som kommer med nödvändiga klargöranden.

I vissa fall önskar generaladvokaten läsa igenom en eller ett par översättningar av förslaget till avgörande innan det föredras vid förhandlingen. Detta sker i stort sett alltid med den franska språkversionen, eftersom den tillställs den avdelning som dömer i målet.

Förslaget föredras därefter vid ett offentligt sammanträde. Generaladvokaten läser inte upp förslaget i dess helhet, utan endast den del som innehåller själva slutsatsen och generaladvokatens förslag till hur han eller hon anser att domstolen bör döma i målet. Samtidigt läser tolkar upp juristlingvisternas översättning av denna del av förslaget på rättegångsspråket och på överläggningsspråket.

Generaladvokaternas förslag till avgörande motsvarar närmare 27 procent av den juridiska översättningstjänstens totala arbetsbörda, vilket år 2020 motsvarade omkring 306 000 sidor.

Förhandlingen, eller uppläsningen av förslaget till avgörande i de mål där ett sådant finns, sätter punkt för den muntliga delen av förfarandet. Ordföranden på den avdelning som ska pröva målet meddelar då att överläggning i målet påbörjas. Detta är det skede i handläggningen som leder till att målet avgörs genom undertecknandet av beslutet eller undertecknandet och avkunnandet av domen.

2.4 - Domar, beslut och yttranden

När den skriftliga och den muntliga delen av förfarandet har avslutats och överläggning i målet har inletts utarbetar den domare som är referent ett utkast till beslut, dom eller yttrande. Därefter får den avdelning som dömer i målet ta ställning till utkastet. Under överläggningen kommer domarkollegiet i den dömande avdelningen fram till en ståndpunkt som återges i utkastet till avgörande eller yttrande. Detta översänds till den juridiska översättningstjänsten för översättning till rättegångsspråket och – då det rör sig om en dom eller ett beslut som ska publiceras i rättsfallssamlingen eller ett yttrande, vilket alltid publiceras – till alla andra officiella språk.

När ett mål avgörs genom dom undertecknas denna av domarna i den dömande sammansättningen och av antingen domstolens eller tribunalens justitiesekreterare. Domen avkunnas sedan vid ett offentligt sammanträde. Om målet avgörs genom ett särskilt uppsatt beslut undertecknas detta av ordföranden för den dömande sammansättningen och av den dömande instansen justitiesekreterare men avkunnas inte offentligt. Avgörandet delges därefter parterna. Yttranden undertecknas av domstolens ordförande, de domare som deltagit i överläggningen samt justitiesekreteraren och avkunnas vid ett offentligt sammanträde.

Översättningstjänsten har som målsättning att tillhandahålla så många språkversioner som möjligt av avgörandet på dagen för undertecknande (särskilt uppsatta beslut) eller avkunnande (domar och yttranden). En version av avgörandet på rättegångsspråket finns per definition alltid tillgänglig, eftersom det annars rent konkret inte skulle finnas något avgörande att underteckna och delge parterna i den språkversion som äger vitsord. Trots alla ansträngningar och satsningar finns inte alltid samtliga språkversioner tillgängliga på dagen för avkunnande. Detta har sin grund i det alltmer ogynnsamma förhållandet mellan de resurser den juridiska översättningstjänstens förfogar över och arbetsbördan.

Fokus ligger på de allmänt sett viktigaste avgörandena och på dem som förefaller vara av särskilt intresse i den aktuella medlemsstaten (exempelvis på grund av att denna har yttrat sig eller intervenerat i målet) samt sådana avgöranden som kan översättas inom snäva tidsramar (exempelvis kortare avgöranden). Mindre betydelsefulla eller mer omfattande avgöranden läggs åt sidan för att översättas så snart som möjligt för publicering på internet och i rättsfallssamlingen. Målet är att se till att avgörandena finns tillgängliga på alla språk inom tre månader efter deras avkunnande men även detta mål blir allt svårare att uppnå.

Översättningsspråk för de viktigaste dokumenttyperna

Källspråk

Målspråk

Begäran om förhandsavgörande

1 av de 24
officiella språken

Samtliga övriga
officiella språk
(med undantag av maltesiska och iriska)

Förslag till avgörande

Generaladvokaten
använder ett av de
officiella språken

Samtliga övriga
officiella språk

Avgöranden

Överläggningsspråket

Samtliga övriga
officiella språk

Rättegångshandlingar i mål om direkt talan

1 av de 24
officiella språken

Överläggningsspråket

Interventionsinlagor

1 av de 24
officiella språken

Överläggningsspråket
och rättegångsspråket

Yttranden

1 av de 24
officiella språken

Överläggningsspråket
och rättegångsspråket

Den språkversion som äger vitsord

Enligt artikel 41 i domstolens rättegångsregler och artikel 49 i tribunalens rättegångsregler är det den version av domen eller beslutet som är avfattad på rättegångsspråket som äger vitsord. Den språkversionen är alltså av särskild betydelse. Ett mycket talande exempel på detta är det beslut som meddelades i mål C-706/20. I det målet om förhandsavgörande hade domstolen bland annat ombetts att tolka domen i målet *Amoena*, C-677/18. Formuleringen i punkt 53 i rättegångsspråkets version på engelska ansågs nämligen inte vara tillräckligt tydlig. Domstolen ombads således att klargöra vilket eller vilka substantiv pronomenen *them*, *their* och *they* syftade på. För att besvara denna fråga gjorde domstolen en grammatisk analys av domen *Amoena* i den lydelse som följer av den engelska språkversionen, som är den bindande versionen.

För att så långt möjligt undvika att en dylik situation uppkommer är den språkenhet som översätter till rättegångsspråket särskilt vaksam och genomför extra noggranna kvalitetskontroller och samråder eventuellt med de ledamöter i domstolen eller tribunalen som har detta språk som modersmål.

Domstolen har aldrig tagit emot några tolkningsfrågor som har sin grund i bristande överensstämmelse mellan de olika språkversionerna av ett avgörande. Ett av skälen för detta kan säkerligen vara att det är versionen på rättegångsspråket som har företräde. Så är fallet trots att vissa mål har flera rättegångsspråk. I ärenden som rör yttranden från domstolen är för övrigt samtliga officiella språk rättegångsspråk (se punkt 2.2.3). Det andra skälet är den höga kvaliteten på de juridiska översättningar som utförs vid domstolen. Även om alla språkversioner inte har samma rang, såsom är fallet med EU:s lagstiftningsakter, är nämligen kvaliteten och överensstämmelsen mellan de olika språkversionerna av grundläggande betydelse för EU-rättens enhetliga tillämpning.

Domstolen måste därför förfoga över tillräckliga resurser och högkvalificerade specialister för varje målspråk, både när det gäller översättning och när det gäller tolkning (se punkt 3.1).

Meddelanden i EUT om avgöranden och yttranden

När domstolen eller tribunalen har meddelat ett avgörande eller yttrande offentliggörs ett meddelande härom på alla officiella språk i *Europeiska unionens officiella tidning*.

De olika språkversionerna ska givetvis framställas av den juridiska översättningstjänsten.⁵⁶ Dessa meddelanden återger slutet i de avkunnade avgörandena och yttrandena, det vill säga domstolens svar på den hänskjutande domstolens frågor i mål om förhandsavgörande och, i mål om direkt talan eller överklagande, upplysning om vilken av parterna som fick gehör för sina yrkanden samt domstolens beslut angående rättegångskostnaderna.

Publicering och spridning av avgörandena

En förutsättning för att unionsrätten så som den följer av domstolens och tribunalens praxis ska kunna tillämpas på ett enhetligt sätt är att praxis sprids och publiceras. Fram till år 2012 kunde det gå lång tid från det att en preliminär version av avgörandena lades upp på domstolens och Europeiska unionens publikationsbyrås webbplatser till dess att den slutliga versionen officiellt publicerades i rättsfallssamlingen. Detta berodde på att rättsfallssamlingen vid den tiden gavs ut i pappersformat. En volym av rättsfallssamlingen kunde inte tryckas förrän samtliga texter som hörde till volymen var färdigställda. En försenad översättning av en enda text, om så vore bara en sammanfattning av en dom, hindrade utgivningen av den månadens volym i sin helhet på det berörda språket. När samtliga texter fanns tillgängliga måste varje volym framställas rent fysiskt och distribueras. År 2012 övergick domstolen och publikationsbyrån till elektronisk publicering av rättsfallssamlingen, dokument för dokument. Om ett dokument är försenat betyder det inte att publiceringen av alla andra dokument försenas. Numera går det bara några veckor mellan den preliminära versionen på internet och publiceringen av den officiella versionen av texten i rättsfallssamlingen. Denna tidsrymd används till att slutföra korrekturläsningen av dokumenten.

Den elektroniska publiceringen omfattar naturligtvis samtliga dokument som publiceras i rättsfallssamlingen och inte bara de dömande instansernas domar och beslut. Det handlar alltså även om yttranden, generaladvokaternas förslag till avgörande och upplysningar om opublicerade avgöranden.

56| Det rör sig alltså om tillkännagivanden avseende de båda instansernas avgöranden och yttranden som innebär att ett ärende avslutas. De ska inte förväxlas med tillkännagivandena om att talan har väckts eller att en begäran om förhandsavgörande har kommit in till domstolen. Sådana meddelanden upprättas så snart en begäran om förhandsavgörande, en ansökan eller ett överklagande inges och översätts likaså till samtliga språk för offentliggörande i EUT.

Sammanfattningar, resuméer och upplysningar om ej publicerade avgöranden

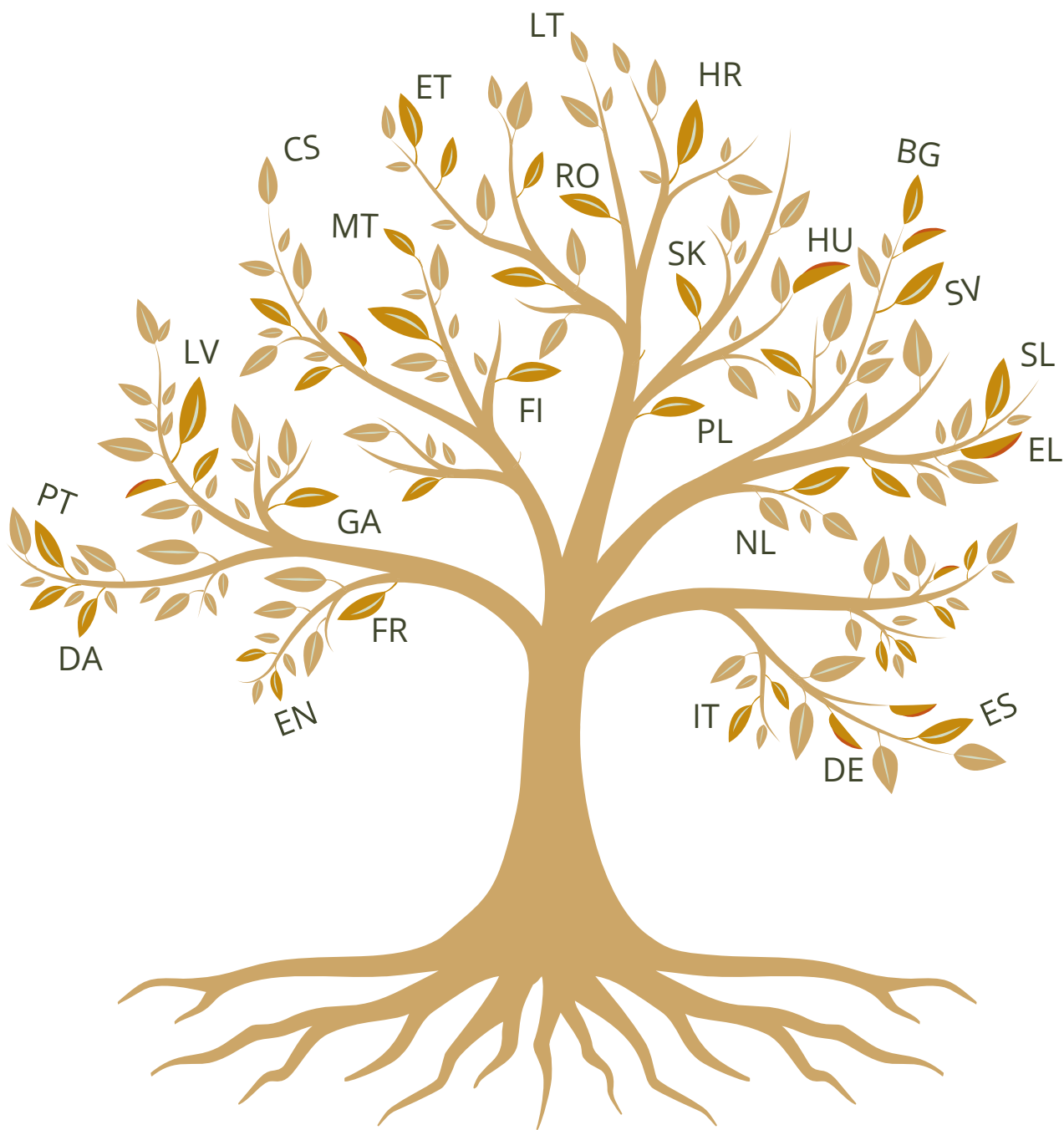
Fram till slutet av år 2018 gjordes en sammanfattning av samtliga avgöranden som publicerades i rättsfallssamlingen. Sammanfattningen innehöll nyckelordskedjor och ett sammandrag av det aktuella avgörandet. Denna dokumenttyp, som syftade till att underlätta det juridiska forskningsarbetet, publicerades på vart och ett av de officiella språken tillsammans med avgörandet i fulltext.

År 2019 ersattes sammanfattningarna av resuméer. De båda dokumenttyperna skiljer sig åt i följande avseenden. Å ena sidan är resuméerna längre och mer analytiska än sammanfattningarna. Å andra sidan upprättas inte resuméer av samtliga avgöranden utan bara av dem som domstolen och tribunalen bedömer är de viktigaste. För domstolen betyder det att resuméer upprättas av avgöranden av stora avdelningen samt vissa avgöranden som meddelas av avdelningar med fem domare. När det gäller tribunalen är det avgöranden som publiceras som blir föremål för en resumé.

Rättsfallssamlingen innehåller även mycket kortfattade redogörelser för avgöranden av tribunalen som inte publiceras där, så kallade upplysningar om ej publicerade avgöranden.

Sammanfattningsvis står en potentiellt komplett palett av verktyg för att hantera mångspråkigheten till tjänst för domstolsförfarandena, vid behov kompletterad med externa tjänster på samtliga officiella språk. I varje enskilt mål kan man från denna palett urskilja ett rättegångsspråk (som bestäms när den handling som inleder målet ges in) och, via översättning, ett gemensamt språk (för närvarande franska) för den interna hanteringen och överläggningen i målet. Paletten utvidgas därefter med översättningen och tolkningens hjälp till de andra språk som behöver användas vid förhandlingen, föredragningen av förslaget till avgörande och de slutliga avgörandena.

Den levande användningen av alla språk under förfarandets gång kan beskrivas med hjälp av metaforen om mångspråkighetens träd. Trädets rötter gräver sig ned i den rika mylla som utgörs av medlemsstaternas språkliga, juridiska och kulturella mångfald. Myllan ger näring åt saven som stiger uppåt i domstolsförfarandenas stam, denna smala del av trädet där mångfalden kanaliseras för en effektiv hantering. Stammen förgrenas sedan och spricker ut i löv som hämtat näring i mångfalden och som sedan, när de faller, gör den gemensamma myllan bördig.

Förordning 1/58

2.5. - Tvister vid domstolen angående mångspråkigheten

Mångspråkigheten är en del av domstolsförfarandena i deras helhet men kan ibland även ge upphov till tvister vid domstolen och tribunalen. Rättspraxis på området omfattar flera mycket viktiga domar, bland annat den mycket välkända domen Cilfit.⁵⁷

2.5.1 - Överensstämmelsen mellan de olika språkversionerna av EU-rättsakter: teorin om *acte clair*

Översättningsprocessen är av särskild betydelse i det speciella fallet då domstolen eller tribunalen ska tolka primär- eller sekundärrätten och de olika språkversionerna av en rättsakt inte överensstämmer med varandra. Enligt rättspraxis i domen Cilfit kan domstolen nämligen göra en jämförelse av rättsaktens olika språkversioner i syfte att tolka den. Vid den bedömningen grundar sig unionsdomstolen på översättningen av de handlingar som har getts in under förfarandet men även på en rad andra källor till upplysningar och omständigheter, exempelvis förarbeten, skillnadernas art och omfattningen av dem och information från berörd juristlingvist (i synnerhet den juristlingvist som översätter till rättegångsspråket) som är den som är bäst lämpad att redogöra för innebörden av hans eller hennes språkversion och samverkan mellan EU-rätten och den nationella lagstiftning som följer härav. Mångspråkigheten inom rättskipningen är således även ett verktyg för rättslig analys.⁵⁸

Till skillnad från vad som gäller domstolens och tribunalens praxis finns inget specifikt förfarandespråk när det gäller EU:s lagstiftningsakter, utan alla språkversioner är autentiska. Domstolen har ombetts att ta ställning till tolkningen av sådana rättsakter när det har förelegat skillnader mellan de olika språkversionerna och har i det sammanhanget formulerat principen om *acte clair*. I domen Cilfit slog den fast att om en EU-rättslig fråga uppkommer vid en domstol mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning så ska den domstolen fullgöra sin skyldighet att föra frågan vidare, om den inte har funnit att den korrekta tolkningen av gemenskapsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel. Huruvida ett sådant fall föreligger ska bedömas med beaktande av risken för skiljaktigheter inom unionen (punkt

57| Dom av den 6 oktober 1982, 283/81, [EU:C:1982:335](#).

58| Jean-Marie Gardette "Éloge et illustration du multilinguisme. En quoi le multilinguisme participe-t-il de la protection juridictionnelle en droit de l'Union ?", *Revue des affaires européennes*, nr 3, 2016, s.345.

21 och domslutet). Den nationella domstolen kan komma fram till den slutsatsen att den korrekta tillämpningen av EU-rätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel, men först efter att ha förvissat sig om att saken är lika uppenbar för domstolarna i de övriga medlemsstaterna och EU-domstolen (punkt 16). Den nationella domstolen ska först ta hänsyn till att EU-rättens bestämmelser är avfattade på olika språk och att de olika språkversionerna är lika giltiga. En tolkning av en EU-rättslig bestämmelse kräver följaktligen en jämförelse av de olika språkversionerna (punkt 18).

EU-domstolen har senare i sin fasta praxis bekräftat att i händelse av bristande överensstämmelse mellan språkversionerna av en EU-rättslig text, ska den aktuella bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår. Den formulering som använts i en av språkversionerna av en unionsbestämmelse kan inte ensam ligga till grund för tolkningen av denna bestämmelse eller ges företräde framför övriga språkversioner. Ett sådant synsätt skulle nämligen vara oförenligt med kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten.

Den fråga som var aktuell i det mål som avgjordes genom domen av den 17 juli 1997, *Ferriere Nord SpA/kommissionen*,⁵⁹ rörde bristande överensstämmelse mellan den italienska språkversionen av artikel 85 i EEG-fördraget och övriga språkversioner av den bestämmelsen. För att det skulle anses föreligga en överträdelse av artikel 85 i fördraget krävdes enligt den italienska versionen att det fanns både ett konkurrensbegränsande syfte och ett konkurrensbegränsande resultat (*per oggetto e per effetto*). Av övriga språkversioner framgick dock att de båda villkoren inte var kumulativa, det vill säga att det räckte att den konkurrensbegränsande samverkan hade antingen ett konkurrensbegränsande syfte eller ett sådant resultat. Domstolen slog fast (i punkt 15) att det "följer av en fast rättspraxis att gemenskapsbestämmelserna skall tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt mot bakgrund av de versioner som är avfattade på gemenskapens övriga språk ... Denna slutsats kan inte kullkastas av att den italienska språkversionen av artikel 85, betraktad för sig, i detta fall är klar och otvetydig, eftersom det av alla andra språkversioner uttryckligen framgår att det villkor som artikel 85.1 i fördraget avser är alternativt".

59 | Dom av den 6 oktober 2021, *Consorzio Italian Management och Catania Multiservizi* (C-561/19, [EU:C:2021:799](#)) (se även pressmeddelande nr 175/21).

Domen Cilfit II

Den nyligen meddelade domen Cilfit II,⁶⁰ gav domstolen tillfälle att förtydliga sin tidigare praxis.

Den angav inledningsvis att när den korrekta tolkningen av unionsrätten förefaller vara så uppenbar att det inte finns utrymme för rimligt tvivel ska bedömningen av huruvida så är fallet göras med hänsyn till unionsrättens särdrag, de särskilda svårigheter som dess tolkning medför och risken för skillnader i rättspraxis inom unionen. Innan en nationell domstol som dömer i sista instans drar slutsatsen att det inte finns utrymme för rimligt tvivel, måste den vara övertygad om att saken är lika uppenbar för domstolarna i sista instans i de övriga medlemsstaterna och för EU-domstolen. Nationella domstolar som dömer i sista instans är skyldiga att, på ett oavhängigt sätt och med erforderlig omsorg, på eget ansvar avgöra huruvida de befinner sig i en sådan situation. De har alltså ett särskilt ansvar i den frågan (bland annat punkt 50).

Domstolen uttalade sig i punkt 44 mer specifikt om en eventuell jämförelse mellan språkversionerna och angav att en nationell domstol som dömer i sista instans inte är skyldig att ta ställning till varje språkversion av den aktuella unionsbestämmelsen, men att den ändå måste beakta sådana skillnader mellan de olika språkversionerna av denna bestämmelse som den har kännedom om, bland annat när dessa skillnader har påtalats av parterna och är styrkta.

60| Dom av den 6 oktober 2021, Consorzio Italian Management och Catania Multiservizi (C-561/19, [EU:C:2021:799](#)) (se även pressmeddelande nr 175/21).

2.5.2 - Tvister om språkanvändning vid uttagningsprov och meddelanden om lediga tjänster

Det finns en rikhaltig rättspraxis från både domstolen och tribunalen om användningen av flera språk vid uttagningsprov, meddelanden om lediga tjänster och inbjudningar till intresseanmälan. Det finns skäl att betrakta denna rättspraxis närmare. Den visar nämligen den betydelse som tillmäts mångspråkigheten såsom princip av närmast konstitutionellt värde i unionsinstitutionernas verksamhet.

Språkreglerna vid de uttagningsprov som anordnas av Europeiska rekryteringsbyrån (Epsa) har angripits vid EU-domstolens instanser vid flera tillfällen. Bland annat har Spanien och Italien hävdade att Epsas praxis att endast offentliggöra meddelanden om uttagningsprov på engelska, franska och tyska strider mot de principer som slagits fast i förordning 1/58. I den förordningen anges att samtliga medlemsstaters språk ska vara officiella språk och arbetsspråk för institutionerna.

Som exempel kan nämnas domen Italien/kommissionen,⁶¹ där domstolen påminde om att EU:s officiella språk och institutionernas arbetsspråk enligt gällande språkregler utgjordes av de 23 språk som vid den aktuella tidpunkten räknades upp i förordning 1/58. De angripna meddelandena om uttagningsprov ogiltigförklarades därför. Domstolen uppmanade institutionerna att anta föreskrifter om hur språkreglerna ska tillämpas i syfte att motivera eventuella avvikelser från bestämmelserna i förordning 1/58. Detta innebär alltså att valet av språk i meddelanden om uttagningsprov måste motiveras. I punkt 71 i domen angav domstolen följaktligen att den "inte [behöver] pröva huruvida ett meddelande om uttagningsprov är en text av allmän räckvidd, i den mening som avses i artikel 4 i förordning nr 1. Det räcker för domstolen att konstatera att i enlighet med artikel 1.2 i bilaga III till tjänsteföreskrifterna, jämförd med artikel 5 i förordning nr 1, i vilken det föreskrivs att *Europeiska unionens officiella tidning* ska utkomma på samtliga officiella språk, så borde de omtvistade meddelandena om uttagningsprov ha offentliggjorts i fulltext på samtliga officiella språk".

"... Om man utgår från att Europeiska unionens medborgare läser *Europeiska unionens officiella tidning* på sitt modersmål och att detta är ett av unionens officiella språk, måste emellertid en potentiell sökande, vars modersmål inte är något av de språk på vilka de omtvistade meddelandena om uttagningsprov har offentliggjorts i fulltext, i

61 | Dom av den 27 november 2012, C-566/10 P, [EU:C:2012:752](#) (se även pressmeddelande nr 153/12).

vilket fall som helst införskaffa ett exemplar av denna tidning på ett av dessa språk och läsa meddelandet på detta språk innan han eller hon bestämmer sig för att anmäla sig som sökande i ett av dessa uttagningsprov" (punkt 73). "En sådan sökande missgynnas [följaktligen] i förhållande till en sökande vars modersmål är ett av de tre språk på vilka de omtvistade meddelandena om uttagningsprov har offentliggjorts i fulltext, både vad rör den korrekta förståelsen av dessa meddelanden och vad rör den tid som denne har till förfogande för att författa och skicka in en anmälan till dessa uttagningsprov" (punkt 74). "Praxisen med begränsat offentliggörande strider således mot proportionalitetsprincipen och medför således en diskriminering på grund av språk, som är förbjuden enligt artikel 1d i tjänsteföreskrifterna" (punkt 77).

I den ovannämnda Italien/kommissionen (punkterna 86–88) medgav domstolen emellertid genom följande uttalande att vissa undantag från dessa principer är möjliga.

"De institutioner som berörs av de omtvistade meddelandena om uttagningsprov är inte bundna av några specifika språkregler (se, vad rör harmoniseringsbyråns språkregler, dom av den 9 september 2003 i mål C-361/01 P, Kik mot harmoniseringsbyrån, [EU:C:2003:434](#), punkterna 81–97). ... tjänstens intresse kan [härvid] utgöra ett legitimt mål som kan beaktas. Såsom framgår av punkt 82 ovan tillåter artikel 1d i tjänsteföreskrifterna inskränkningar i principen om icke-diskriminering och proportionalitetsprincipen. Tjänstens intresse måste emellertid ha objektivt stöd och språkkunskapernas nivå måste stå i proportion till de reella krav som tjänsten ställer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 juni 1975 i mål 79/74, Küster mot parlamentet, [EU:C:1975:85](#), punkterna 16 och 20, och av den 29 oktober 1975 i mål 22/75, Küster mot parlamentet, [EU:C:1975:140](#), punkterna 13 och 17)."

Tribunalen har likaså gått på denna linje i domarna Italien/kommissionen av den 24 september 2015, T-124/13 och T-191/13, av den 17 december 2015, T-275/13, T-295/13 och T-510/13 och av den 15 september 2016, T-353/14 och T-17/15.

Den sistnämnda domen blev föremål för ett överklagande som avgjordes av domstolens stora avdelning. Denna uttalade följande i domen av den 26 mars 2019, kommissionen/Italien, C-621/16 P: "... det ankommer på den institution som har infört en särbehandling på grund av språk att visa att denna särbehandling verkligen är lämplig för att tillgodose reella krav kopplade till arbetsuppgifter som de anställda personerna kommer att förväntas utföra. Dessutom måste varje villkor beträffande specifika språkkunskaper stå i proportion till detta intresse och vara grundat på klara, objektiva och förutsebara kriterier som är sådana att de sökande kan förstå skälen till detta villkor och unionsdomstolen

kan pröva om villkoret är lagenligt (se även dom av den 26 mars 2019 i målet Spanien/parlamentet, C-377/16, punkt 69)” (punkt 93); ”... särbehandling vad gäller språkreglerna i uttagningsprov kan tillåtas under förfarandena för rekrytering av EU-personal med stöd av artikel 1d.6 i tjänsteföreskrifterna, under förutsättning att denna särbehandling på objektiva och rimliga grunder kan motiveras av ett legitimt mål av allmänt intresse inom ramen för personalpolitiken” (punkt 120); ”[ä]ven om det inte är uteslutet att det i tjänstens intresse kan vara motiverat att de språk som kan väljas som språk 2 i ett uttagningsprov begränsas till de officiella språk som är vanligast förekommande inom unionen (se, analogt, dom av den 9 september 2003, Kik/harmoniseringskontoret, C-361/01 P, [EU:C:2003:434](#), punkt 94), och även i ett uttagningsprov av allmän art, såsom det som avsågs i ’meddelandet om allmänt uttagningsprov Epso/AD/276/14 – Handläggare (AD 5)’, så måste en sådan begränsning dock, med hänsyn till de krav som det erinrats om ovan i punkterna 92 och 93, med nödvändighet grundas på uppgifter som är objektivt verifierbara, såväl för de sökande i uttagningsprovet som för unionsdomstolen, och som kan motivera de uppställda kraven på språkkunskaper, vilka måste stå i proportion till de reella krav som tjänsten ställer” (punkt 124).

Det finns även en rikhaltig rättspraxis om språkanvändningen i meddelanden om lediga tjänster och inbjudningar till intresseanmälan.

I det mål som tribunalen avgjorde genom domen av den 20 november 2008, Italien/kommissionen, T-185/05, hade en medlemsstat (Italien) väckt talan och yrkat ogiltigförklaring dels av ett beslut av kommissionen att offentliggöra meddelanden om ledig tjänst avseende högre chefstjänster på engelska, franska och tyska, dels av kommissionens meddelande om ledig tjänst avseende tjänsten som generaldirektör vid Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf). Som grund för yrkandet om ogiltigförklaring hänvisade Italien till förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet och respekten för den språkliga mångfalden.

Kommissionen för sin del hänvisade till skäl som den ansåg vara legitima, sammanhängande med tjänstens goda funktion.

Tribunalen biföll Italiens yrkanden och motiverade sitt beslut på följande sätt: ”... om kommissionen beslutar sig för att endast offentliggöra hela texten till ett meddelande om en ledig högre tjänst i *Europeiska unionens officiella tidning* på vissa språk, måste den således, för att undvika att det sker en diskriminering på grund av språk av sökande som eventuellt är intresserade av nämnda meddelande, vidta lämpliga åtgärder i syfte att underrätta samtliga nämnda sökande om förekomsten av det ifrågavarande

meddelandet om ledig tjänst och om i vilka utgåvor meddelandet i dess helhet har offentliggjorts” (punkt 130); “[m]ed hänsyn även till den omständigheten att själva det angripna beslutet inte offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* för att underrätta läsarna av andra utgåvor än de tyska, engelska och franska om den viktiga förändring av praxis som på så sätt införts, föreligger en allvarlig risk för att potentiella sökande med ett annat modersmål än de tre språk som åsyftas i det angripna beslutet inte ens får kännedom om förekomsten av ett meddelande om ledig tjänst som hade kunnat intressera dem. Även om dessa sökande behärskar åtminstone ett av språken tyska, engelska eller franska, kan det inte förutsättas att de läser någon annan utgåva av *Europeiska unionens officiella tidning* än den som ges ut på deras modersmål” (punkt 138).

Mål C-377/16 rörde en tvist mellan Spanien och Europaparlamentet. Domstolens stora avdelning meddelade dom den 26 mars 2019. Spanien yrkade att domstolen skulle ogiltigförklara en inbjudan till intresseanmälan i samband med ett uttagningsförfarande för rekrytering av kontraktsanställda (chaufförer). Spanien hävdade att förbudet mot diskriminering på grund av språk och respekten för den språkliga mångfalden hade åsidosatts i och med att inbjudan i fråga begränsade valet av språk 2, liksom kommunikationsspråket, till engelska, franska och tyska. Parlamentet hänvisade till tjänstens intresse, eftersom tjänsten krävde att de nyanställda omedelbart skulle kunna utföra sina uppgifter och de tre angivna språken var de som användes mest inom institutionen. Enligt parlamentet innebar inte den omständigheten att anmälningsformuläret, av tekniska skäl, endast fanns tillgängligt på engelska, franska och tyska, att de sökande var tvungna att använda något av dessa tre språk för att fylla i det.

Domstolen fann att det “[u]nder dessa förhållanden [inte kunde] uteslutas att vissa sökande i praktiken har berövats möjligheten att använda sig av valfritt officiellt unionsspråk för att göra sin intresseanmälan” (punkt 44). Den angav också att ”det framgår ... av artikel 1d.6 i tjänsteföreskrifterna att en särbehandling på grund av språk vid tillämpningen av dessa tjänsteföreskrifter endast kan godtas på objektiva och rimliga grunder i syfte att uppnå legitima mål av allmänt intresse inom ramen för personalpolitiken” (punkt 49). Det ankom på parlamentet att visa att detta villkor var uppfyllt men eftersom parlamentet inte hade gjort det ogiltigförklarade domstolen den angripna inbjudan till intresseanmälan.

2.5.3 - Särskilda språkregler för europeiska patent med enhetlig verkan

Europeiska patentverket (EPO) administrerar det europeiska patentet med enhetlig verkan vilket inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2012 av den 17 december 2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd. EPO tillämpar de översättningsarrangemang som föreskrivs i rådets förordning (EU) nr 1260/2012 av den 17 december 2012. EPO:s officiella språk är engelska, franska och tyska. Patenten översätts således bara till dessa språk, vilket utgör ett undantag från förordning 1/58. Flera medlemsstater har protesterat mot dessa speciella språkregler, eftersom de anser att de strider mot förbudet mot diskriminering på grund av språk.

Domstolens dom, meddelad av stora avdelningen den 5 maj 2015, Spanien/rådet, C-147/13, rör detta regelverk. I det målet yrkade Spanien att domstolen skulle ogiltigförklara förordning nr 1260/2012. Belgien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Frankrike, Luxemburg, Ungern, Nederländerna, Sverige och Förenade kungariket samt parlamentet och kommissionen intervenerade i målet till stöd för rådets yrkanden.

Domstolen fann faktiskt att det kunde godtas att de officiella EU-språken behandlas olika, eftersom en sådan särbehandling var lämplig och stod i proportion till det berättigade mål som eftersträvas med förordningen (det vill säga att skapa enhetliga och förenklade översättningsarrangemang för europeiska patent med enhetlig verkan i syfte att garantera kostnadseffektivitet för uppfinnare). Översättningsarrangemangen var även avsedda att säkerställa rättssäkerheten, att främja innovation och vara till särskild nytta för små och medelstora företag. Avsikten med arrangemangen var också att göra tillgången till europeiska patent med enhetlig verkan och patentsystemet som helhet enklare, mindre kostsamt och rättssäkert (punkterna 31–48).

Domstolen kommunicerar med medborgarna på deras språk

Utöver den dömande verksamheten behandlar domstolen även en mängd olika slags förfrågningar och ansökningar från civilsamhället. Det kan till exempel handla om begäran om tillgång till administrativa handlingar eller institutionens historiska arkiv. Domstolen mottar även frågor eller begäran om upplysningar av de mest skilda slag som ibland rent av felaktigt ställs till domstolen (exempelvis frågor som rör en annan internationell domstol, såsom Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna). Den mottar också ansökningar om praktik, platsansökningar, anbud inom ramen för upphandlingar, ansökningar om att få besöka domstolen eller om studiebesök.

Sådana förfrågningar och ansökningar kan komma in på vilket som helst av de officiella EU-språken. Domstolen måste därför besitta den språkliga kompetens som krävs för att förstå, behandla och besvara dem på samma språk⁶² och vid behov anpassa det språkliga registret och stilen (juridisk, administrativ, teknisk eller pedagogisk) utifrån vem som är mottagare av svaret.

Dessutom ska domstolen kunna kommunicera med omvärlden, informera allmänheten, ta emot alla EU-medborgare som önskar besöka den och ta emot dem på deras språk. Domstolens webbplats Curia är mångspråkig för att leva upp till dessa krav. På samma sätt anordnas besök, protokollära evenemang, utbyten med nationella domare på deltagarnas språk, ofta med tolkningshjälp från generaldirektoratet för mångspråkighet.

Pressmeddelanden upprättas också och översätts till de officiella språk där det är motiverat genom målets eller det behandlade ämnets intresse.

62| Se artikel 13 i Den europeiska kodexen för god förvaltningssed, tillgänglig på Europeiska ombudsmannens webbplats : [Den europeiska kodexen för god förvaltningssed](#) | [Publikation](#) | [Médiateur européen \(europa.eu\)](#)

3. - Hanteringen av mångspråkigheten vid domstolen

"Översättning, som är en naturlig del av mångspråkigheten, är också ofta den enda synliga aspekten av denna ... Och ändå är översättning ... det som förbinder och väver samman, tankens seger över våldet. För att åstadkomma det önskade resultatet krävs ständig reflektion, både på forskning och på utbildning."⁶³

Ansvar för mångspråkigheten inom ramen för domstolsförfarandena åligger justitiesekreteraren. Denne stöder sig därvid på generaldirektoratet för mångspråkighet, som under ledning av sin generaldirektör består av tolkningstjänsten och den juridiska översättningstjänsten.

3.1 - Hur generaldirektoratet för mångspråkighet är organiserat

Generaldirektoratet för mångspråkighet bildades den 1 januari 2018 och samlar inom ett och samma generaldirektorat de båda grenarna juridisk översättning och tolkning, vilka tidigare var åtskilda. Generaldirektoratet består av 30 enheter varav två är direkt underställda generaldirektören och de övriga 28 i princip är fördelade på tre direktorat. När en språkenhet får ny enhetschef inordnas enheten dock ofta direkt under generaldirektörens tillsyn under en viss tid.

De tvärgående tjänsteavdelningarna utgörs av två enheter som är direkt underställda generaldirektören och en självständig enhet.

- Enheten för hjälpmedel och stöd till den mångspråkiga verksamheten, består av enhetschefen, tre handläggare och 23 assistenter. Enheten kartlägger behoven av it-hjälpmedel och utvecklar specifika hjälpmedel för den juridiska översättningstjänsten, både för administrativa behov och renodlade översättningshjälpmedel. I samarbete med andra avdelningar fastställer den flödena i dokumenthanteringen, från det att dokumenten kommer in till översättningstjänsten till dess att översättningarna levereras (till den avdelning som har beställt översättningen eller leverans för publicering). Enheten för hjälpmedel och stöd till den mångspråkiga verksamheten samarbetar även med direktoratet för tolkning i fråga om samordning och uppföljning av

63| Isabelle Pingel, "Le régime linguistique des institutions de l'Union européenne", *Revue des affaires européennes*, nr 3, 2016, s. 360 och 361.

önskemål som framställs till direktoratet för informationsteknik om specifika it-verktyg och utrustning för tolkningstjänsten. Samarbetet med direktoratet för informationsteknik är synnerligen viktigt. Enheten för hjälpmedel och stöd till den mångspråkiga verksamheten deltar även i projekt med andra institutioner rörande verktyg till stöd för mångspråkigheten och så kallad *technology intelligence*/teknisk övervakning. Enheten är indelad i de tre sektionerna för utveckling och förvaltning av mångspråkiga it-verktyg, elektronisk förbehandling av dokument respektive drift och tekniskt stöd. Inom enheten finns även ett team som tar fram resultattavlor och olika statistiska uppgifter. Enheten handhar dessutom vissa övergripande uppgifter inom institutionen och på interinstitutionell nivå, såsom *technology intelligence*/teknisk övervakning.

- Enheten för planering och externa översättningstjänster består av enhetschefen, tre handläggare och 20 assistenter. Den hanterar flödena av översättningsuppdrag och frågor som rör administrativa procedurer, avtal och finansiella frågor i samband med utkontraktering av översättningsuppdrag och finansiering av verktyg som tas fram gemensamt av institutionerna. Enheten är indelad i de två sektionerna för central planering respektive frilans. Sektionen för central planering är länken mellan de avdelningar som beställer översättning (kabinetten, kanslierna, andra tjänsteavdelningar inom domstolen) och översättningstjänstens språkenheter. Den föreslår översättningsfrister för beställarna och planlägger dokumentflödena fram till slutleveransen av översättningarna. Sektionen för central planering ser till att varje beställning åtföljs av upplysningar som kan vara av värde vid översättningen och hanterar arbetsflödena under översättningsprocessen, bland annat meddelanden om ändringar i den text som ska översättas. Frilanssektionen ansvarar, i samarbete med språkenheterna, för planering, genomförande och redovisning av alla översättningsuppdrag som utkontrakteras. Den kontrollerar också att god förvaltningspraxis och finansiella regler iakttas. Utkontrakteringen kan avse översättning eller korrekturläsning.

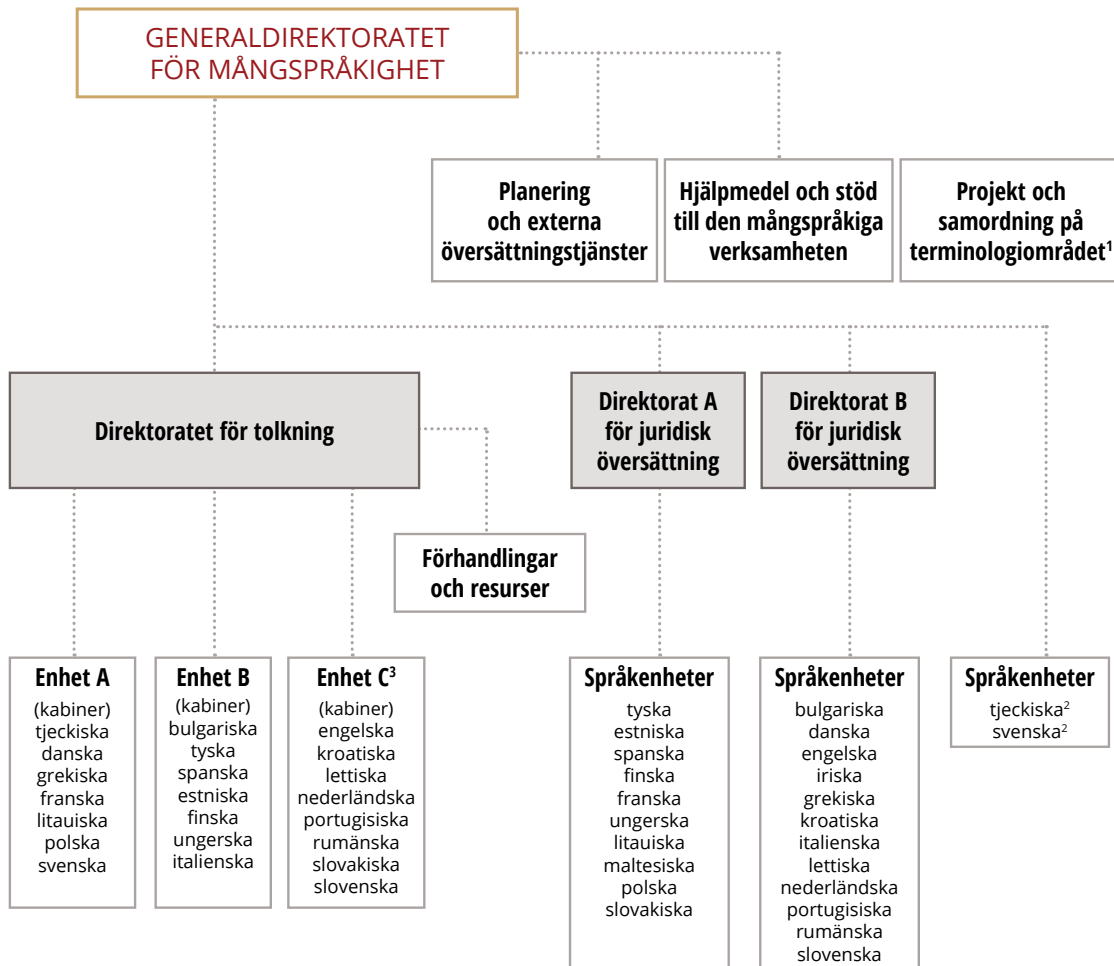
Enheten för planering och externa översättningstjänster ansvarar inte direkt för planering och utkontraktering inom direktoratet för tolkning – som har en egen enhet med denna uppgift – men den sköter ändå den centraliserade förvaltningen av budgetfrågor och finansiella frågor för hela generaldirektoratet för mångspråkighet och deltar i olika arbetsgrupper på interinstitutionell nivå.

En annan enhet vars verksamhet kommer hela generaldirektoratet till godo förtjänar också att nämnas, även om den formellt sett inte ingår i detta. Det rör sig om enheten för projekt och samordning på terminologiområdet, vilket leder terminologiarbetet på olika nivåer (terminologisk förbehandling, framtagande av terminologisamlingar såsom den mångspråkiga juridiska ordlistan, förteckning över rättegångsreglernas terminologi, namnen på nationella domstolar). Enheten leder också dokumentationsarbetet (efterforskningar, handböcker och olika dokumentationskorpus för inmatning i särskilda översättningsminnen), bistår och vägleder språkenheterna i deras kvalitetsarbete och ansvarar för generaldirektoratets verktyg för intern kommunikation. Bland dessa kan nämnas generaldirektoratets intranät, informationsbrev och presentationsmaterial.

Övriga enheter ingår i ett av de tre direktoraten.

I övrigt består den juridiska översättningstjänsten av två direktorat där språkenheterna ingår, en enhet per officiellt språk. Inom dessa enheter, som leds av en enhetschef, arbetar mellan 20 och 57 juristlingvister. Antalet beror på volymen översättning som ska ske till respektive språk. Juristlingvisterna biträds i sitt arbete av korrekturläsare/språkliga granskare, och varje enhet har ett eget sekretariat.

Inom direktoratet för tolkning finns fyra enheter. Tre av dessa består av sju eller åtta fasta tolkkabiner, totalt 22 kabiner (det finns för närvarande ingen fast maltesisk eller irisk kabin). Varje kabin består av mellan två och tio anställda tolkar. Antalet beror på omfattningen av behovet av tolkning till det aktuella språket. Den fjärde enheten – enheten för förhandlingar och resurser – sköter det övergripande planeringsarbetet och hanteringen av frilanstolkar. Den enheten planerar fördelningen av både fast anställda och frilanstolkar på förhandlingarna och anlitar veckovis frilanstolkar som väljs ut från en lista över fler än 3 000 tolkar som är gemensam för institutionerna. Enheten för förhandlingar och resurser står i regelbunden kontakt med kanslierna och institutionens övriga avdelningar. Det specifika ansvaret för tolkningsdirektoratets horisontella planering och rekryteringen av frilanstolkar ligger på enhetschefen som biträds av en handläggare som ägnar sig åt denna uppgift på heltid och fem andra tolkar som turas om att förstärka planeringsteamet. Fyra assistenter med mångsidig kompetens sköter det administrativa arbetet inom enheten. Bland annat ombesörjer de anställning och mottagande av frilanstolkar och sammanställer de akter som frilanstolkarna behöver inför förhandlingen.

1 Enheten för projekt och samordning på terminologiområdet är direkt underställd domstolens justitiesekreterare.

2 En enhet som har en nyutnämnd chef placeras tillfälligt under generaldirektörens överinseende för att sedan inordnas i ett av de båda direktoraten för juridisk översättning.

3. Enhet C täcker dessutom maltesiska och iriska eftersom dessa språk för närvarande inte har någon egen kabin.

3.2 - Yrken inom generaldirektoratet för mångspråkighet

Enligt artikel 42 i domstolens rättegångsregler ska "[den] inrätta en språktjänst bestående av personer som har en juridisk utbildning som motsvarar de krav som ställs och har omfattande kunskaper i flera av unionens officiella språk". Domstolen anställer därför – huvudsakligen genom uttagningsprov – tjänstemän som har de kvalifikationer som krävs för att fullgöra de uppgifter som följer med tolkning och juridisk översättning.

3.2.1 - Juristlingvister

Domstolen har alltid anlitat juristlingvister för det juridiska översättningsarbetet. Dessa ska ha en fullständig utbildning i nationell rätt och, vid anställningstillfället, goda kunskaper i minst två andra språk och om två andra rättssystem. Perfekta kunskaper i målspråket (allmänt och juridiskt språkbruk), som i princip är modersmålet, är nödvändiga för att kunna översätta. Utöver översättning kan juristlingvisterna även få i uppgift att avfatta en text som sedan ska översättas, till exempel en sammanfattning av en begäran om förhandsavgörande, eller, på begäran av ett av kanslierna ett meddelande som ska föras in i *Europeiska unionens officiella tidning*. Direktoratet för forskning och dokumentation kan även uppdra åt juristlingvister att sammanställa en så kallad preliminär analytisk översikt som används vid handläggningen av målet.

Litterär översättning innefattar ett moment av skapande från översättarens sida medan teknisk översättning, även om det fortfarande i huvudsak är en språklig verksamhet, styrs av kraven från det tekniska språket, som är relativt fast och universellt. Juridisk översättning är en sorts "hybridform" av dessa båda verksamheter. Överföringen ska äga rum på två nivåer, en språklig och en teknisk/juridisk. Hur standardiserad originaltexten är i språkligt hänseende beror på vilken typ av dokument det rör sig om (begäran om förhandsavgörande, domar, förslag till avgörande). Juristlingvisten måste anlägga ett komparativt förhållningssätt och försöka finna, i målspråkets rättssystem, en naturlig motsvarighet till det juridiska begrepp som förekommer i källtexten eller, om ingen naturlig motsvarighet finns, en funktionell sådan. Detta kräver ofta omfattande rättsliga efterforskningar med en analys av källornas tillförlitlighet. Ingen läser en text så uppmärksam som den som ska översätta den.

Det som är så speciellt med domstolens juridiska översättningar är att de återger och beskriver rättigheter och skyldigheter för samtliga medborgare, varför de måste vara helt felfria i sak.

Texten tillhör inte de enskilda aktörerna utan det som domstolen uttalar ska uttryckas på samma sätt på alla språk. En juristlingvist har alltså inte samma frihet som en textförfattare betraktad enskilt utan bär ansvaret för tillförlitligheten i ett kollektivt arbete.

För juristlingvisten består översättningsarbetet i att finna språkliga och juridiska (komparativ rätt) motsvarigheter och att förmedla EU-rättens innebörd (eventuellt med den rättsordningens specifika begrepp) på de olika EU-språken. Det gäller att finna den rätta balansen mellan de formuleringar som hämtas i EU-rätten och de som hämtas i nationell rätt. Den juridiska översättningen vid domstolen består i en "rekonstruktion" av originaltexten grundad på vissa bindande formella och innehållsmässiga beståndsdelar (primärrätt, sekundärrätt, hänvisningar, citat, fastlagd terminologi och referenssystem i de nationella rättsordningarna).⁶⁴

Potentiellt är det tre separata rättssystem som omfattas av jämförelsen: den nationella rätt som utgör "källan", den nationella rätt som utgör "målet" och unionsrätten. Ett rättssystem kan komma till uttryck på flera språk precis som ett språk kan användas inom flera rättssystem.

Domstolens juristlingvister översätter huvudsakligen följande typer av texter:

- normativa texter (stadgan för Europeiska unionens domstol, domstolens och tribunalens rättegångsregler),
- avgöranden (domar, beslut och yttranden),
- resuméer av avgöranden (tidigare sammanfattningar) och upplysningar om ej publicerade avgöranden,
- begäran om förhandsavgörande, som har olika ursprung och återspeglar olika rättssystem,

64| Gwénaél Glâtre har uttryckt sig på följande sätt: "EU-domstolen, i dess nuvarande form, ter sig som ett kraftfullt organ för översättning mellan nationella rättssystem. Dess översättningskompetens utgör grundvalen för tolkningen av EU-rätten", *L'anti-Babel : la forme « Europe » au défi de ses frontières linguistiques*, Club de Mediaparts blog, 16 november 2017: <https://blogs.mediapart.fr/gwenael-glatre/blog/161117/l-anti-babel-la-forme-europe-au-defi-de-ses-frontieres-linguistiques>

- andra typer av inlagor, från externa källor och med högst varierande språk, form och stil,
- generaladvokaternas förslag till avgörande,
- meddelanden för införande i EUT,
- pressmeddelanden, det vill säga informativa texter skrivna med ett enklare språk samtidigt som originaltextens juridiska stringens bibehålls, samt
- dokument av skiftande slag, som till exempel brev och text till webbplatsen.

En juristlingvists arbetsuppgifter omfattar även annat än översättning. Den främsta uppgiften består i granskning. Med granskning menas att man kontrollerar överensstämmelsen mellan en originaltext och den översättning som en annan juristlingvist eller en frilansöversättare har gjort. Man kontrollerar att översättningen är komplett, att det inte finns några fel eller motsägelser i juridiskt hänseende och att målspråket används korrekt. Tre ledord gäller vid granskningen: lojalitet (respekt för utfört arbete), subsidiaritet (inga ändringar som inte är objektivt motiverade) och solidaritet (respekt för enhetens praxis). Den juristlingvist som granskar kan föreslå förbättringar, vid behov med tillägg av kommentarer så att det tydligt framgår om det rör sig om rättelser av felaktigheter, ändringar för tydlighetens skull eller stilistiska förbättringar. Det är viktigt att granskningen följer en enhetlig modell i varje språkenhet, vilket kräver att praxis dokumenteras och diskuteras vid regelbundna möten. Av betydelse är även att de olika språkenheterna samarbetar för att utbyta bästa praxis. Det är även viktigt att inte tynga arbetsprocessen i onödan och på ett i vissa fall kontraproduktivt sätt. Kvalitetskontrollen – i vilken granskning ingår – bör begränsas till känsliga eller viktiga dokument och till översättningar som är gjorda av juristlingvister som arbetar mindre självständigt, exempelvis eftersom de fortfarande är under utbildning. Den juristlingvist som granskar kan även ombes att informera cheferna om kollegors (eller frilansares) prestationer inför betygssättningen och särskilt i syfte att upprätthålla en jämn kvalitetsnivå.

Juristlingvisterna har i övrigt huvudsakligen följande arbetsuppgifter:

- Bidra till dokumentens samlade kvalitet genom kontakter med upphovsmännen och kollegor från andra språkenheter (exempelvis genom att hjälpa varandra, korsläsa översättningar och svara på frågor om nationell rätt).
- Upprätta en sammanfattning när en begäran om förhandsavgörande är särskilt lång,⁶⁵ med iakttagande av gemensamma skrivregler som i regel ger bättre struktur. Sammanfattningarna översätts sedan till samtliga EU-språk i stället för den fullständiga originaltexten och översänds till medlemsstaterna. Undantag gäller dock för översättningen till franska som med tanke på domstolens behov och de parter som har rätt att inkomma med skriftligt yttrande ska grundas på begäran om förhandsavgörande i dess ursprungliga form.
- Bidra till den rättsliga analysen i målen genom att bistå andra avelningar inom domstolen och tribunalen (kanslierna och direktoratet för forskning och dokumentation) genom att utarbeta promemorior som underlättar förståelse och översättning.
- Fungera som kontaktperson i ett mål för att hjälpa kollegor i andra språkenheter med klargöranden i mål som härrör från kontaktpersonens medlemsstat.
- Fungera som "centraliseringsperson", genom att ta emot frågor som uppkommer under översättningsarbetet i andra språkenheter under översättningen av förslag till avgörande eller domar och om det är möjligt besvara dem eller, om behovet av klargöranden kvarstår, på ett strukturerat sätt kontakta det kabinett som den aktuella texten kommer ifrån (se *punkt 2.3.2*).
- Medverka i rättsutredningar och andra juridiska eller dokumentationsrelaterade projekt, bidra till fastställande av i synnerhet juridisk terminologi och till harmonisering av denna.
- Medverka i utbildning av kollegor och frilansmedarbetare.

65| Artikel 98 i domstolens rättegångsregler.

- Bidra till att sprida kunskap om domstolens översättningstjänst genom att hålla föredrag om hur domstolen hanterar och organiserar mångspråkigheten och om juristlingvisternas arbete både inom institutionen och inför andra institutioner och en nationell publik och då även genom informationskampanjer utanför domstolen.
- Utgöra mellanled mellan den egna språkenheten och de tvärgående tjänsteavdelningarna i frågor som rör bland annat informationsteknik, terminologi, fortbildning och utkontraktering.
- Delta i rekrytering (uttagningskommittéer vid uttagningsprov för rekrytering av blivande tjänstemän, urval av andra anställda och frilansare, rättning av provtexter).

Juristlingvistyrket förändras snabbt med hänsyn till den ökade och alltmer krävande användningen av nya it-verktyg, särskilt verktyg för neural maskinöversättning (se *punkt 4.3.3*).

3.2.2 - Tolkar

Domstolens tolkar är alla utexaminerade konferenstolkare som kan tolka från ett antal olika officiella EU-språk, minst två men ofta mellan tre och sex olika språk. De lär sig nya språk under hela yrkesbanan i syfte att lägga dem till språkportfolion efter ett så kallat tilläggstest. De flesta är inte jurister, eftersom det inte skulle vara realistiskt att kräva att varje tolk hade en sådan dubbel utbildning. Detta hindrar inte att tolkningstjänsten sedd som en helhet och varje individuell medarbetare är starkt präglad av den speciella arbetsmiljön. Var och en blir till slut specialiserad och utvecklar en särskild fingertoppskänsla och skicklighet för juridiken. Tolkarna läser upp domslut och den avslutande delen i förslagen till avgörande vid sammanträden för avkunnande. Det är dock vid förhandlingarna som alla aspekter av deras färdigheter efterfrågas mest. De tolkar som sitter i kabinerna under muntliga förhandlingar har nämligen i uppgift att i realtid – i regel till sitt modersmål – överföra innehållet i ombudens anföranden och domarnas frågor. Innehållet i anförandena och frågorna är i hög grad juridiskt och talarna håller alla olika tempo och är mer eller mindre vältaliga och tydliga. Parternas ombud, vilkas anföranden ska tolkas, är mycket ofta nationella advokater som uttrycker sig i enlighet med den rättsliga och språkliga traditionen i deras hemland och använder juridiska begrepp från detta land även i ett resonemang som syftar till att tolka EU-rätten.

Simultantolkning för med sig en rad svårigheter. Hur är det möjligt att på samma gång koncentrera sig på vad talaren säger, den skriftliga versionen av anförandet som levererats till kabinen i sista minuten, den röda tråden i argumentationen och den presentation som visas i förhandlingssalen när talaren dessutom talar italienska medan bilderna till presentationen är på engelska?

Tolkarna tillhandahåller tolkning på de 24 officiella språken vid förhandlingar i domstolen och tribunalen och vid andra evenemang vid institutionen. Det kan röra sig om protokollära besök, möten mellan ombud för medlemsstaterna, seminarier med nationella domare och högtidliga sammankomster. Det är inte bara själva tolkningsarbetet i kabinen som är krävande utan även det förberedande arbetet. Vid förhandlingen stöder tolkarna sig på minutiösa förberedelser som ofta börjar flera dagar i förväg. Förberedelserna tar en ansevärd tid av arbetet i anspråk. För att kunna göra ett bra arbete behöver tolkarna ha tillgång till samma handlingar som deltagarna i förhandlingen, ofta en stor mängd dokument med hundratals sidor med bilagor, fulla med juridiska begrepp, uttryck och argument som tolkarna ska tillgodogöra sig. Fortbildning och underhåll av språkkunskaperna är också en mycket viktig del av tolkarnas arbete. De måste iaktta sträng tystnadsplikt. Till följd av domstolens ökade behov har tolkningstjänsten förändrats mycket sedan institutionen inrättades år 1952. I dag arbetar cirka 70 fast anställda tolkar inom tolkningstjänsten.

Tolkarnas uppgift i ett sådant mångspråkigt sammanhang som vid domstolen är att förmedla varje talares budskap till övriga deltagare i förhandlingen på ett tydligt, naturligt och otvunget sätt.

Det är endast undantagsvis som den fullständiga mångspråkighet med 24 språk som fastställs i domstolens och tribunalens rättegångsregler omsätts i praktiken. Enheten för förhandlingar och resurser sätter samman skraddarsydd arbetslag för varje förhandling. Vilka tolkar som ingår i arbetslagen beror på rättegångsspråket, de språk som används av intervenerande medlemsstater och domarnas behov av tolkning. Varje förhandling har ett eget språkligt upplägg, och för det mesta används ett begränsat antal kabiner, beroende på antalet språk som rättegångsdeltagarna använder.

Tolkningstjänsten anlitar regelbundet frilanstolkar. Dessa rekryteras från en gemensam lista över tolkar som är ackrediterade vid EU-institutionerna. Deras anställningsvillkor regleras i en överenskommelse mellan institutionerna och den internationella sammanslutningen för konferenstolkar (AIIC). I uppdraget vid domstolen ingår en dags förberedelsearbete som med nödvändighet ska utföras i domstolens lokaler. Frilanstolkarna handleds av de fast anställda tolkar som deltar i samma förhandling och utgör en del av arbetslaget, och de ska iaktta samma etiska regler: tystnadsplikt, diskretion och kollegialitet.

Även tolkarnas yrkesutövning påverkas av den snabba tekniska utvecklingen. De senaste förändringarna rör möjligheten att delta i förhandlingar på distans. Reserestriktionerna under krisen till följd av covid-19-pandemin gjorde sådana arrangemang nödvändiga och de kommer i viss mån att fortsätta att tillämpas även i fortsättningen.⁶⁶ En annan förändring som berör tolkarna är att vissa förhandlingar sänds via internet.

3.2.3 - Korrekturläsare/språkliga granskare

För att bevara mångspråkigheten behöver även språkets kvalitet säkras. Olika yrkesgrupper inom institutionen såsom korrekturläsare, eller språkliga granskare som de också kallas, sköter den uppgiften. De har bland annat i uppdrag att kontrollera att språkregler och typografiska regler följs. De ska även följa med i språkets utveckling, se till att det används korrekt och, rent allmänt, värna om det språk som är deras modersmål.

Före publicering ska korrekturläsarna gå igenom texterna – främst domar, beslut, generaladvokaternas förslag till avgörande och resuméer av avgörandena – för att kontrollera att de svarar mot alla fastställda typografiska regler och formateringsregler.

Yrket har förändrats med tiden. Den fullständiga digitaliseringen av dokumentflödena gav till att börja med upphov till alltmer komplicerade formateringsuppgifter. I och med att de dokument som produceras inom institutionen har fått en fast struktur och tack vare att det översättningsverktyg som används (för närvarande Trados Studio)

66| Marc-André Gaudissart, "La Cour de justice de l'Union européenne face à la crise sanitaire", *Revue des affaires européennes*, nr 1, 2020, s. 97–107. Artikeln uppdaterades år 2021 för publicering Edouard Dubouts och Fabrice Picods verk, *Le Coronavirus et le droit de l'Union européenne*, Éditions Bruylant, 2021, s. 573–593). En uppdaterad version av artikeln har även publicerats på rumänska med den titeln "Funcționarea Curții de Justiție a Uniunii Europene în timpul pandemiei Covid-19", *EuRoQuod Revista Rețelei naționale de judecătorei-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene*, 2020.

återskapar denna struktur efter avslutat översättningsarbete har dessa uppgifter minskat i omfattning och avser numera bara vissa dokumenttyper som inte har en sådan struktur.

Korrekturläsarna har med tiden fått mer omfattande arbetsuppgifter. Samtidigt som korrekturläsaren går igenom en text för att förbättra typografin eller formateringen ska han eller hon även identifiera andra möjligheter till förbättring. Det kan till exempel röra sig om att finna avsnitt som av misstag inte översatts, föreslå en elegantare eller tydligare formulering, rätta stavfel eller grammatiska fel. Eftersom språken utvecklas ankommer det på korrekturläsarna att följa med i denna utveckling. Det är dessa nya uppgifter som gör att man numera snarare talar om språkliga granskare än om korrekturläsare.

Korrekturläsarna, eller de språkliga granskarna, ger råd till och utbildar kollegor, deltar i de övergripande strategiska reflektionerna och kommer med förslag till förbättringar avseende den språkliga kvaliteten på de översatta dokumenten. De medverkar även i framtagandet av skrivregler internt och på interinstitutionell nivå på det språk som används inom deras enhet.

3.2.4 - Ledningsassistenter och sekretariat

Ledningsassistenten ser till att enhetschefens ledningsbeslut genomförs. Han eller hon kan bland annat få i uppgift att samordna arbetet inom sekretariatet, sköta utkontrakteringen av översättningsuppdrag i samarbete med enheten för planering och externa översättningstjänster (begäran om beställningssedlar och uppföljning av fakturor), framtagande av tabeller för uppföljning av flöden och administration och, i vissa fall tilldelning av översättnings- och granskningsuppdrag enligt de kriterier som fastställts av enhetschefen.

I och med att den traditionella sekreteraruppgiften maskinskrivning gradvis har försvunnit sysslar medarbetarna på sekretariatet huvudsakligen med registrering av dokument och förbehandling av dem innan de tilldelas juristlingvisterna samt leverans av texterna till de användare som träder in i senare led i flödeskedjan.

Medarbetarna inom sekretariatet tar emot översättningsuppdrag och andra uppgifter via ett it-verktyg för hantering av dokumentflödena. Inom sekretariatet utförs även förbehandling av en stor mängd dokument. Förbehandlingen går ut på att återanvända alla textdelar som kan föras in i dokumentet utan en juristlingvists inblandning, till

exempel att klistra in textavsnitt från tidigare översatta dokument, eller, allt oftare, att färdigställa det översättningsmaterial som hör till översättningsverktyget (för närvarande redigeringsprogrammet Trados Studio) genom att lägga till referensdokument eller termbaser, i förhållande till vilken typ av översättningsuppdrag det rör sig om.

Med hänsyn till att antalet frilansmedarbetare och volymen av utkontrakterade översättningssidor har ökat bistår sekreterarna även ledningsassistenten i uppgifter som rör frilanshanteringen. Bland annat ser de till att formulären för kontroll av frilansöversättningarna fylls i och registreras i systemet, de sköter kontakterna med frilansarna och förbereder korrespondensen med dem. Vissa medarbetare i sekretariatet ska även kunna sköta den administrativa delen av uppföljningen av frilansarnas prestationer i enlighet med tillämpliga förfaranden och i överensstämmelse med ramavtalet och budgetförordningen.

I den gradvisa förändringen av sekretariatets roll framträder tydligast den nya uppgiften att sköta förbehandlingen av texterna innan de tilldelas juristlingvisterna. Sådan datoriserad förbehandling, som numera är tillgänglig via det så kallade arbetskitet i översättningsverktyget Trados Studio, sker i fråga om domar, förslag till avgörande, resuméer av avgörandena, upplysningar om opublicerade avgöranden och begäran om förhandsavgörande. Övriga dokument kräver alltid en manuell förbehandling.

De assistenter inom sekretariatet som har ansvar för det juridiska översättningsmaterialet bistår därför numera juristlingvisterna på ett annat sätt under översättningsarbetet och tillhandahåller bland annat information om ändringsmeddelanden, planering och dokumentflöden.

Stor vikt läggs dessutom vid utformningen av följersedeln till översättningsuppdraget. Språkenheternas sekretariat kontrollerar att allt det material som anges på följersedeln verkligen är inkluderat i dokumentet och att det överstämmer med form- och kvalitetskraven.

Själva generaldirektoratet för mångspråkighet och de tvärgående enheterna har egna sekretariat med vissa operativa och administrativa uppgifter till stöd för verksamheten och följer generaldirektoratets procedurer, regler och metoder för att därigenom bidra till att generaldirektoratet som helhet arbetar effektivt. De sprider information, övervakar kontinuerligt arbetets fortskridande och sköter kommunikationen med användarna och med generaldirektoratets interna och externa tjänsteleverantörer.

3.2.5 - Specifika yrkesgrupper

Specifika yrkesgrupper inom generaldirektoratets tvärgående enheter bistår personalen inom den juridiska översättningstjänsten och tolktjänsten i deras arbete (*se punkt 3.1*). Assistenterna och handläggarna håller uppsikt över personalstyrkan och sköter mottagandet av nyanställd personal och utbildningen av den. De gör viss statistisk analys och hanterar administrativa ärenden. I mer tekniska frågor vänder de sig till experter, till exempel datatekniker som är specialiserade på utveckling av nya administrations- och översättningsverktyg, administratörer inom området för datoriserad förbehandling av dokument eller administratörer som är involverade i flödena av översättningsuppdrag och i de administrativa, avtalsrelaterade eller finansiella procedurer som sammanhänger med utkontrakteringen av tjänster.

Generaldirektoratet för mångspråkighet drar även nytta av de tjänster som erbjuds av de specifika yrkesgrupper som finns inom enheten för projekt och samordning på terminologiområdet. Enhetens terminologer och dokumentalister, som för det mesta är jurister, har främst i uppgift att ta initiativ till och leda terminologiprojekt i samarbete med juristlingvisterna. De upprättar och berikar termposter samt utför en kvalitetskontroll innan posterna förs över till EU:s termdatabas *IATE*.⁶⁷ De bistår juristlingvisterna genom att på begäran göra terminologiska utredningar och dokumentsökningar som huvudsakligen är till nytta för institutionen i samband med handläggningen av begäran om förhandsavgörande. Därutöver erbjuder de ett brett urval av kurser i terminologi och om tillgängliga språkliga och terminologiska resurser, olika tekniker för dokumentsökning och verktygen för den. De ser även till att förfrågningar från kabinetten samordnas för en komparativ språklig analys. Några medarbetare med en mer teknisk profil framställer, under enhetschefens överinseende och i nära samarbete med generaldirektoratet för mångspråkighet, generaldirektoratets material för intern kommunikation.

67 | <https://iate.europa.eu/home>

3.3 - Externa medarbetare

Externa medarbetare är en värdefull resurs som i stor utsträckning bidrar till att täcka generaldirektoratets samlade behov i fråga om översättning och tolkning. De externa medarbetarna samarbetar allt närmare med institutionens personal, naturligtvis inom de gränser som fastställs i avtalen och bestämmelserna om offentlig upphandling och beroende på i vilken omfattning sekretess gäller för dokumenten.

3.3.1 - Juristlingvisterna och frilansöversättarna

I synnerhet för den juridiska översättningstjänsten är utkontraktering ett naturligt led i en sund förvaltning. Om det vid varje tidpunkt skulle finnas tillräckligt många tjänstemän för att möta alla arbetstoppar skulle nämligen en stor del av personalstyrkan vara undersysselsatt utanför sådana toppar. Den risken är dock numera snarast hypotetisk, eftersom översättningstjänstens arbetsbelastning är så hög att frilansarnas bidrag är helt nödvändiga för att den ska kunna fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Frilansare rekryteras genom ett upphandlingsförfarande i varje målspråk. Alla delar av upphandlingen omfattar däremot inte alla språk. Det är endast fallet med den del som avser översättning till franska, eftersom den franska språkenheten behöver översätta rättegångshandlingar direkt från vart och ett av de officiella språken utan att använda sig av ett pivåspråk (se punkt 3.6.2). Övriga språkenheter upphandlar översättningstjänster till enhetens språk från i vart fall franska och de fem pivåspråken,⁶⁸ och vid behov från andra språk. De så kallade pivåspråksenheterna – det vill säga de språkenheter som tillhandahåller en översättning som resterande språkenheter därefter i sin tur ska översätta ifrån – ser i synnerhet till att täcka även de språk från vilka de ska tillhandahålla en pivåöversättning. Alla språkenheter – förutom den franska – vill helst ha en lång lista på frilansare som kan översätta just från franska, eftersom det är det språk som de flesta dokumenten är avfattade på.

68| Pivåspråken är engelska, italienska, polska, spanska och tyska.

Under upphandlingsförfarandet öppnas anbuderna av en särskild kommitté, och därefter tar utvärderingskommittén ställning till ansökningarna om deltagande. Utifrån resultatet av den bedömningen fastställer den vidaredelegerade utanordnaren, det vill säga enhetschefen eller den som träder i hans eller hennes ställe, en förteckning för varje del i upphandlingen (en del motsvarar en språkkombination) över de anbudsgivare som ska erbjudas att teckna ett ramavtal avseende översättningstjänster. Uppdraget tilldelas frilansöversättarna enligt deras placering i förteckningen. Rangordningen fastställs utifrån ett förhållande mellan pris (30 %) och kvalitet (70 %).

I princip krävs en fullständig juristutbildning i målspråkets rättssystem för att delta i frilansupphandlingen. Med hänsyn till hur svårt det är att hitta ett tillräckligt antal jurister som kan översätta från de önskade språken har dock flera språkenheter sänkt kraven i de delar där tillgången på jurister är för liten. Under förutsättning att den som söker har erfarenhet av juridisk översättning kan alltså även andra utbildningar godtas, även om företräde ges till sökande med juristutbildning.

För varje översättningsuppdrag upprättas en beställningssedel där antalet sidor anges efter avräkning för liknande textavsnitt som kan hämtas från interinstitutionella översättningsminnen ([*Euramis*](#)). Varje översättning ska kvalitetskontrolleras innan frilansarens faktura kan betalas. Om översättningen inte håller perfekt kvalitet kan avtalsenliga avdrag på betalningen komma att tillämpas och i allvarliga fall kan ramavtalet sägas upp.

Frilansöversättarnas bidrag till arbetet har blivit helt nödvändigt. I en strävan efter en så effektiv resursanvändning som möjligt i en situation med en ökande arbetsbörda, budgetrestriktioner och ett strängt krav på att hålla fristerna har generaldirektoratet för mångspråkighet sedan slutet av år 2015 ett ambitiöst program för att optimera utnyttjandet av extern översättning. Programmet har huvudsakligen som mål att:

- se till att det för varje målspråk finns tillräckligt många frilansöversättare för att täcka samtliga nödvändiga källspråk,
- locka till sig frilansande översättare med juristutbildning för att i mindre utsträckning behöva anlita icke-jurister,
- erhålla översättningar av hög kvalitet som kan användas utan vidare ingripande från domstolens juristlingvister,

- dra nytta av de frilansande juristernas närhet till sitt nationella rättssystem för att garantera att den juridiska terminologin är korrekt, och
- göra de externa medarbetarna förtrogna med språkenheternas arbetsmetoder, bland annat genom regelbundna möten och genom att tillhandahålla it-hjälpmedel, terminologiresurser och dokumentation.

För att locka till sig fler externa medarbetare beger sig representanter för samtliga språkenheter regelbundet till medlemsstaterna i det dubbla syftet att ge nuvarande frilansare utbildning och svara på deras frågor och att besöka universitet och branschorganisationer för att göra särskilda målgrupper uppmärksamma på möjligheterna att arbeta som frilansare för domstolen, antingen som huvudsysselsättning eller som bisyssla. Under år 2019 träffade exempelvis den maltesiska språkenheten fler än 500 skolelever och uppmuntrade dem att lära sig flera språk. Den nederländska språkenhetens resor bidrog till att kurser i juridisk översättning inrättades vid universiteten i Nijmegen (Nederländerna) och Gent (Belgien).

Dessa investeringar ger utdelning om man ser till den gradvisa ökningen av antalet anbud i upphandlingsförfarandet avseende frilanstjänster.

Språkenheterna verkar proaktivt för att säkerställa en hög kvalitet på frilansöversättningarna och anordnar regelbundna möten med frilansarna för att göra dem uppmärksamma på de krav som ställs på generaldirektoratet för mångspråkighet och presentera generaldirektoratets arbetsmetoder och verktyg samt de resurser som står till förfogande via en interinstitutionell plattform för säkert informationsutbyte. Dessa möten är även ett utmärkt tillfälle att föra konstruktiva diskussioner då frilansarna kan berätta om vilka svårigheter de stöter på i sitt arbete och få svar från språkenheterna på specifika frågor.

I slutet av år 2022 fanns 1 425 gällande ramavtal avseende juridisk översättning för 195 språkkombinationer. Behoven av att aktivt söka efter nya talanger kvarstår dock. Det har nämligen inte varit möjligt att finna frilansare för vissa önskade språkkombinationer, och för andra är tillgången inte tillräcklig. Det räcker inte att annonsera i pressen och andra medier, eftersom det inte bara handlar om att dra till sig potentiella resurser som redan finns på marknaden utan även om att väcka ett intresse för yrket.

Tack vare projektet för att optimera utnyttjandet av extern översättning har andelen utkontrakterade översättningssidor gradvis ökat och nådde år 2021 42 procent av det totala antalet översättningssidor. Konkret betyder detta att den överväldigande andelen av mindre konfidentiella dokument numera översätts externt (begäran om förhandsavgörande, inlagor, generaladvokaternas förslag till avgörande och, vid behov, redan avkunnade domar). Pressen på de interna resurserna minskar därigenom avsevärt trots att frilansöversättningarna av avtalsrelaterade skäl och i kvalitetssäkringssyfte behöver granskas.

Översättningstjänsten gör allt den kan för att säkerställa kvalitetsnivån på de externa översättningarna, bland annat genom att ge frilansarna tillgång till dokumentation, terminologi och metodanvisningar och genom att systematiskt ge pedagogisk feedback. Parallellt med denna strategi har ett kvalitetsnätverk inrättats inom generaldirektoratet för mångspråkighet i syfte att göra det möjligt för juristlingvister som innehar funktionen som kvalitetsrådgivare att utbyta erfarenheter och tankar i fråga om kvaliteten på såväl interna som externa översättningar. En mängd olika frågor har tagits upp, bland annat nödvändigheten av att standardisera granskningspraxis och kriterierna för kvalitetskontroll samt nyttan med att ge frilansarna mer strukturerad feedback.

De tvärgående enheterna gör också betydande insatser för att se till att frilansarna har tillgång till referensmaterial och andra resurser på den interinstitutionella plattformen för säkert informationsutbyte (exempelvis termbaser, dokumentation och handledningar i fråga om terminologi och dokumentsökningar). Samtidigt får frilansarna praktisk och teknisk vägledning i syfte att underlätta förarbetet och införandet av samtliga referensdokument i det översättningsprojekt som hjälper frilansaren att leverera en översättning av god kvalitet.

I takt med att antalet utkontrakterade översättningssidor har ökat med närmare 35 procent mellan åren 2015 och 2022, antalet beställningssedlar med mer än 61 procent och antalet betalningar med 42 procent under samma period har arbetsbördan för de

som arbetar med frilanshanteringen inom de olika språkenheterna och de tvärgående enheterna ökat i samma omfattning.

Möjligheterna att utnyttja externa översättningsresurser är dock inte obegränsade. Utkasten till domstolens och tribunalens avgöranden – som utgör den största delen av den juridiska översättningstjänstens arbetsbörda – är nämligen strikt konfidentiella och kan inte bli föremål för extern översättning förrän de har avkunnats. Efter undertecknande eller avkunnande blir de offentliga. Man får dock inte glömma att den juridiska översättningstjänsten har som mål att se till att så många språkversioner som möjligt finns tillgängliga på dagen för avkunnande, vilket betyder att det inte utan att ge upp detta mål är möjligt att anlita externa översättare för den typen av dokument.

3.3.2 - Frilanstolkar

Direktoratet för tolkning anlitar frilanstolkar som är ackrediterade vid EU-institutionerna.

Frilanstolkar eller icke-ordinarie konferenstolkar som de också kallas utgör en väsentlig resurs för att tolkningstjänsten ska kunna fullgöra sitt uppdrag och bidrar till dess förmåga att ständigt anpassa sig efter de specifika behoven på språktäckning som förhandlingarna vid domstolen innebär.

Villkoren för att anlita frilansande konferenstolkar fastställs i den överenskommelse som Europaparlamentet, Europeiska kommissionen och domstolen ingått med Internationella konferenstolkförbundet (AIIC).

Fördelningen av tolkar på de olika förhandlingarna liksom rekryteringen av frilanstolkar sker med hjälp av en specifik applikation som är anknuten till en databas hos kommissionen ([Webcalendar](#)), som parlamentet, kommissionen och domstolen använder för att förvalta en gemensam lista över icke-ordinarie konferenstolkar som har genomgått det interinstitutionella [ackrediteringsprovet](#).

Under år 2022 anlidade direktoratet för tolkning 416 frilanstolkar under sammanlagt 3 396 kontraktsdagar, vilket motsvarar ett genomsnitt på 92 kontraktsdagar per vecka med pågående dömande verksamhet. Att anlita frilanstolkar är även ett sätt att finna talanger som eventuellt kan ta över efter fast anställda tolkar samtidigt som domstolen skapar en liten kärna av ofta anlidade kompetenta frilanstolkar.

En fast anställd tolkkollega tar alltid emot frilanstolkarna som kommer till domstolen och ger dem nödvändig handledning. Frilanstolkarna får tillgång till hela akten i det mål

i vilket de ska tolka, inklusive de nedtecknade muntliga anföranden som redan finns tillgängliga dagen före förhandlingen eller samma morgon som den äger rum. Fast anställda tolkar har jour för att ta emot frilanskollegorna på söndagar och helgdagar. De har alltid en dag på sig för att förbereda sig inför förhandlingen och detta kan ske både på vardagar och helgdagar. Domstolen är den enda institutionen som ger denna möjlighet till förberedelse, men den är absolut nödvändig för att tolkningen under förhandlingarna ska hålla hög kvalitet. De ämnen och frågor som behandlas under förhandlingarna är nämligen ofta både mycket juridiskt och tekniskt komplicerade.

Detta nära samarbete med frilanstolkarna och den handledning de får för givetvis tankarna till programmet för att optimera utnyttjandet av extern översättning och det stämmer att många likaheter finns. Tolkings- och översättningstjänsterna har många konkreta idéer till samverkan även på detta område, bland annat genom besök och kampanjer för att locka till sig frilanskompetens.

3.4 - Betydelsen av kvaliteten på den juridiska översättningen och tolkningen vid domstolen

3.4.1 - Kvaliteten på den juridiska översättningen

Översättningen till rättegångsspråket måste hålla högsta tänkbara kvalitet, eftersom det måste vara helt tydligt för parterna och, för det fall det rör sig om en begäran om förhandsavgörande, för den hänskjutande domstolen, vad domstolens avgörande innebär. Kvaliteten på översättningen ska göra det möjligt att meddela ett avgörande som är lika tydligt som det avgörande som en högsta domstol i en medlemsstat skulle meddela i ett helt nationellt sammanhang. Avgörandet är tekniskt sett resultatet av en översättning från överläggningsspråket, det vill säga franska. Det rör sig dock rättsligt sett om rättegångsspråket och översättningen av avgörandet måste vara lika klar och precis som om avgörandet hade formulerats på detta språk.

Även i övrigt har översättningarnas kvalitet stor betydelse. I domarna i målen *van Gend & Loos* (se fotnot 18) och *Costa*,⁶⁹ slog domstolen fast att unionsrätten har direkt effekt och företrädare framför nationell rätt. Det krävs, förutom med avseende på direktiv, inte några nationella åtgärder för införlivande för att den ska vara tillämplig. Domstolen

69| Dom av den 15 juli 1964, 6/64, [EU:C:1964:66](#).

och tribunalen tillämpar och tolkar unionsrätten i sin rättspraxis. Detta medför att det inte bara är översättningen till rättegångsspråket – som domstolen formellt har använt för sitt avgörande – som måste vara av högsta kvalitet, utan det krävs även att översättningen till alla de andra språk till vilka avgörandet översätts är av högsta kvalitet, särskilt vad beträffar tolkningsfrågor (med allmängiltig verkan (*erga omnes*)). Domstolens avgörande eller tolkning är nämligen bindande för samtliga medlemsstater, på såväl den lagstiftande som den verkställande och dömande nivån. Konsekvenserna ska återspeglas i de nationella domstolarnas egna avgöranden. Juridiska avvikelser, även små sådana, kan ge upphov till olika rättspraxis i medlemsstaterna och därmed undergräva en enhetlig tillämpning av unionsrätten. Konsekvenserna av detta kan bli mycket allvarliga, oavsett om de påverkar den inre marknadens goda funktion, internationell handel, den goda funktionen av det gemensamma området med frihet, säkerhet och rättvisa eller till och med de grundläggande rättigheterna. Dessutom kan det leda till att EU-domstolen och Europeiska unionen i stort tappar i anseende. Slutligen kan detta medföra bristande rättssäkerhet som dels leder till ovannämnda skadliga verkningar, dels ger upphov till ett potentiellt högt antal mål om förhandsavgörande för att klargöra vad som borde ha varit tydligt redan från början.

Kvaliteten är en förutsättning för att språktjänsterna ska kunna fylla sin funktion. Om den juridiska översättningen inte var av högsta kvalitet skulle detta snabbt upptäckas av de som använder de berörda språkversionerna. Det skulle nämligen bli svårare för dem att tillgodogöra sig det förmedlade innehållet, och de skulle ibland till och med vilseledas. En naturlig följd skulle bli att de väljer att, parallellt eller uteslutande, använda sig av den språkversion som akten ursprungligen utformats på, förutsatt att de har åtminstone någon kunskap i detta språk, även om det skulle innebära en klart försämrad förståelse av detaljerna, jämfört med om de hade tillgång till en kvalitetsversion på det egna språket. Än värre är det att läsaren i vissa fall inte ens skulle lägga märke till denna försämrade förståelse, eftersom han eller hon inte har något att jämföra med.

Översättningarna skulle då helt förlora sin betydelse och ett enda språk skulle ersätta alla andra: det språk dokumenten upprättas på. Oavsett vilket språk dokumenten upprättas på (vid EU-domstolen är det på franska, men i de flesta europeiska och internationella organisationer är det på engelska), skulle detta medföra att de personer som talar ett annat språk inte har samma möjlighet att sätta sig in i dokumentet med samma lätthet och precision som om det upprättats på deras modersmål. Det skulle därmed inte längre vara fråga om någon likställdhet eller mångspråkighet.

Vad är då kvalitet? Hur kan den definieras?

Man skulle kunna säga att de viktigaste faktorerna för en översättnings kvalitet är att den är trogen originalet, fullständig, sammanhängande, tydlig och precis samt att språket flyter och är exakt (stavning, interpunktion, syntax), att språkregistret är anpassat till dokumenttypen och att fristerna iakttas.

Det kan verka uppenbart att det måste säkerställas att texten är sammanhängande, utan inre motsägelser. I samband med juridisk översättning har dock detta krav flera dimensioner, en juridisk dimension (att argumentationen är sammanhängande), en intern dimension (terminologi, upprepningar, hänvisningar m.m.), en extern dimension (diakronisk (sammanhängande i tiden) och synkronisk (sammanhängande med andra språkversioner)), en terminologisk dimension (undvika att "återuppfinna hjulet"), en fraseologisk dimension (juridisk fraseologi kompletterar terminologin) och en formell dimension (iaktagande av de standardöversättningar som överenskommit av respektive språkenhet).⁷⁰

Även om iakttagandet av tidsfrister kan uppfattas som en faktor som är extern i förhållande till själva översättningens kvalitet, utgör det även en väsentlig del av tjänstens kvalitet. Det är nämligen svårt att tänka sig en mindre användbar översättning än den som inte finns vid den avgörande tidpunkten. En försenad översättning av en rättegångshandling kan försena hela det rättsliga förfarandet. En försenad översättning av ett avgörande till rättegångsspråket förhindrar helt enkelt att avgörandet kan meddelas. En försenad översättning av ett avgörande som översätts endast för att publiceras leder till att vissa medborgargrupper får kännedom om ny rättspraxis senare än andra språkgrupper, vilket innebär att likställdheten mellan dessa grupper åsidosätts.

Översättningstjänsten utvecklade därför för länge sedan sin så kallade kvalitetsstrategi, som den aktivt tillämpar och ständigt förbättrar i enlighet med de krav och olika händelser som kan påverka översättningarna (arbetsbelastning och budgetrestriktioner, men också förändringar i domstolens målkategorier och behörighet, förändringar i domstolsstrukturen osv.). Denna kvalitetsstrategi bygger på tanken att man måste lägga grunden för texternas slutliga kvalitet så tidigt som möjligt, under de faser som föregår och åtföljer översättningsarbetet, vid behov i samarbete med författarna.

70| Thierry Lefèvre, Pierre Bové, "La Langue de la traduction dans le droit des traités internationaux et dans les juridictions internationales", *Journal des Tribunaux*, nr 6540, 22 november 2013, s. 755–757.

Översättningstjänsten har infört ett antal åtgärder för att underlätta för juristlingvisterna att säkerställa kvaliteten av de översättningar som utförs i samband med en begäran om förhandsavgörande, bland annat i fråga om de översättningar som görs från ett pivåspråk.

Vid behandlingen av en begäran om förhandsavgörande har kontaktpersonen en viktig roll. Det rör sig om en juristlingvist som utsetts på språkenheten för rättegångsspråket och som har den (språkliga och juridiska) kompetens som krävs för att bistå sina kollegor (juristlingvister som fått uppdraget att översätta och andra inblandade) i samband med arbetet med dokumentet. Det är till exempel kontaktpersonen som vidtar åtgärder för att minska sidantalet och underlätta översättningen (exempelvis genom kommentarer för att förklara begrepp i nationell rätt, strykningar åtföljda av kommentarer och olika upplysningar och tillägg), utan att för den skull förändra dokumentets innebörd eller budskap. Tolkningsfrågorna ändras inte på något sätt. Kontaktpersonen får ibland ofta i uppdrag att göra en sammanfattning där det väsentliga i en begäran om förhandsavgörande framgår. Denna sammanfattning översätts sedan till samtliga språk förutom till franska, eftersom begäran om förhandsavgörande alltid översätts i sin helhet till överläggningsspråket. Kontaktpersonen har även andra uppgifter i syfte att underlätta handläggningen och översättningen: han eller hon gör en preliminär analys av texten och den rättsliga bakgrunden samt identifierar identiska eller liknande delar av texten som redan översatts i andra mål.

Under översättningsarbetets gång biträder kontaktpersonen övriga juristlingvister genom att besvara deras frågor på en wikiwebbplats som skapats för detta ändamål eller genom att ge dem den hjälp de behöver för att förstå terminologin eller den nationella lagstiftningen. Kontaktpersonen läser sedan igenom översättningen till överläggningsspråket och, i förekommande fall, till pivåspråket, för att minska risken för att det förekommer eventuella fel eller vagheter, vilka kan få särskilda följder på dessa båda språk.

Språkenheten för överläggningsspråket och språkenheterna för pivåspråken har också ett särskilt ansvar, eftersom kvaliteten på deras översättningar är avgörande för kvaliteten på de översättningar som görs därefter. Språkenheten för överläggningsspråket ser till att terminologin i målet är konsekvent under hela förfarandet och fram till dess att den skriftliga delen av förfarandet har avslutats.

Arbetet med terminologi är en del av kvalitetsstrategin. Detta arbete ingår även som en del i effektiviseringsarbetet och utgör i detta hänseende en komplettering till och en vidareutveckling av de besparingsåtgärder som domstolen vidtagit. Terminologiarbetet tas upp längre fram i samband med översättningsmetoderna (*se avsnitt 4.1.3*).

3.4.2 - Kvaliteten på tolkningen

Samma kvalitetskrav gäller, med nödvändiga anpassningar, för tolkningen, fränsett att tolkningen sker i realtid och att det således inte är möjligt att granska eller rätta den i efterhand. Medan en juristlingvist kan ta sig tid att bistå en författare genom att i samband med översättningen förbättra kvaliteten på dennes arbete, samtidigt som argumentationen mening för mening återges samvetsgrant, agerar tolken i nutid.

Det förarbete som utförs har därför en nyckelroll för tolkningens kvalitet. I motsats till vad man skulle kunna tro börjar tolkens arbete inte när han eller hon sätter sig bakom sin mikrofon och tar på sig sina hörlurar. Tolken stödjer sig på en noggrann förberedelse som ofta har påbörjats flera dagar i förväg och som utgör en stor del av tolkens arbetstid. Det är även viktigt med vidareutbildning och fortbildning. En tolk bör ha gedigna språk- och ämneskunskaper som medför att han eller hon i realtid kan analysera en talares inlägg och troget återge innehållet. Tolken är visserligen beroende av talaren, av hur snabbt vederbörande talar och hur tydligt resonemanget är, men en god kunskap om målet, ämnet och det språk som han eller hon ska tolka från räcker ofta för att övervinna dessa svårigheter.

Det är således ytterst svårt att på stående fot byta ut en tolk. Förhandlingen ska äga rum, oberoende av omständigheterna, och den tolk som fått uppdraget ska vara där på utsatt tid. Det är på sätt och vis så "iakttagandet av tidsfrister" bör förstås i ett realtidssammanhang.

För såväl översättning som tolkning utgör rekrytering av rätt personer det första villkoret för kvalitet.

3.5 - Rekrytering, fortbildning och vidareutbildning

3.5.1 - Uttagningsprov för rekrytering av tjänstemän

Rekryteringen inom generaldirektoratet för mångspråkighet sker huvudsakligen via allmänna uttagningsprov som anordnas av Europeiska rekryteringsbyrån (Epsa) för samtliga yrkesgrupper. Ett nytt inslag i uttagningsproven för juristlingvister kan nämnas. Tidigare bestod uttagningsproven av ett översättningsprov och ett muntligt prov, men sedan år 2020 ingår även, på begäran av generaldirektoratet för mångspråkighet, ett nytt prov som består i att utföra en kvalitetsgranskning av resultatet av en neural översättning av en text. Det är ett sätt att integrera den nya tekniska utveckling som starkt präglar översättningsyrkena.

Alternativt kan det anordnas interna uttagningsprov när det inte är möjligt att genomföra ett allmänt uttagningsprov.

3.5.2 - Urvalsförfaranden för tillfälligt anställda

Urvalsförfarandena för tillfälligt anställda är ett oundgängligt komplement till uttagningsproven, bland annat för att tillgodose förutsebara och tidsbegränsade behov av vikarier (vid mamma- föräldra- och familjeledighet osv.). Vissa interinstitutionella verktyg utgör en värdefull hjälp i urvalet av tillfälligt anställda, såsom [CAST-listorna](#). Dessa listor, som förvaltas av EPSO, gör det möjligt att hitta sökande som snabbt kan anställas som kontraktanställda eller tillfälligt anställda för att arbeta med juridisk översättning, korrekturläsning, språkgranskning eller kansliuppgifter. Den interinstitutionella databasen EU CV online samlar ansökningar som ingetts som svar på stående inbjudningar att anmäla intresse eller som svar på en inbjudan att inkomma med en intresseanmälan i ett specifikt anställningsförfarande, samt spontana intresseanmälningar. Domstolen har publicerat två stående inbjudningar att anmäla intresse, en för handläggare och en för assistenter.

När det gäller tolkning är antalet godkända sökande i de allmänna uttagningsproven för konferenstolkar i regel mycket lågt, med tanke på yrkets särdrag och det faktum att sådana gemensamma uttagningsprov för tolkar sällan anordnas. Tolkar kan även rekryteras som tillfälligt anställda på lediga tjänster. Sökandena väljs ut bland ackrediterade tolkar på en gemensam lista för kommissionen, parlamentet och domstolen.

3.5.3 - Fortbildning och vidareutbildning inom generaldirektoratet för mångspråkighet

Fortbildning och vidareutbildning har en central betydelse när det gäller att bibehålla och utvidga den yrkeskompetens som krävs för att utföra de arbetsuppgifter som åligger varje yrkesgrupp inom generaldirektoratet för mångspråkighet, oavsett om det rör sig om teknisk, språklig eller juridisk kompetens. Generaldirektoratet för mångspråkighet anlägger ett proaktivt förhållningssätt och fortbildning och vidareutbildning är därmed en grundläggande princip i generaldirektoratets policy för att säkerställa en hög kvalitetsnivå på dess översättnings- och tolktjänster. Således deltar majoriteten av de anställda i generaldirektoratet för mångspråkighet varje år i en eller flera utbildningar. År 2021 deltog fler än 860 personer i utbildningar under i genomsnitt 6,5 dagar.

Utbildningen inom generaldirektoratet för mångspråkighet bygger till stor del på den föredömliga principen att kunskaper ska delas, vilket visas tydligt genom det engagemang som medarbetarna – oavsett om de är utbildare eller deltagare – uppvisar i samband med de olika utbildningsaktiviteter som beskrivs nedan.

Så snart någon anställts i den juridiska översättningstjänsten erbjuds han eller hon att delta i en serie utbildningar vars främsta syfte är att ge den nyanställda tillfälle att bekanta sig med tjänstens verktyg och arbetsmiljö. Genom de utbildningar som ingår i detta program, som beroende på arbetsområde kan omfatta upp till 35 timmars utbildning, ska nyanställda i första hand utveckla sitt tekniska kunnande genom att lära sig att använda den särskilda mjukvara och de särskilda applikationer som domstolen delvis själv har utvecklat, men även genom att tillägna sig metoder för dokument-, text- och terminologisökning bland de många tillgängliga resurserna. Nya tolkar får individuellt och personligt stöd av erfarna medarbetare som har fått i uppgift att hjälpa dem med att tillägna sig och behärska arbetsmetoderna och arbetsverktygen. Introduktionen av nya tolkar underlättas ofta av att vissa av dem redan fått en viss erfarenhet av arbetet som tolkpraktikanter.

Genom detta upplägg vill generaldirektoratet för mångspråkighet ge nya medarbetare en övergripande kunskap om hur domstolen fungerar, genom att till exempel ge dem möjlighet att upptäcka vilken roll andra tjänster vid institutionen har i handläggningen av ett mål, från det att talan väcks till dess att ett avgörande meddelas, och mer specifikt ge assistenter som inte är jurister möjlighet att delta i en utbildning om unionens processrätt.

Utöver detta program genomförs, för att hålla jämna steg med utvecklingen av tjänstens tekniska miljö, stora utbildningsinsatser, till exempel i samband med it-migreringar eller utveckling av nya verktyg som är specifika för de olika yrkesgrupperna.

Det kan betonas att alla dessa utbildningar uteslutande ges av institutionens egna utbildare, vilket gör det möjligt att på bästa sätt anpassa dem till domstolens arbetsmiljö och arbetsmetoder.

Den språkliga komponenten i de olika yrkesgrupperna på området för mångspråkighet måste bibehållas och utvecklas under hela karriären. I detta sammanhang är de interinstitutionella språkkurserna det viktigaste instrument som tolkar och juridiska översättningssenheter har tillgång till för att bibehålla och utvidga sin språktäckning. Dessa språkkurser utgör därför en mycket stor del av de utbildningsinsatser som genomförs vid generaldirektoratet för mångspråkighet. Konkret motsvarar investeringen på detta område cirka 75 procent av de totala utbildningstimmarerna för personalen inom generaldirektoratet.

Språkkurserna hålls av privata skolor som väljs ut regelbundet efter en anbudsinfordran. Språkkurser kan, i den mån det är möjligt och allt efter tjänstens behov, anordnas i samtliga unionens officiella språk. I praktiken är dock nästan tre fjärdedelar av kurserna vid den juridiska översättningstjänsten inriktade på att lära sig ett av de fem pivåspråken (tyska, engelska, spanska, italienska och polska) eller franska (översättningsspråket).

Kursupplägget kan variera med avseende på innehåll, vilket fastställs beroende på vilken yrkesgrupp som är målgrupp (tolk, juristlingvist eller annan), tempo eller plats, varvid möjligheten att från en viss nivå delta i en kurs utomlands ingår i språkutbildningsutbudet.

Deltagande i dessa språkkurser är nödvändigt men inte tillräckligt. För att komplettera dessa kurser innehållsmässigt och konkret har andra typer av utbildningar utvecklats inom själva språktjänsten, där man använder sig av tolkarnas och juristlingvisternas kompetens. Det handlar bland annat om veckovisa tolkövningar, som är ett verkligt verktyg för språklig förbättring, eller juridiska workshoppar, där en juridisk text på ett av unionens 24 officiella språk, oftast med utgångspunkt i en nyligen inlämnad begäran om förhandsavgörande, läses och förklaras, vilket samtidigt främjar kvaliteten i den pågående översättningsprocessen.

Dessa workshoppar är utan tvekan ett sätt att fortbilda sig i språk, men de ger också de deltagande medarbetarna en möjlighet att fördjupa sina juridiska kunskaper. Språktjänsten strävar också ständigt efter att förbättra medarbetarnas juridiska

kompetens genom att regelbundet anordna konferenser och seminarier om ett specifikt område inom unionsrätten eller nationell lagstiftning där fördjupning behövs för att medarbetarna ska kunna hantera den terminologiska utvecklingen och fortsätta att garantera en hög kvalitetsnivå på översättningar och tolkningar.

Dessa seminarier genomförs i så stor utsträckning som möjligt med hjälp av den kompetens som finns tillgänglig inom institutionen. Föredragshållarna är juristlingvister, rättssekreterare eller nationella domare som praktiserar vid domstolen eller tribunalen i en ledamots kabinett. I vissa fall kan det dock vara nödvändigt att ta in en extern föreläsare, ofta personal som undervisar vid ett universitet, särskilt när seminariet handlar om en större reform av nationell lagstiftning.

Personalen kan även ibland delta i juridisk utbildning som erbjuds av andra unionsinstitutioner eller externa organ, såsom till exempel seminarier för tolkar som anordnas varje år i samarbete med europeiska universitet.

Utöver de utbildningar som ingår direkt i de ovannämnda kärnområdena för yrkesgrupper på området för mångspråkighet, bemödar sig språktjänstens medarbetare även om att förbättra sina kunskaper inom andra områden som kan vara av intresse för tjänsten eller institutionen, såsom ledarskapsutveckling, it-utbildning eller förvärv av tvärgående kunskaper eller *soft skills*, såsom projektledning eller stresshantering.

3.6 - Rationalisering av mångspråkigheten

3.6.1 - Överläggningsspråket

Redan när domstolen bildades år 1952 uppstod frågan hur dess ledamöter skulle kommunicera med varandra. Det skulle ha varit möjligt att tillhandahålla tolkning av ledamöternas möten på de fyra officiella språken vid den tiden, liksom översättning av alla rättegångshandlingar till dessa språk. Detta innebar dock ett dubbelt problem, nämligen för det första att tolkar skulle behöva vara närvarande under överläggningarna, som enligt artikel 35 i protokoll nr 3 till stadgan för Europeiska unionens domstol måste hållas hemliga. För det andra skulle arbetsbördan för tolkning och översättning bli mycket hög. Domstolen beslutade därför att hålla sina överläggningar på ett enda språk.

Detta påverkar än i dag i stor utsträckning domstolens organisation.

Eftersom domstolarnas ledamöter kommunicerar muntligt och skriftligt på överläggningsspråket (för närvarande franska), är det naturligt att domstolens tjänsteavdelningar i praktiken har gjort detta språk till det som generellt används i deras arbete.⁷¹

De tjänstemän domstolen rekryterar ska således behärska överläggningsspråket. I de sällsynta fall då domstolen anställer en person som inte uppfyller detta villkor när anställningen påbörjas, uppmanas vederbörande att delta i intensivkurser för att uppnå den nödvändiga kunskapsnivån. För språktjänsterna har överläggningsspråket ännu större betydelse, så stor betydelse att det ställs krav på en hög kunskapsnivå i detta språk, vilket kontrolleras redan vid rekryteringen av tolkar och juristlingvister.⁷²

Alla utkast till avgöranden från domstolen och tribunalen avfattas nämligen på överläggningsspråket och översätts till övriga erforderliga språk. Dessa avgöranden utgör den största delen av den mängd text som översätts av översättningsenheterna. Språkenheten för överläggningsspråket översätter givetvis inte utkasterna till avgörande, utan i stället samtliga rättegångshandlingar, bland annat yttranden och inlagor som ges in av parterna i samband med förfarandet vid domstolen, så att domstolens och tribunalens ledamöter kan få full kännedom om dem. Eftersom antalet och omfattningen av dessa rättegångshandlingar är större än antalet och omfattningen av utkasterna till avgörande och eftersom översättningen av dessa rättegångshandlingar till överläggningsspråket är en förutsättning för att rättegångarna ska kunna genomföras på ett smidigt sätt, har språkenheten för överläggningsspråket en större personalstyrka än övriga språkenheter.

Även om direktoratet för tolkning erbjuder ett stort antal olika språkkombinationer ska på samma sätt varje tolk kunna förstå och återge det som en ledamot i en dömande sammansättning säger, när vederbörande – ibland i övrigt för att spara in på tolkningen

71 | Valeriu M. Ciucă, "Limba de lucru a Tribunalului Uniunii Europene – de la vernaculum, de la 'limba casei', la vehiculum, la un limbaj cudestinație universală. Alocuțiune de deschidere a Conferinței internaționale Traducerile juridice in cadrul Uniunii Europene", *Analele Stiintifice Ale Universitatii Alexandru Ioan Cuza Din Iasi Stiinte Juridice*, volym 63, supplement, 2017, s. 25.

72 | Det görs dock ibland undantag, när man i samband med att ett nytt språk tillkommer inte rimligen kan förvänta sig att det finns tillräckligt många sökande som behärskar franska. Det var fallet vid de allmänna uttagningsproven i samband med utvidgningen år 2004 och i samband med att det irländska undantaget upphörde att gälla.

– inte uttrycker sig på sitt modersmål utan i stället på överläggningsspråket. Dessutom tolkas alla förhandlingar till franska, vilket täcker behovet för de ledamöter som inte har någon tolkning till sitt modersmål.

3.6.2 - Pivåspråken (översättning)

De senaste utvidgningarna av unionen (2004, 2007 och 2013) innebar en oerhörd utmaning för förvaltningen av mångspråkigheten. Med 24 officiella språk ökade antalet språkkombinationer som krävs för domstolsarbetet från 110 före 2004 till 552 år 2013.⁷³

Redan före år 2004 var det inte längre möjligt för domstolens översättningstjänst att genom direktöversättningar täcka samtliga språkkombinationer. Trots avsevärda och varaktiga utbildningsinsatser hade en stor del av översättningsenheterna inte längre resurser för att behandla vissa uppdrag. Arbetsbördan, det förhållandet att många juristlingvisters kapacitet utnyttjades till fullo, då de redan översatte från fem eller sex språk, och det låga antalet uppdrag som avsåg översättning från vissa komplicerade språk var alla omständigheter som gjorde det mindre attraktivt, till och med olämpligt, att investera i en tidsödande utbildning för alla. Efter anslutningarna år 2004 blev det orealistiskt att försöka upprätthålla ett system som täcker alla språkkombinationer genom direktöversättning.

Inför 2004 års anslutningar införde översättningstjänsten redan år 2001 ett blandat system med översättning antingen direkt eller via pivåspråk (fast reläspråk/gångjärnsspråk), och valde på grundval av tekniska kriterier de språk som skulle användas som pivåspråk.

Språkenheterna prioriterar även fortsättningsvis direktöversättningar när de har tillgång till nödvändig kompetens inom enheten, men de har nu även tillgång till ett pivåspråk som de kan använda för att översätta texter som är skrivna på ett språk som varken är ett pivåspråk eller franska. Det är i detta hänseende viktigt att skilja mellan översättning "via reläspråk" och översättning "via pivåspråk". I ett system med reläspråk sker översättningen inte heller från originalspråket, utan från den första översättning som finns tillgänglig på ett språk som den person som översätter behärskar. Ett pivåspråk är däremot ett förutbestämt språk som en text översätts till från ett antal andra förutbestämda språk för att därefter översättas till andra språk.

73| Iriska godkändes i rättegångsreglerna som ett språk som kunde väljas som rättegångsspråk innan det blev ett officiellt språk i unionen år 2007.

Varje pivåspråk täcker således ett begränsat antal andra språk. Denna sistnämnda lösning har viktiga fördelar:

Vad beträffar kvaliteten på översättningarna kan följande fördelar nämnas:

- Pivåspråkets juristlingvist är väl medveten om sitt ansvar för att även de översättningar som sker i den andra fasen på de andra språkenheterna håller god kvalitet, vilket gör att han eller hon bemödar sig om att vara särskilt noggrann och att samarbeta med en juristlingvist från originalspråkets språkenhet.
- Översättningen till pivåspråket läses kritiskt av de juristlingvister som översätter i den andra fasen, vilket tillför en extra kontroll av koherensen och stärker samarbetet mellan de juristlingvister som ansvarar för samma text.
- Om det är nödvändigt att ändra i pivåöversättningen är det lätt att göra samma ändring i alla övriga översättningar.
- Eftersom varje språkenhet som inte är en pivåspråksenhet ska ha kompetens för att översätta från pivåspråket, om det inte är möjligt att översätta direkt från originalspråket, förekommer inga översättningar som utförts genom reläöversättning i andra hand (från en översättning av pivåspråksöversättningen).

Systemet med översättning via pivåspråk tillämpas inte på samtliga dokument som upprättats på ett annat språk än pivåspråket eller franska, utan det tillämpas på tre typer av dokument, nämligen generaladvokaternas förslag till avgörande i det fall en generaladvokat inte redan har skrivit texten på pivåspråket, begäran om förhandsavgörande och rättegångshandlingar som ges in på ett annat språk än rättegångsspråket eller ett av pivåspråken.⁷⁴

74| Så är fallet när en medlemsstat ger in ett skriftligt yttrande i ett mål om förhandsavgörande eller intervenerar i ett mål om direkt talan. Språkenheten för rättegångsspråket ska då tillhandahålla en översättning. Den enda andra språkenheten som ska översätta den typen av handlingar är den franska språkenheten. För att undvika att det görs en översättning till pivåspråket endast i syfte att kunna tillhandahålla en version på rättegångsspråket, är det den franska versionen som används som "naturligt" pivåspråk.

Vad beträffar organisationen kan följande fördelar nämnas:

- Det skapas starkare band mellan varje pivåspråksenhet och de språkenheter vars språk ligger till grund för pivåöversättningarna. Detta har underlättat inte bara uppstarten av nytilkomna språkenheter, vilka har kunnat räkna med pivåspråksenheternas stöd och erfarenhet, utan även samarbetet mellan juristlingvisterna i de nya språkenheterna och de medarbetare som ska börja översätta från dessa språkenheters språk.
- Det är möjligt att beräkna realistiska översättningsfrister med hänsyn till om det är nödvändigt att vänta på en översättning till pivåspråket innan översättning kan ske till andra språk.

Eftersom franska är överläggningsspråket ska den franska språkenheten kunna tillhandahålla översättningar direkt från alla unionens officiella språk.

Översättningstjänsten tog hänsyn till följande kriterier när den valde vilka språk som skulle vara pivåspråk:

- Vad beträffar antalet pivåspråk ansåg man vid den tidpunkten att fyra pivåspråk (förutom franska såsom "naturligt" pivåspråk) skulle möjliggöra en bättre fördelning av den utbildningsinsats som skulle krävas för inläringen av de nya språken och öka möjligheten att rekrytera juristlingvister i kandidatländerna, eftersom det skulle finnas ett större urval av språk som kunde användas vid proven.
- När pivåspråken valdes ut beaktades följande omständigheter:
 - Hur god kunskapen var i de olika språken i språkenheterna, det vill säga antalet juristlingvister som kunde översätta från de olika språken.
 - Hur ofta ett språk användes som rättegångsspråk.
 - Vilka språk de fasta generaladvokaterna använde, då man kunde förvänta sig att många förslag till avgörande skulle avfattas på dessa språk, till skillnad från de språk som användes av de generaladvokater som roterade mellan medlemsstaterna.
 - Hur stabila de olika språkenheterna var (rekryteringsproblem, personalomsättning, hantering av arbetsbördan).

Med ledning av dessa kriterier valdes till en början språken tyska, engelska, spanska och italienska. Det visade sig nämligen att språkenheterna i allmänhet behärskade dessa språk bäst och att antalet sidor som kom in för översättning på dessa språk och på franska motsvarade 90 procent av det totala antalet sidor som skulle översättas.

För att fördela de språk som skulle översättas via ett pivåspråk på de olika pivåspråksenheterna beaktades följande faktorer:

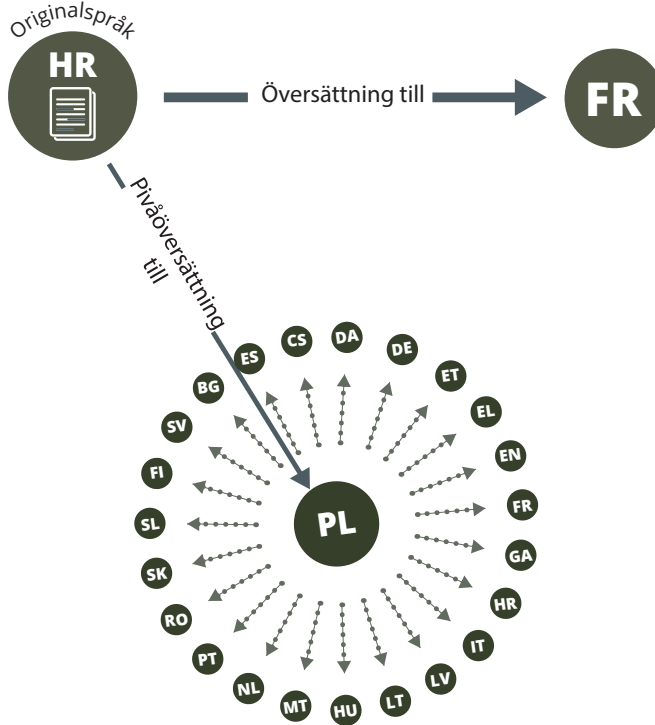
- En rimlig fördelning av arbetsbördan mellan pivåspråksenheterna.
- De olika pivåspråksenheternas kunskaper i de nya språken eller i språk som ligger nära dessa, med beaktande exempelvis av att kunskaper i finska underlättar inläringen av estniska eller att kunskaper i tjeckiska underlättar inläringen av slovakiska.
- Kulturella och språkliga relationer mellan medlemsstaterna (gamla och nya). Att det finns en slovenskspråkig minoritet i Italien innebar att man kunde tänka sig att det fanns möjlighet att finna externa medarbetare som kunde översätta till italienska.

Mot bakgrund dels av att flera officiella språk (bulgariska, iriska, kroatiska och rumänska) tillkom efter år 2004, dels av att det genom Lissabonfördraget inrättades en tjänst för en sjätte fast generaladvokat från Polen, beslutades det att lägga till polska som ett femte pivåspråk från och med den 1 oktober 2019. Från detta datum är polska pivåspråk för tjeckiska, kroatiska och slovakiska. Detta medför två fördelar:

- Den fasta polska generaladvokaten kan, om han eller hon vill, avfatta sina förslag till avgörande på sitt modersmål utan att detta medför någon längre frist för översättningen.
- Var och en av de övriga pivåspråksenheterna har därmed avlastats ansvaret för att pivåöversätta ett språk (den tyska språkenheten för polska, den engelska språkenheten för tjeckiska, den italienska språkenheten för slovakiska och den spanska språkenheten för kroatiska).

Denna utveckling krävde givetvis en stor utbildningsinsats, då den polska språkenheten var tvungen att lära sig de språk som den framdeles skulle utgöra pivåspråk för och alla de övriga språkenheterna skulle lära sig polska. Denna utveckling åtföljdes av språkutbildningar, även utomlands, och anordnandet av många juridiska workshoppar och seminarier.

Översättning via ett pivåspråk

Språk som pivåöversätts

BG, ET, FI, NL

DA, LT, MT, SV, GA

EL, RO, SL

HU, LV, PT

CS, HR, SK

➔ **DE**

➔ **EN**

➔ **IT**

→ **ES**

→ PL

Pivåspråk

3.6.3 - Reläspråk och returspråk (tolkning)

I samband med förhandlingen läser tolkarna upp själva förslaget i förslagen till avgörande – vilka är skrivna på det språk generaladvokaten valt – på franska och på rättegångsspråket, medan domslutet i domarna endast läses upp på franska av tolkarna. Det rör sig i praktiken mer om en läsning än om tolkning, eftersom dokumenten i princip redan ska finnas i de berörda språkversionerna.

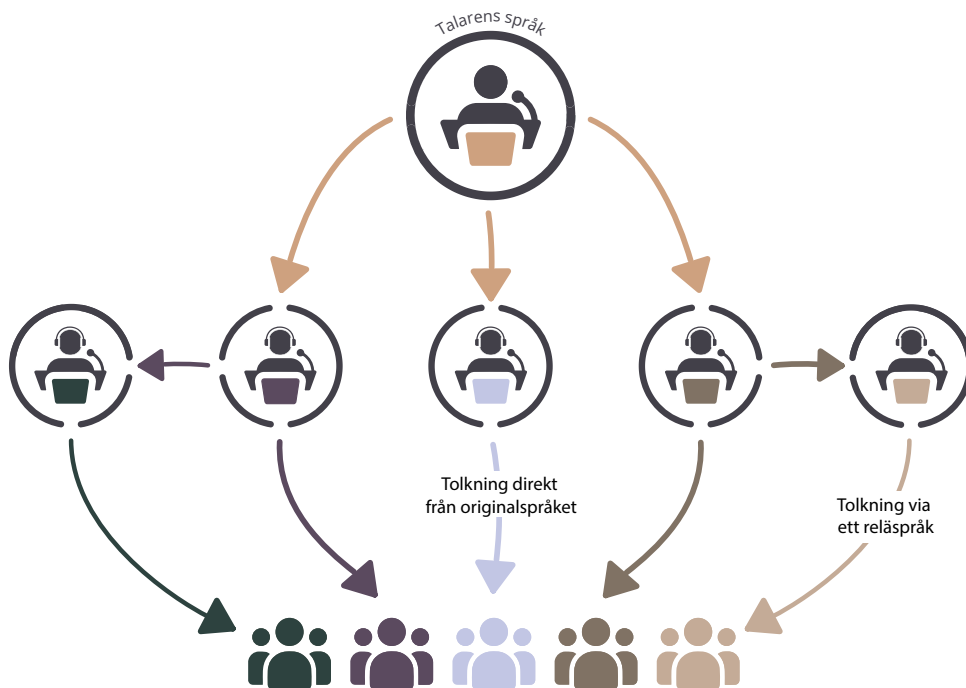
När det däremot rör sig om pläderingar tolkas det, såsom angetts ovan, till franska under alla förhandlingar och till andra språk vid behov. Det finns 552 möjliga språkkombinationer som tolktjänsten kan behöva hantera under en förhandling vid domstolen. Det skulle vara orealistiskt att tro att det med 70 tolkar, och trots ett stort antal frilansare, är möjligt att direkt täcka var och en av dessa språkkombinationer. Precis som för översättningen har det varit nödvändigt att skapa en organisation för att trots allt alltid kunna tillhandahålla tolkning, även med avseende på mindre vanliga kombinationer. Man använder sig främst av två metoder.

Den första metoden består i att ge uppdraget att tolka till målspråket till en tolk som egentligen talar källspråket. I princip tolkar en tolk endast till sitt modersmål. Vissa tolkar behärskar emellertid ett annat språk så bra att de kan tolka till detta språk som ett aktivt språk, som om det rörde sig om deras modersmål. Ett exempel är när en tjeckisk tolk tolkar från tjeckiska till engelska. Det är vad man kallar returtolkning.

Den andra metoden består i att låta kabinerna relätolka. Tolkarna i vissa kabiner tolkar då inte direkt från talarens språk, utan från en tolkning som gjorts av en medarbetare i en annan språkkabin som kan tolka direkt från talarens språk. Som exempel kan nämnas en italienare som kan tolka direkt från tjeckiska, varefter andra kabiner kan lyssna på den italienska tolkningen och utifrån den tolka till sitt eget språk.

Dessa två metoder, returtolkning och relätolkning, kan även kombineras. För att återgå till de exempel som nämnts ovan kan man tänka sig en tjeckisk talare vars inlägg tolkas dels av en landsman genom returtolkning till engelska, dels av en italiensk tolk, varefter övriga kabiner relätolkar, allt efter språktäckning och tillgänglighet, antingen från tolkningen till italienska eller från returtolkningen till engelska. Detta är givetvis inget som går att improvisera utan det krävs en strikt organisation i förväg för att noggrant fastställa vilka som ska tjänstgöra i kabinerna och för att se till att varje tolk vet exakt vilken roll han eller hon har, även i vilken mån andra kabiner ska relätolka från hans eller hennes tolkning.

Tolkning direkt från originalspråket eller via ett reläspråk

En flexibel tolkning för deltagarna i förhandlingen

Inom en ordning med fullständigt mångspråkig tolkning kan talare göra inlägg på alla officiella språk och tolkning ska ske till samtliga dessa språk. Man talar då om en symmetrisk ordning som, vad beträffar de 24 officiella språken, motsvarar 552 språkkombinationer. I praktiken är det sällan man behöver denna fullständiga språktäckning. Det förekommer endast i vissa typer av förfarande, såsom yttranden enligt artikel 218.11 FEUF där tolkning erbjuds till alla språk.

Det tolktjänsten erbjuder i praktiken är snarare en ordning "à la carte". Varje ledamot av domstolen och varje part väljer själva vilket språk de ska tala och de tolkas till de språk som talas av övriga deltagare i förhandlingen. Denna ordning kan anpassas allt efter vad som faktiskt behövs: vissa förhandlingsdeltagare vill i vissa fall uttrycka sig på sitt modersmål, men kan godta att lyssna på originalspråket eller tolkningen till ett annat språk, och i andra fall kan de godta att både tala och lyssna på ett främmande språk. Man talar då om en asymmetrisk ordning. En sådan flexibilitet innebär att det är möjligt att minska antalet språk som behöver tolkas.

Under förhandlingarna kräver domstolens och tribunalens ledamöter inte alltid att de ska kunna följa debatten och uttrycka sig på sitt modersmål, även om de har rätt till det och en faktisk möjlighet att göra det. Samtliga domare och generaladvokater behärskar flera språk, däribland franska, och går vid behov med på att använda gemensamma språk eller språk som övriga ledamöter och rättegångsdeltagare, eller de flesta av dessa, förstår. Tolktjänsten tar kontakt med varje ny ledamot så snart han eller hon tillträtt sin tjänst för att utröna vilka språk ledamoten kan använda samt på vilka villkor och i vilka fall han eller hon kan tänka sig att använda dem. Tolktjänstens enhet för förhandlingar och resurser planlägger därefter mycket noggrant hur tolkarna ska fördelas vid förhandlingarna.

Omvänt händer det att vissa parter eller deras ombud i undantagsfall begär och tillåts plädera på ett annat språk än rättegångsspråket. Denna möjlighet finns endast i mål om förhandsavgörande.⁷⁵

75| Se punkterna 62–64 i Praktiska anvisningar till parterna i mål vid domstolen (EUT L 42 I, 2020, s. 1).

3.6.4 - Besparingsåtgärder med avseende på översättning

Översättning och tolkning medför en hög kostnad (*se kapitel 5*). Det är emellertid inte nödvändigt att exakt beräkna denna kostnad innan man vidtar åtgärder för att tillgodose mångspråkigheten och samtidigt begränsa dess ekonomiska påverkan på unionens budget.

Den första åtgärden bestod i att domstolen redan år 1952 valde ett överlägningsspråk. Detta val innebar att man kunde undvika att översätta inlagor, som – med undantag främst för begäran om förhandsavgörande – inte delges medlemsstaterna och inte heller publiceras eller sprids på annat sätt, till alla språk. Genom detta val undviker man även tolkning under de sammanträden som hålls av den dömande sammansättningen, vilket samtidigt stärker sekretessen vid överläggningarna. För att kunna göra denna mycket viktiga besparing⁷⁶ måste varje ledamot i domstolen i gengäld kunna arbeta, skriftligt som muntligt, på det gemensamma språk som valts, det så kallade överläggningsspråket.

Efterhand som nya språk tillkom, parallellt med att antalet och komplexiteten av målen ökade, steg även antalet översättningssidor. Institutionen kände behov av, och tog tillfället i akt, att minska översättningsbördan utan att begränsa vare sig de rättssökandes rättigheter eller den mångspråkiga tillgängligheten av sin rättspraxis.

Vissa av dessa besparingar har gjorts genom en pragmatisk utveckling. Som exempel kan nämnas översättningstjänstens praxis att inte översätta vissa delar i en begäran om förhandsavgörande och att ersätta dessa "strykningar" med ordet "utelämnas" eller motsvarande åtföljt av en kort hänvisning till vilken typ av text som utelämnats, till exempel en redogörelse i en begäran om förhandsavgörande om huruvida målet kan tas upp till prövning enligt nationell rätt, som inte har något samband med själva begäran om förhandsavgörande. Detta gäller även valet att inte systematiskt översätta omfångsrika bilagor till inlagorna, utan att endast översätta dem om och i den mån det fortfarande finns behov av en översättning efter det att man tagit fram en neural översättning och rådgjort med en juristlingvist som behärskar källspråket. Valet att översätta många av språkkombinationerna via ett pivåspråk (*se avsnitt 3.6.2*) medför också besparingar såväl med avseende på utbildning som med avseende på personalstyrka. Övriga besparingar är emellertid följden av formella beslut som fattats av institutionen efter moget övervägande.

76| En besparing på omkring 2 000 000 översättningssidor per år.

Exempelvis togs redan år 1994 beslutet att inte längre publicera förhandlingsrapporterna i *Rättsfallssamlingen*, vilket innebar att de därefter endast behövde översättas till rättegångsspråket för att kunna skickas till parterna. Själva avgörandena innehöll nämligen en tillräckligt omfattande redogörelse för bakgrunden och parternas argument, och det var i praktiken inte nödvändigt att publicera denna redogörelse i dess helhet genom en publicering av förhandlingsrapporten.

Först kan nämnas att domstolen år 2004 och tribunalen år 2005 införde en selektiv publicering av rättspraxis. Detta innebar att man hädanefter inte skulle publicera alla domstolens och tribunalens avgöranden i rättsfallssamlingen och således översätta dem till alla språk, utan publicering och översättning skulle bara ske när det var motiverat med hänsyn till avgörandets juridiska innebörd. Denna praxis utvidgades och intensifierades år 2011, samtidigt som möjligheten att publicera vissa av tribunalens avgöranden i utdrag infördes. För närvarande har domstolen som praxis att inte publicera avgöranden som meddelats av en sammansättning av tre eller fem domare, när avgörandena avser mål som inletts genom direkt talan eller överklagande, om dessa avgöranden inte föregås av ett förslag till avgörande. Vad beträffar tribunalen publiceras domar som meddelas av en stor avdelning eller en avdelning med fem domare i rättsfallssamlingen, om inte annat beslutas av den dömande sammansättningen. Vad gäller domar som meddelas av en avdelning med tre domare beslutar den dömande sammansättningen i varje enskilt fall om domen ska publiceras. Domar som meddelas av en ensamdomare vid tribunalen eller beslut av rättslig karaktär ska, om inte annat beslutas, inte publiceras i *Rättsfallssamlingen*. Den besparing med avseende på översättning som gjorts tack vare en selektiv publicering av avgöranden översteg 494 000 sidor år 2021.

År 2004 ändrades även domstolens rättegångsregler och det blev möjligt att sammanfatta särskilt långa beslut angående begäran om förhandsavgörande.⁷⁷ Tillsammans med ovan nämnda praxis att utelämna viss delar ledde utarbetandet av sammanfattningar till en minskning av antalet översättningssidor år 2021 med mer än 153 000 sidor.

År 2011 vidtogs mycket viktiga åtgärder för att minska behoven av översättning. Utvidgningen av den selektiva publiceringen och publiceringen i utdrag har redan nämnts. Institutionen beslutade emellertid samtidigt att reglera längden av generaladvokaternas förslag till avgörande genom att sträva efter att minska den genomsnittliga längden

77| Artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler. I praktiken strävar översättningstjänsten, i möjligaste mån, efter att sammanfatta de beslut om begäran om förhandsavgörande som är 15 sidor långa eller längre.

av dem till 40 sidor, förutom i de fall dessa förslag upprättades i samband med ett överklagandeförfarande. Eftersom förslagen till avgörande översätts till alla de officiella språken har denna kompletterande åtgärd gjort det möjligt att kraftigt minska översättningsvolymen.

Domstolen upphörde för övrigt med att upprätta förhandlingsrapporter i samband med reformen av dess rättegångsregler år 2012, medan tribunalen beslutade att minska längden av sina förhandlingsrapporter, vilket ledde till en minskning av antalet översättningssidor år 2022 med mer än 10 000 sidor.

Domstolen och tribunalen har även i de praktiska anvisningarna till parterna i princip begränsat inlagornas längd. Exempelvis är längden på skriftliga yttranden som ges in i samband med den skriftliga delen av förfarandet i mål om begäran om förhandsavgörande normalt begränsad till 20 sidor. En interventionsinläga i samband med direkt talan och överklaganden ska vara mer koncist utformad än den från intervenenten – den part som intervenienten stödjer – och bör inte vara längre än tio sidor.⁷⁸ Även tribunalen har slagit fast hur långa inlagorna får vara beroende på typen av inläga och förfarande.⁷⁹

Även andra besparingsåtgärder har gradvis införts. Mekanismen med prövningstillstånd vid överklaganden, som infördes år 2019, har under 2022 lett till att 39 överklaganden inte har behövt prövas. Även om ansökan om prövningstillstånd och det beslut som fattas om denna ska översättas till franska respektive rättegångsspråket beräknas den besparing som har varit möjlig tack vare att inlagor och avgöranden om avvísning av överklagandet inte har behövt översättas till mer än 22 000 sidor år 2021. Därutöver har domstolens ordförandes kabinett, domstolens kansli, direktoratet för forskning och dokumentation och generaldirektoratet för mångspråkighet förstärkt sitt samarbete för att utan dröjsmål identifiera de mål om förhandsavgörande som kan avgöras snabbt genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat enligt artikel 53.2 i rättegångsreglerna (när det är uppenbart att begäran om förhandsavgörande ska avvisas) eller artikel 99 i rättegångsreglerna (när frågan är identisk med en fråga som domstolen redan har avgjort eller om svaret på frågan klart kan utläsas av rättspraxis). På så sätt kan man undvika att översätta begäran om förhandsavgörande till andra språk än franska.

78| Praktiska anvisningar till parterna i mål vid domstolen (EUT L 42 I, 2020, s. 1).

79| Punkt 105 i de praktiska genomförandebestämmelserna till tribunalens rättegångsregler av den 20 maj 2015 (EUT L 152, 2015, s. 1), ändrade den 13 juli 2016 (EUT L 217, 2016, s. 78) och den 17 oktober 2018 (EUT L 294, 2018, s. 23, med rättelse i EUT L 296, 2018, s. 40).

Detta förstärkta samarbete bidrar – även om de uppnådda besparingarna svårigen kan kvantifieras – till en god förvaltning och till att arbetsbördan inom generaldirektoratet för mångspråkighet kan bemästras.

För fullständighetens skull ska även de viktiga besparingar som gjorts genom införandet av moderna och effektiva arbetsmetoder (se *avsnitt 4.3*) nämnas, såsom utbildning och terminologi, som medför att juristlingvisten snabbare kan dra rätt slutsatser, anlitande av externa medarbetare som ofta tillhandahåller prisvärda översättningar även om de också ska granskas, och it-verktyg, särskilt översättningsverktyg, som bidrar till stora tidsvinster.

Dessa åtgärder, som vidtagits av domstolen och tribunalen i en besvärlig budgetsituation, som kännetecknats av nedskärningar av språktjänstens – och särskilt översättningstjänstens – interna resurser,⁸⁰ är absolut nödvändiga för att de tre främsta målen för direktoraten för juridisk översättning ska kunna uppnås: bistå i förfarandena utan att försena dem, säkerställa en snabb spridning och publicering av rättspraxis och bibehålla den höga kvalitetsnivån.

3.6.5 - Mångspråkighetens inverkan på handläggningstiden

Ibland sägs det att översättningen väsentligt förlänger handläggningstiderna vid domstolen och tribunalen. Stämmer detta verkligen? Vid en första anblick verkar påståendet troligt, då det medför en stor utmaning att se till att alla de språkversioner som behövs för förfarandet finns tillgängliga. Påståendet håller emellertid inte vid en närmare analys. För att beräkna den andel av handläggningstiden som beror enbart på översättningen måste man nämligen först dra bort den tid som går åt för alla nödvändiga delar av förfarandet, vilka pågår parallellt med översättningen.

80| Mellan år 2012 och år 2021 tappade översättningstjänsten (om man bortser från tjänsterna i den kroatiska och den iriska språkenheten, vars språk nyligen kommit att ingå i språktäckningen) 69 budgeterade tjänster och tolktjänsten fyra. Arbetsbördan, som institutionen inte styr över, ökar emellertid konstant.

Den skriftliga delen av förfarandet

Så snart den första processhandlingen getts in till domstolen eller tribunalen i samband med en direkt talan eller ett överklagande påbörjas översättningsprocessen. Ansökan eller överklagandet delges parterna samtidigt som handlingen överlämnas till översättningstjänsten. Delgivningen utlöser fristen för att inge svarsskrivelsen och i förekommande fall tillämpas nya frister för ingivande av repliken och dupliken. Under hela denna tid pågår översättningsprocessen. Den inverkan som översättningen av rättegångshandlingarna har på handläggningstiden är således begränsad, för direkt talan och överklaganden, till den tid som förflyter mellan ingivandet av den sista inlagan, som avslutar den skriftliga delen av förfarandet, till dess denna sista inlaga finns tillgänglig på franska. Det är nämligen från och med denna tidpunkt som den domare som är referent i målet har tillgång till en fullständig akt som han eller hon – med full kännedom om parternas skriftliga argumentation – kan arbeta med. Det kan emellertid med rätta invändas att man kan arbeta med ett mål redan innan den sista inlagan finns tillgänglig på överläggningsspråket,⁸¹ dock inte med de bästa förutsättningarna.

Detsamma gäller för mål om förhandsavgörande, med det förbehållet att begäran om förhandsavgörande ska delges inte bara parterna utan även medlemsstaterna, på deras eget språk (den normala översättningsfristen är 20 arbetsdagar), och att fristen för att lämna in skriftliga synpunkter givetvis inte börjar löpa förrän i samband med denna delgivning. Denna tid läggs, endast när det gäller mål om förhandsavgörande, till tiden för att översätta den sista inlagan.

Den muntliga delen av förfarandet

Utöver tiden för att hantera mångspråkigheten i det skriftliga förfarandet tillkommer följande tidsåtgång:

- För tribunalen tillkommer den tid som behövs för att översätta förhandlingsrapporten, som upprättas på överläggningsspråket, till rättegångsspråket (domstolen utarbetar inte längre några förhandlingsrapporter). Det kan dock nämnas att tidsåtgången för att översätta förhandlingsrapporten

81| Genom att i ett tidigt skede tillhandahålla en automatisk neural översättning är det möjligt att redan bedöma målets komplexitet, att påbörja vissa efterforskningar och till och med att vidta åtgärder för processledning, såsom att ta beslut om att nöja sig med den första skriftväxlingen.

inte är den enda faktor som beaktas när datumet för förhandlingen fastställs. Man måste nämligen även ta hänsyn till att parterna behöver en rimlig tid för att förbereda sig inför förhandlingen efter delgivningen av rapporten och även till bland annat att förhandlingssalar och den önskade tolksammansättningen finns tillgängliga. Hittills har det alltid varit möjligt att tillhandahålla tolkning till de utsatta förhandlingarna, även om det medfört att man varit tvungen att anlita externa medarbetare, och ingen förhandling har någonsin skjutits upp på grund av tolkningen.

- För de mål vid domstolen som föregås av förslag till avgörande tillkommer tiden för att översätta generaladvokatens förslag till avgörande till rättegångsspråket, om det inte redan upprättats på detta språk.

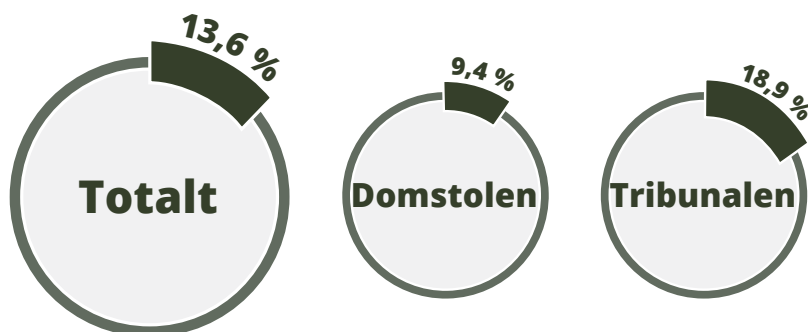
Vid själva förhandlingarna sker tolkningen simultant, vilket givetvis inte har någon inverkan på handläggningstiden.

Överläggningsfasen

Slutligen ska den tid det tar att översätta själva avgörandet till rättegångsspråket beaktas. Översättningen påbörjas emellertid redan innan utkastet till avgörande, som avfattats på franska, har färdigställts. Utkasten till avgörande bearbetas nämligen i varierande omfattning vid domstolen och tribunalen av en enhet som läser igenom avgörandena. Denna enhet ser till dels att utkastet till avgöranden läses igenom av franskspråkiga jurister som strävar efter att förbättra (och standardisera) texten språkligt och juridiskt, dels att de korrekturläses. Den tid som går åt enbart på grund av översättningsprocessen måste logiskt sett minskas med den tid det tar för att slutföra "original"-versionen. Det inträffar till och med ibland att dessa åtgärder slutförs efter det att översättningen hade kunnat tillhandahållas, vilket automatiskt innebär att översättningsfristen förlängs.

Enligt en detaljerad analys som genomförts av domstolens och tribunalens kanslier angående samtliga de uppgifter och processer som genomförs innan ett avgörande kan meddelas eller ett beslut kan undertecknas visar att den tid som år 2022 gick åt enbart för översättningsprocessen motsvarade 13,6 procent av den totala handläggningstiden.⁸²

Översättningens andel av handläggningstiden

Detta är således den faktiska tidsåtgången för mångspråkigheten i förfarandena vid EU-domstolens båda instanser. Siffrorna ligger långt från vissa av de mindre välunderbyggda siffror som nämnts i media eller av politiska beslutsfattare.

82| 9,4 procent vid domstolen. Vid tribunalen ökade andelen från 14,1 procent år 2021 till 18,9 procent år 2022, eftersom den totala handläggningstiden minskade som en följd av att fler mål avgjordes utan muntlig förhandling.

4. - Översättning och tolkning: strategier, metoder och verktyg

Såväl juristlingvister som tolkar fortsätter i grunden att tillhandahålla samma tjänster som alltid: juridisk översättning och tolkning. Givetvis utför de i nuläget flera andra uppgifter, allt från att sammanfatta beslut angående begäran om förhandsavgörande till att undervisa och representera tjänsten. Deras kärnverksamhet är dock densamma.

För att säkerställa att dessa centrala uppdrag fullgörs med en mycket hög kvalitetsnivå använder sig juristlingvister och tolkar av särskilda metoder och strategier, det vill säga en genomtänkt hantering, såväl individuellt som kollektivt, av de utmaningar som mångspråkigheten vid domstolen medför.

De använder sig dessutom alltmer av datatekniska hjälpmedel som de måste bemästra, så att det bidrar till att dessa verktyg kan integreras utan någon kvalitetsförlust, särskilt vad gäller precision och tillförlitlighet.

4.1 - Juridisk översättning

Juristlingvisten har en central roll i översättningsarbetet. Han eller hon fullgör en komplex och teknisk uppgift inom tvingande tidsfrister, samtidigt som oförutsedda händelser ofta inträffar. Juristlingvistens arbete ingår som ett led i en imponerande produktionskedja, som består av en kollektiv och individuell hantering av de uppgifter som hör ihop med översättningen och som gör det möjligt för juristlingvisten att möta den dagliga utmaningen att kombinera en mycket hög kvalitetsnivå med iakttagande av tidsfristerna.

Varje översättningsuppdrag ger egentligen uttryck för en effektiv koreografi, som inte kan skiljas från det organisatoriska och tekniska förarbete som utförs i ett tidigare led av de tvärgående enheterna och ledningen.

Detta organisatoriska förarbete ingår i ett tillvägagångssätt som kräver en noggrann styrning av kapaciteten och kraven inom den berörda språkenheten, vilket kräver ledningsbeslut som i sin tur ingår i en strategi för förvaltning av resurser och kvalitet som antagits på generaldirektoratsnivå.

Innan ett översättningsuppdrag tilldelas en juristlingvist fattar varje enhetschef eller dennes ställföreträdare vissa beslut, mot bakgrund av tillgängliga uppgifter från kanslierna och ledamöternas kabinett, såsom de sammanställts av de tvärgående

enheterna, särskilt av den centrala planeringsenheten (enheten för planering och externa översättningstjänster), som kodar in samtliga dessa uppgifter i databasen för hantering och uppföljning av översättningsuppdragen.

Den första frågan som ska beaktas så snart ett dokument har inkommit är inom vilken frist en översättning ska finnas tillgänglig. Dokument som ska översättas inom en tvingande frist tilldelas genast en juristlingvist eller, om de inte är konfidentiella, en frilansöversättare. Det händer att vissa texter inte kan fördelas meddetsamma på grund av bristande kapacitet i allmänhet eller i fråga om det berörda källspråket. Dessa texter ställs då på kö och behandlas så fort som möjligt. Valet av vilka texter som under sådana förhållanden ska ställas på kö beror på deras relativa betydelse. Exempelvis har domar och förslag till avgörande i mål där rättegångsspråket är den berörda språkenhetens språk alltid företräde. Därefter kommer mål som tilldelats de större dömande sammansättningarna, främst domstolens stora avdelning, och mål som är av medialt intresse eller har ett särskilt intresse för en medlemsstat där det berörda språket talas, vilket bland annat kan framgå av att medlemsstaten intervenerat eller lämnat in ett yttrande eller helt enkelt av att målet bevakats i nationell media.

Samtidigt uppkommer en annan fråga, nämligen vilka översättningsresurser som ska anslås för dokumentet. Detta rör först valet av den person som ska översätta: en mycket erfaren juristlingvist, en juristlingvist eller en frilansöversättare som är specialiserad inom ett visst ämnesområde, en juristlingvist under upplärning osv. Varje språkenhet befrämjar självständighet hos juristlingvisterna och frilansöversättarna men det är emellertid ändå ofta nödvändigt att kvalitetskontrollera de viktigaste, svåraste och känsligaste dokumenten, särskilt när rättegångsspråket är den berörda språkenhetens eget språk. Denna kontroll tar sig oftast formen av en granskning eller en genomläsning av en annan juristlingvist, eller till och med av enhetschefen, som upprätthåller varje juristlingvists och hela enhetens övergripade kvalitetsnivå. En enhetschef kan givetvis inte läsa igenom allt. Enhetschefen är först och främst en manager, men en chef som är ansvarig för den övergripande kvaliteten och betygsättningen av varje medarbetare.

För den enskilde juristlingvisten – hantverkaren i processens centrala del – som tilldelas ett översättningsuppdrag består strategin i att organisera sitt eget arbete i förhållande till antalet uppdrag och hans eller hennes arbetskaper. Varje juristlingvist har nämligen ansvaret för en uppsättning översättningar och ska, trots oförutsedda händelser, iaktta alla tidsfrister. En juristlingvist måste ständigt anpassa sina individuella prioriteringar i förhållande till varje texts svårighetsgrad, språk och längd, vilken tid som bör ägnas åt uppdraget samt fristerna.

Dessutom kan juristlingvisten hela tiden tilldelas nya texter som då ska läggas till i den personliga planeringen. Även om det genom den kollektiva dokumentadministrationen på enhetsnivå är möjligt att fördela långa texter (förslag till avgörande, domar, yttranden osv.) någorlunda jämnt mellan juristlingvisterna, är det inte möjligt att helt skydda dem mot oförutsedda händelser som kräver sådana anpassningar.

De främsta skälen för en juristlingvist att ändra sin individuella planering är följande:

- Att det inkommer beslut angående begäran om förhandsavgörande som ska förbehandlas, sammanfattas eller översättas från ett annat språk. Dessa beslut åtföljs dessutom ibland av en begäran om skyndsam handläggning eller om tillämpning av förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande.
- Att det inkommer olika brådskande uppdrag: beslut, frågor till parterna och svar, administrativa brådskande angelägenheter osv.
- Att textens författare gör ändringar i texten under tiden den översätts. Dessa ändringar är vanliga och beror oftast på frågor eller kommentarer från juristlingvister, men deras antal och omfattning kräver ibland att det görs stora och ofta brådskande ändringar.
- Att det, under tiden en text översätts, upptäcks att texten var mer komplicerad än väntat.
- Att en medarbetare är sjuk eller inte tillgänglig, och att vissa uppgifter måste övertas från honom eller henne.
- Att omfattningen av övriga planerade arbetsuppgifter är osäker. Det händer att en dom består av många fler sidor än vad som tidigare sagts eller att en dom ska meddelas samtidigt som en annan dom som ursprungligen inte hade samma frist men plötsligt blivit brådskande. Det händer till exempel också att översättningstjänsten uppmanas att i den mån det är möjligt iaktta samma tidsfrist för alla svar på frågor som ställts i ett mål oavsett på vilket språk svaren skrivits och trots att ingen ännu vet hur många eller hur långa svar som inkommer.

Det är fullt normalt att det tillkommer vissa sådana oförutsedda arbetsuppgifter och de är en följd av en sund och flexibel förvaltning på institutionsnivå. Institutionen är emellertid också medveten om att sådana oförutsedda arbetsuppgifter i möjligaste mån bör undvikas, eftersom de påverkar juristlingvisternas produktivitet. De innebär att juristlingvisterna måste lämna den översättning de håller på med och stänga alla arbetsfönster för att ta sig an den brådskande arbetsuppgiften. Först efter det att juristlingvisten gjort klart den brådskande arbetsuppgiften kan han eller hon åter ta tag i den översättning som avbröts och öppna alla dokumentfiler, sätta sig in i uppdraget igen och återfinna koncentrationen. På grund av de brådskande arbetsuppgifterna är det ibland till och med nödvändigt att förlänga en rad frister för mindre brådskande dokument till förmån för mer brådskande dokument, särskilt i den franska språkenheten, som är särskilt utsatt för brådskande arbetsuppgifter.

4.1.1 - Juristlingvisten och översättningsuppdraget

Innan en juristlingvist påbörjar det egentliga översättningsarbetet måste han eller hon identifiera och skaffa fram alla relevanta referensdokument. Juridisk översättning, särskilt vid domstolen, är nämligen ingen fri översättning: lagstiftning, rättspraxis eller rättegångshandlingar som citeras direkt eller indirekt ska återges ytterst noggrant. Detsamma gäller den terminologi som används: juristlingvisten ska vid valet av terminologi dels beakta källtexten och tidigare översättningar av använda begrepp, dels använda sig av de databaser och de termsamlingar som generationer av översättare och juristlingvister byggt upp under årens lopp.

Referensdokumenten består främst av

- rättegångshandlingar som ingetts i samma mål eller i ett förenat eller konnext mål,
- unionsrättsliga rättsakter som citeras i målet eller som i övrigt är relevanta,
- rättspraxis från domstolen och tribunalen som citeras i målet eller som i övrigt är relevant,
- relevanta nationella lagar och föreskrifter samt relevant nationell rättspraxis (dessa rättsakter finns på det nationella språket, men ibland även på andra språk),
- relevanta internationella konventioner,
- relevant terminologi.

När juristlingvisten väl har tillgång till allt referensmaterial ska han eller hon använda sig av det, det vill säga studera de insamlade dokumenten, i deras relevanta delar, för att skapa sig en god förståelse av det juridiska sammanhanget i målet och fastställa en referensordlista.

Denna del av arbetet underlättas i nuläget genom en kombination av datatekniska och metodologiska verktyg, bland annat vad gäller dokumentationen och terminologin.

De datatekniska hjälpmedel som är specifika för översättning tas upp i i det avsnitt som behandlar själva den juridiska översättningen. Även terminologiaspekten tas upp nedan, men gemensamt för den juridiska översättningen och tolkningen, eftersom båda dessa verksamheter är beroende av en välfungerande terminologi (*se punkt 4.3*).

Juristlingvistens 15 gyllene regler

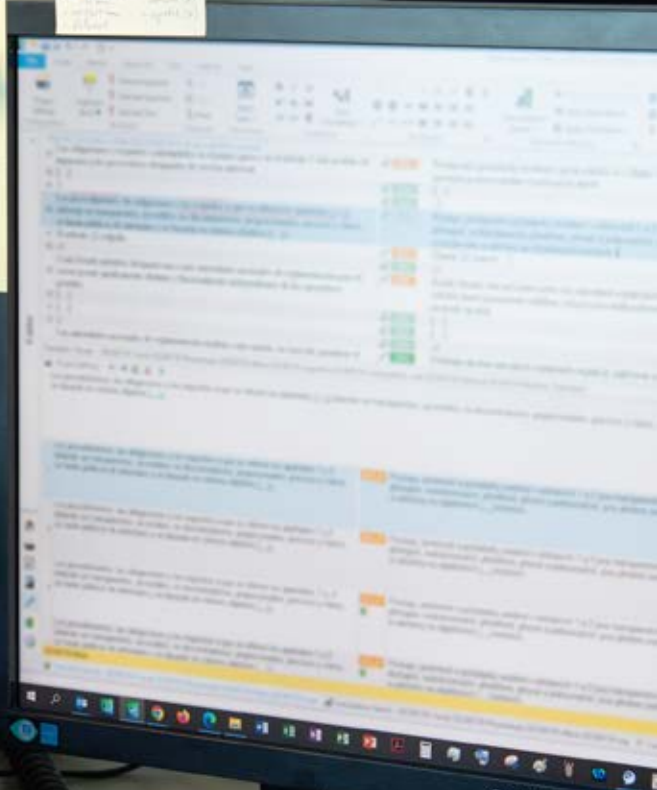
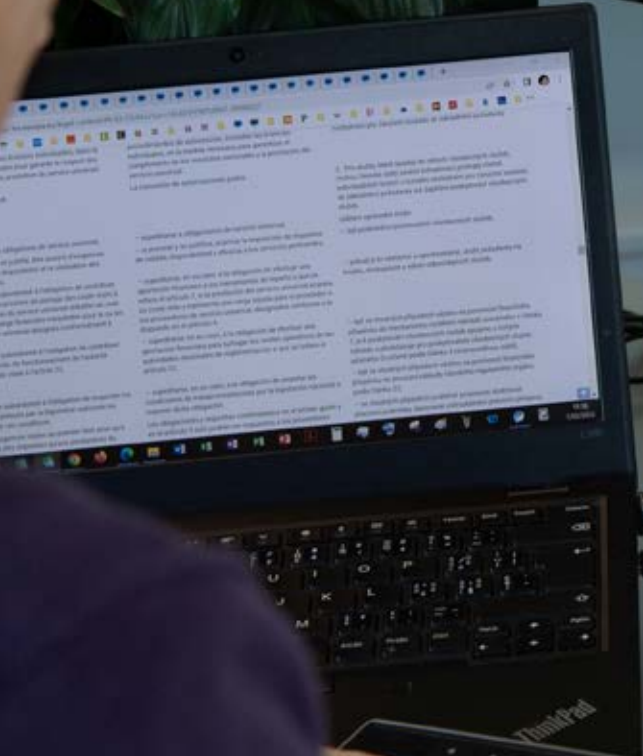
vid översättningen

1. Vara medveten om att han eller hon deltar i det rättsliga arbetet.
2. Vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda konfidentialiteten.
3. Betrakta varje översättning som ett projekt (individuellt och kollektivt) som framför allt kräver en god personlig organisation.
4. Välja översättningsstrategi i förhållande till typen av dokument och vem översättningen riktar sig till.
5. Sätta in texten i sitt sammanhang:
 - rättsområde(n)/rättssystem som berörs,
 - redan översatta texter (liknande eller konnexa mål),
 - dokumenten i det enskilda målet.
6. Förstå texten innan den översätts, trots rättsliga och språkliga falska vänner och med beaktande av varje berört rättssystems särdrag.
7. Göra nödvändiga efterforskningar och ta de kontakter som behövs.
8. Känna till och använda översättningsverktygen.
9. Beakta tidigare översättningar: lagstiftning, rättspraxis, terminologi och fraseologi.
10. Kunna motivera sina terminologival.
11. Säkerställa att översättningen är konsekvent i terminologiskt och språkligt hänseende.
12. Genast påpeka svårigheter, utan att vänta tills översättningen är färdig.
13. Följa enhetens fastställda praxis.
14. Alltid kritiskt, och med beaktande av logik och förnuft, läsa igenom den färdiga översättningen.
15. Hålla tidsfristerna.

Handwritten notes on a yellow sticky note, including a list of items and a date.

Handwritten notes on a white sticky note, including a date and some text.

4.1.2 - Särdragen i den juridiska översättningen vid domstolen

Juridisk översättning bär först och främst med sig samma utmaningar som översättning i allmänhet. Framför allt måste juristlingvisten förstå texten och det juridiska resonemanget samt textens termer och syntax. Att det handlar om juridiska texter innebär emellertid även att juristlingvisten behöver göra en komparativ analys av tillämplig lagstiftning. Juristlingvisten måste identifiera sammanhängande begrepp och falska vänner, bedöma skillnaderna mellan begrepp som kännetecknar flera rättssystem och med beaktande av eventuella tidigare översättningar välja tillämplig terminologi.

De svårigheter en juristlingvist kan stöta på avser främst hans eller hennes kunskaper om rättssystemet i den medlemsstat målet härrör från (utöver källspråket), hur klart och välskrivet det dokument som ska översättas är samt hur långt det är i förhållande till den fastställda fristen. Även språklig tvetydighet, polysemi, synonymer, ovanliga termer och nyskapande terminologi kan skapa problem.

Juridisk översättning innebär en mängd olika krav för juristlingvisten. De texter som ska översättas rör nämligen tolkning av befintliga rättsakter eller rättspraxis. I den text som ska översättas återges dessa dokument antingen direkt, med citattecken, eller indirekt, det vill säga genom utdrag som inte markerats med citattecken, eller mer diffust, genom användning av en viss fraseologi och terminologi som hämtats från dessa dokument. Om det finns en version av dessa dokument på *målspråket* måste juristlingvisten ytterst noggrant följa den versionen. Han eller hon får endast avvika från den versionen om det finns goda skäl, som ska kunna dokumenteras och, i vissa fall, redovisas för läsaren antingen, vad gäller publicerade dokument, genom att i ett direkt citat lägga in en alternativ version inom hakparentes,⁸³ eller, när det gäller inlagor som ska översättas till överläggningsspråket, genom att lägga till en förklarande fotnot riktad till generaladvokaten eller den dömande sammansättningen. Juristlingvisten ska även beakta den fraseologi och terminologi som används inom den egna språkenheten och vid domstolen i allmänhet, vilken oftast överensstämmer med fraseologin och terminologin i rättsakterna. Om så inte är fallet måste juristlingvisten göra nödvändiga avvägningar.

83| Detta kan vara nödvändigt när språkversionen av den citerade rättsakten håller låg kvalitet eller till och med är felaktig.

Ju konkretare och allmängiltigare ämnet för översättningen är, desto troligare är det att det finns likvärdiga begrepp från ett språk till ett annat. Ju mer abstrakt och bundet till en viss kultur ett begrepp är, desto större skäl finns det att ifrågasätta likvärdigheten, och det kan till och med inträffa att det inte finns någon likvärdighet alls. Således är mangan alltid mangan. Om det finns ett ord för det på ett annat språk är likvärdigheten oftast perfekt och varje upptäckt som påverkar mangan kommer att påverka det som begrepp på samma sätt på alla språk. Begreppet äktenskap är däremot i allt väsentligt kulturbundet och det ord som används för att beteckna det beskriver en verklighet som kan skilja sig så mycket från ett språk till ett annat att likvärdigheten endast kan vara ungefärlig, även om begreppet förstås av alla, som en sorts platonsk föreställning.

Juridisk översättning är nära förbunden med kulturen, eftersom juridiken i sig har en naturlig koppling till kulturen och till och med skapar det kulturella fenomen i vilket den verkar. Juridisk översättning ger därför upphov till särskilt stora utmaningar. Terminologiska (och semantiska) problem utgör bara en del av dessa utmaningar, men de är inte desto mindre betydande.

4.1.3 - Terminologiska överväganden i ett juridiskt sammanhang

Juridisk terminologi präglas av bristen på verklig likvärdighet och det förhållandet att begrepp som härrör från olika juridiska system överlappar varandra.

I två givna språk kan termer med en liknande morfologi avse närliggande, men olika, begrepp, vilket kan leda till en viss förvirring. Det är således inte möjligt att endast förlita sig på termernas språkliga form. En morfologisk identitet mellan två språk kan i realiteten dölja olika betydelser. Det är vad som kallas en falsk vän.⁸⁴

Så grundläggande begrepp som avtal och regering är både universella i deras abstraktion (deras "genotyp" motsvarar oftast deras grunddefinition) och olika med avseende på hur de konkret och specifikt yttrar sig i verkligheten (deras "fenotyp" definieras av villkor och regler).⁸⁵

84| Exempelvis betecknar det engelskspråkiga uttrycket *tax evasion* det straffrättsligt sanktionerade skatteundandragandet, medan det franskspråkiga uttrycket *évasion fiscale (tax avoidance)* på engelska betecknar åtgärder – legala eller illegala – som vidtas för att betala så lite skatt som möjligt.

85| Se Rodolfo Sacco, "Langue et Droit", i Rodolfo Sacco och Luca Castellani (red.), *Les Multiples langues du droit européen uniforme*, ISAIDAT, Torino, Éditions L'Hartmann, Italien, 1999, s. 172.

En liknande utmaning är den som Malcolm Harvey kallar *incongruence* (inkongruens).⁸⁶ Två termer som vid en första anblick motsvarar varandra från ett språk till ett annat kan i realiteten avse begrepp som endast är delvis likvärdiga, eftersom den verklighet de ger uttryck för varierar från ett språk till ett annat och ibland inom ett och samma språk. Detta är emellertid inte de enda svårigheterna.

En och samma term kan ha olika betydelser (polysemi), vilka kan vara helt olika eller bestå av mer eller mindre betydelsefulla nyanser. Dessa olika innebörder eller nyanser kan, beroende på omständigheterna, motsvara ett enda likvärdigt ord på det andra språket, särskilt när språken är närbesläktade, eller tvärtom flera olika ord.⁸⁷

Även om synonymi är mindre vanligt förekommande i fackspråket än i vardagsspråket, kan det förekomma i det juridiska språket. Juristlingvisten ska kunna identifiera de termer som avser samma begrepp i originaldokumentet. Dessa termer kan vara synonymer, varianter, termer som tillhör olika register eller härrör från olika källor. Olika termer kan användas för ett och samma begrepp i olika avsnitt av lagstiftningen. I portugisisk rätt ersätts till exempel uttrycket *responsabilidade parental* gradvis av uttrycket *poder paternal*. Det är dock sällan man hittar perfekta synonymer. Det är än mindre säkert att synonymer motsvarar varandra i olika språk. Målspråket kan ha färre synonymer än källspråket, eller ingen alls, och när det finns en eller flera synonymer kan graden av synonymi variera. Om källtexten rör en nyansskillnad mellan två synonymer är det inte säkert att denna nyansskillnad finns i målspråket eller att den finns på samma sätt. Det är då nödvändigt att förmedla en förståelse av den fråga målet gäller, vilken är begränsad till källspråket, om det inte är möjligt att återge den på målspråket.⁸⁸

86| Malcolm Harvey, "Traduire l'intraduisible - Stratégies d'équivalence dans la traduction juridique", *Revue de l'Institut des langues et cultures d'Europe, Amérique, Afrique, Asie et Australie* (ILCEA), nr 3, 2002, s. 39–49.

87| Av geografiska och historiska skäl skiljer man i vissa språk, såsom tyska, franska och polska, mellan "Främre orienten" och "Mellanöstern", medan båda dessa regioner på engelska omfattas att den andra av dessa termer, nämligen *Middle East* (Mellanöstern).

88| En nederländsk domstol ställde i en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen en fråga för att i samband med ett brottmål få klarhet i huruvida en kalv, såsom den tilltalade gjorde gällande, endast var tjudrad om den var bunden på ett visst sätt, varvid den tilltalade argumenterade att det fanns en skillnad mellan orden *aanbinden* och *vastbinden*. EU-domstolen slog fast att "att tjudra" är "att tjudra" (dom av den 3 april 2008, Endendijk, C-187/07, [EU:C:2008:197](#)), genom att tillämpa sina principer för tolkning när språkversionerna skiljer sig åt.

Omvänt kan användningen av en viss term på källspråket ibland innebära att juristlingvisten måste välja mellan två olika termer i målspråket, som båda avser något snävare begrepp. Utan något sammanhang är det omöjligt att veta vilken som bör väljas.⁸⁹

Även när två länder har ett gemensamt språk kan samma term avse två liknande men olika begrepp. Det finns lika många "avtal" som det finns rättssystem. Vidare kan enskilda gå samman i "bolag" eller "associationer" på en mängd i lag erkända sätt som skiljer sig åt från ett rättssystem till ett annat. Det är också möjligt att urskilja ett flertal termer för samma begrepp i flera rättssystem med ett gemensamt språk (exempelvis begreppet *homicide involontaire* (dråp)).⁹⁰ Det kan noteras att den terminologi som kan härledas från unionsrätten ofta är medvetet bred för att inte säga konstlad. Denna vilja att avvika från den nationella terminologin kan motiveras av den självständiga karaktären av unionsrätten och den därmed sammanhängande terminologin.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det är sällan som en juridisk term har en perfekt motsvarighet på andra språk, förutom i mångspråkiga stater.

Belgien har, i egenskap av en stat med tre språk, en lång översättningstradition, varvid varje juridisk term anses ha en exakt motsvarighet. En *arrêté royal* är ett *koninklijk besluit* och allt som påverkar den ena påverkar även det andra. Denna motsvarighet är dock begränsad till det nationella området: ett nederländskt *koninklijk besluit* motsvarar inte ett belgiskt *koninklijk besluit*, även om de är mycket likartade.

I samband med rättsjämförelser kan man komma fram till att ett begrepp finns i ett juridiskt system utan att det för den skull finns någon term som beteckning för begreppet. I ett sådant fall måste juristlingvisten finna en språklig lösning. Exempelvis är det begrepp som uttrycks genom den franska termen *filiation* (härstamning) ett begrepp som kan anses vara universellt, men trots detta finns det flera rättssystem i Europeiska unionen som inte har någon exakt term för detta begrepp.

89| Uttrycket *rejeter* (franska för avvisa eller avslå/ogilla) en talan översätts till polska med *odrzuć* eller *oddalić* beroende på om talan inte kan tas upp till prövning eller om den är ogrundad.

90| *Involuntary culpable homicide* i skotsk rättspraxis, *involuntary homicide* i maltesisk rätt, *unintentional killing* i unionslagstiftningen och, slutligen, *involuntary manslaughter* i Irlands, Englands och Wales rättspraxis samt i unionens rättspraxis. Se, exempelvis, dom av den 29 mars 2017, *Alcohol Countermeasure Systems (International)/EUIPO – Lion Laboratories (ALCOLOCK)* (T-638/15, ej publicerad, [EU:T:2017:229](#), punkt 73).

Alla dessa utmaningar gör sig än mer gällande när de två rättssystemen skiljer sig mycket åt. Det bästa exemplet är common law som är byggt på en helt annan grund än de "kontinentala" systemen och vars vokabulär endast har en ungefärlig motsvarighet i franskan. Denna annorlunda logik präglar även den juridiska argumentationen.

En common law-jurist använder ordet *remedy* för att beteckna såväl ett rättsmedel såsom en processuell åtgärd, som resultatet av detta rättsmedel, men ofta även som ett uttryck för båda utan åtskillnad, medan det i vissa andra språk inte finns någon sådan term. Det är inte heller lätt att avgöra om en common law-jurist som använder begreppet *standing* avser "talerätten" eller "det berättigade intresset av att få saken prövad", eftersom han eller hon kommer att blanda dessa två uttryck i sin argumentation.

Slutligen kan nämnas att det kan finnas begrepp i källspråket som inte finns i målspråket. Ett exempel är *Revision* i tysk rätt, en form av överklagande i civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt i brottmål som är villkorat av att domstolen först beviljar prövningstillstånd. Ett sådant krav är inte okänt i exempelvis England, men saknar motsvarighet i vissa andra processrättsliga system. Om man översätter *Revision* med den franska termen *recours* (överklagande) går således en väsentlig aspekt förlorad.

4.1.4 - Valet av strategi, ett teleologiskt tillvägagångssätt

Alla dessa utmaningar förstärks efter hand som språken och juridiken utvecklas. Det är möjligt att de termer som används i originaltexten inte är korrekta eller blivit obsoleta: *inculpation* har således i Frankrike ersatts med *mise en examen*.

Ställd inför dessa utmaningar är den principiella fråga som formulerades av Friedrich Schleiermacher⁹¹ vilket tillvägagångssätt som är att föredra: ett "etiskt" tillvägagångssätt, som består i att helt enkelt återge källtexten, utan att hjälpa läsaren med att överbrygga den språkliga, juridiska och kulturella klyfta som skiljer läsaren från författaren, eller ett "etnocentriskt" tillvägagångssätt, som tvärtom går ut på att minska denna klyfta, trots risken för att översättaren avlägsnar sig från ordalydelsen och gör ingrepp i källtextens okränkbarhet.

De flesta författare av doktrin och de flesta rättsutövare förespråkar det etiska tillvägagångssättet, men frågan kan inte ges ett entydigt svar. Det finns en nödvändig medelväg mellan etik och etnocentrism och en juristlingvist vid domstolen måste tillämpa ett teleologiskt tillvägagångssätt, som utgår från hur översättningen ska användas, för att avgöra vilken väg han eller hon bör gå för att nå läsaren, utan att någonsin överskrida gränsen för när författarens budskap inte längre förmedlas och läsaren vilseleds.

Malcolm Harvey skiljer mellan fyra tekniker för att få bukt med nämnda utmaningar: transkription, formell likvärdighet, beskrivande översättning och funktionell likvärdighet.⁹²

Transkription innebär att man återger originaltermen, eventuellt med tillägg av en kort förklaring. I stället för att felaktigt översätta *common law* med "allmän rätt" anger man uttrycket "common law" och förklarar att det rör sig om det anglosaxiska rättssystemet som i stor omfattning grundar sig på rättspraxis.

Formell likvärdighet innebär en ordagrann översättning. Man översätter exempelvis *Bundesverfassungsgericht* med "Federala författningsdomstolen".

91 | Friedrich Schleiermacher, *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (Abhandlung verlesen am 24. Juni 1813 in der Königlich Akademie der Wissenschaften, Berlin). Hrsg. Elisabeth Edl, Wolfgang Matz, Alexander Verlag, Berlin, 2022.

92 | Malcolm Harvey, a.a.

Vid en beskrivande översättning använder man sig av ett allmänt uttryck eller en omskrivning, med risk för tvetydighet. Uttrycket *prescription extinctive* kan då översättas med *time-bar*, utan att det görs någon åtskillnad mellan preskription och preklusion.

Vid funktionell likvärdighet använder man en referent på målspråket och i målrättssystemet som har en liknande funktion. I stället för att översätta det polska ordet *Sejm* med parlament föredras representantkammare, så att läsaren inte vilseleds på grund av att de två begreppen är så likartade.

Dessa fyra strategier kan inordnas i en skala som, liksom ovan, går från källspråket (etiskt tillvägagångssätt) till målspråket (etnocentriskt tillvägagångssätt). De styr juristlingvistens arbete.

Sammanfattningsvis använder sig juristlingvisterna – förutom i de fall då termerna motsvarar varandra och obehindrat kan överföras från ett rättssystem till ett annat – när de ställs inför dessa svårigheter, omväxlande av de ovannämnda strategierna transkription, formell likvärdighet, beskrivande översättning och funktionell likvärdighet.

Juristlingvisten måste i samband med sin översättning göra ett val och hålla sig till det för att säkerställa att terminologin används konsekvent. I allmänhet hör de termer juristlingvisten väljer till fackspråket (juridikområdet) och kommer från pålitliga källor (lagstiftning eller rättspraxis).

Man måste hålla i minnet att domstolens texter får rättsverkningar. Juristlingvisten axlar ett betydande ansvar när han eller hon utför sitt dubbla uppdrag att bistå domstolen och tribunalen i deras arbete samt att bidra till en mångspråkig spridning av rättspraxis. Juristlingvisten bör inte försöka rätta till texten eller förbättra den, men ska identifiera och återge nyanserna. Hans eller hennes handlingsutrymme är litet. Varje text kräver likväl en till den texten anpassad översättningsstrategi. Vid valet av strategi måste juristlingvisten beakta textens natur och läsekretsen. Det ställs ett tvingande krav på tillförlitlighet och texten ska förstås på samma sätt på alla språk. Översättningsfel får nämligen konsekvenser, eftersom en läsare agerar utifrån den rättspraxis eller den dom som han eller hon läst på sitt eget språk.

Översättningsstrategierna närmar sig ibland källspråket och ibland målspråket. Valet av strategi är pragmatiskt och beror på syftet med översättningen. Den som översätter en juridisk text måste identifiera detta syfte: Är syftet att informera läsaren eller att skapa rättsverkningar?

I det första fallet är översättarens syfte att "informera" läsaren om innehållet i den text som ska översättas, det vill säga att göra det möjligt för läsaren att förstå det budskap författaren av källtexten vill förmedla. Denna typ av översättning används till exempel för rättegångshandlingar som getts in till unionens domstol och tribunal eller för beskrivningen av de faktiska omständigheterna i förslag till avgörande eller domar i mål om förhandsavgörande. Läsaren måste kunna förstå frågeställningarna, resonemangen och argumentationen, och således kunna uppfatta alla de aspekter förbundna med källspråket som är nödvändiga för denna förståelse, utan att lägga för mycket tid på skillnader och nyanser som saknar betydelse. Om exempelvis den exakta formen av ett "bolag" saknar betydelse för sakfrågan i målet, känner översättaren inte nödvändigtvis något behov av att förklara de skillnader som kan finnas mellan de två språken, under förutsättning att läsaren kan skapa sig en korrekt bild av det sammanhang i vilket det översatta dokumentet ingår.

Om däremot "översättningen" i sig är en rättskälla och därmed skapar rättsverkningar, på grund av att versionen av texten på översättningsspråket är en giltig version, är "översättaren" i själva verket en "upphovsman". Han eller hon använder sig av ett referensoriginal, som avfattats på ett visst språk, för att utforma en motsvarande text på ett annat språk. Detta är samma tillvägagångssätt som det som används i mångspråkiga stater som Belgien. Översättningen till ett språk leder ofta till funderingar kring den text som avfattats på det andra språket och till en diskussion fram och tillbaka mellan de olika texterna.

En juristlingvist vid EU-domstolen som översätter en dom från överläggningsspråket till rättegångsspråket utformar den version som är giltig mellan parterna. Alla språkversioner är emellertid lika rättsskapande, särskilt vad beträffar mål om förhandsavgörande, eftersom förhandsavgöranden har allmängiltig (*erga omnes*) verkan,⁹³ även för alla domstolar inom unionen. I praktiken, och trots den rättspraxis som följer av domen i Cilfit-målet, kommer de flesta dock endast att sätta sig in i avgörandet på sitt eget språk.⁹⁴

93| Se, angående EU-domstolens språkregler, Marc-André Gaudissart, a.a. (se fotnot 24).

94| Ett yttrande från EU-domstolen på grundval av artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) är däremot giltigt på alla unionens officiella språk från det att det antas, precis som rättsakter antagna av Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen. Alla språkversioner är således rättsskapande, och de skapar till och med samma rätt.

4.1.5 - Dialogen mellan upphovsmän och översättare

Författarna av originaltexterna och de autentiska versionerna kan använda sig av förebyggande tekniker för att undvika eller mildra de fallgropar som uppstår i ett mångspråkigt system. Dessa tekniker förskonar i viss omfattning juristlingvisterna från att välja ett visst tillvägagångssätt när de stöter på översättningsproblem och säkerställer att texternas förstås och tolkas enhetligt.⁹⁵

"Konvention" syftar till att identifiera begrepp som när de överförs till ett annat språk och ett annat system kan leda till förvirring och att från början definiera dessa begrepp för att avvärja denna fara. Författaren kan således "låna" ett uttryck från ett annat språk för att hänvisa till ett begrepp som härrör från ett visst rättssystem. Exempelvis hänvisas det i den engelska språkversionen av artiklarna 18 och 39 i Förenta nationernas havsrättskonvention från år 1982, uttryckligen till *force majeure* (på franska i texten) i stället för till det restriktivare begreppet *act of God*.⁹⁶

"Samskrivning" innebär att experter på varje berört språk och varje berört system sätts i kontakt med varandra för att identifiera eventuella avvikelser och undanröja dem med hjälp av de förebyggande lösningar som angetts ovan. Vid domstolen tillgodoses detta behov genom dialogen mellan juristlingvisten och det kabinett som författat ett utkast till ett förslag till avgörande eller ett utkast till ett avgörande.

Slutligen kan författaren genom att ange en "tolkningsregel" visa hur eventuella oklarheter bör lösas. Domstolen tillhandahåller således självständiga tolkningar av unionsrättsliga begrepp, som är oberoende av eventuella motsvarande begrepps betydelse i de nationella rättssystemen.⁹⁷ Domstolen använder sig av denna regel vad beträffar primärrätten och sekundärrätten, men även när den tolkar sin egen rättspraxis.

95] Se bland annat i detta hänseende Pierre Pescatore, *Vademecum - Recueil de formules et de conseils pratiques à l'usage des rédacteurs*, Éditions Bruylant, i den del däri som rör samarbetet med översättningstjänsterna. Se även broschyren från Översättningscentrum för europeiska unionens organ "Writing for translation": (<https://cdt.europa.eu/fr/news/writing-translation>).

96] Begreppet *act of God* betecknar oföroutsedda naturfenomen som inte orsakats av människan, såsom naturkatastrofer, medan det i *force majeure* även inkluderas händelser som orsakats av människan, såsom krig och epidemier.

97] Se, bland annat, dom av den 18 januari 1984, Ekro (327/82, [EU:C:1984:11](#), punkt 11), dom av den 27 januari 2005, Junk (C-188/03, [EU:C:2005:59](#), punkterna 27–30), och dom av den 7 december 2006, SGAE (C-306/05, [EU:C:2006:764](#), punkt 31).

Översättning av självständiga unionsrättsliga begrepp

I juridisk översättning kan regeln om en självständig tolkning av unionsrättsliga begrepp stå i motsats till en systematisk tillämpning av ett komparativt tillvägagångssätt, som består i att välja ut begrepp som funktionellt motsvarar varandra i olika rättssystem. Detta tillvägagångssätt, som bygger på komparativ rätt, kan vara ändamålsenligt exempelvis vid översättning av en begäran om förhandsavgörande och de yttranden som följer på den, eftersom dessa inlagor genomsyras av nationell rätt. Om vi däremot tänker oss förslaget till avgörande och domen kan detta tillvägagångssätt visserligen fortfarande användas i beskrivningen av de faktiska omständigheterna och återspegla de val som gjorts tidigare, särskilt vid översättningen av begäran om förhandsavgörande, men det är mindre användbart i själva motiveringen. Denna del är bättre lämpad för ett tillvägagångssätt grundat på unionsrätten, ännu ett rättssystem som juristlingvisten måste behärska. Denna del baseras nämligen på den självständiga unionsrätten, som består av egna begrepp ("direkt effekt", "likabehandling") eller skapar veritabla neologismer. "Neologismen" består här i att skapa ett nytt begrepp för att avvärja varje risk för förväxling med begrepp i nationella rättssystem. EU-domstolen har således gradvis slagit fast uttrycket "direkt effekt" för att beteckna ett rent EU-rättsligt begrepp.⁹⁸ Juristlingvisten och, i ett annat skede, tolken försöker återge dessa begrepp på sitt språk och, om begreppen inte redan ingår i en etablerad terminologi, genom neutrala termer som i möjligaste mån saknar särskilda nationella konnotationer.

98| Dom av den 5 februari 1963, van Gend & Loos, se ovan, i vilken EU-domstolen för första gången slog fast förekomsten och omfattningen av direkt effekt (*effet direct*), även om den vid tillfället använde uttrycket *applicabilité immédiate*.

4.2 - Tolkning vid förhandlingar

4.2.1 - Tolkningsprinciper och tolkningsmetoder

Simultantolkning kan definieras som ett omedelbart återgivande av en enda och definitiv version på målspråket av vad som sägs en enda gång på källspråket, utan någon större möjlighet för korrigeringar.⁹⁹ Med undantag för när det är fråga om teckenspråkstolkning sker denna omedelbara översättning muntligt, genom att tolken återger talarens budskap på ett annat språk, med hjälp av ord, intonation, mimik och gester. Eftersom tolken hör vad som sägs på källspråket utan avbrott, översätter han eller hon dem i segment, ett efter ett, och inom ett kort tidsfönster.¹⁰⁰

I likhet med juristlingvisterna bistår samtliga tolkar i tolktjänsten såväl domstolen som tribunalen i samma utsträckning. Tolkarnas tjänstgöring under förhandlingarna vid domstolen och tribunalen regleras nämligen av principen om ett optimalt resursutnyttjande, i förhållande till vad ledamöterna i de dömande sammansättningarna och parterna har behov av. Även besöksgrupper som närvarar vid förhandlingar drar nytta av tolkningen. Utöver förhandlingarna tjänstgör tolkarna även vid vissa evenemang och protokollära besök. Två tolkningsmetoder används vid EU-domstolen: simultantolkning och konsekutivtolkning.

Vid simultantolkning sitter tolkarna i olika tolkkabiner beroende på vilket språk de arbetar mot och tolkar – i allmänhet till sitt modersmål¹⁰¹ – pläderingarna samt de frågor som ställs och de svar som lämnas i rättssalen av de olika deltagarna i förhandlingen. Det är minst två tolkar i varje kabin eftersom de, med tanke på den intellektuella ansträngning tolkningen innebär, måste avlösa varandra, till exempel efter en plädering eller en utväxling av frågor och svar, för att kunna upprätthålla koncentrationsnivån och därmed kvaliteten.

99| Franz Pöchhacker, *Introducing interpreting studies*, Routledge, London, 2004.

100| Heidemarie Salevsky, "The distinctive nature of interpreting studies", *Target*, 5(2), s. 149–167.

101| För vissa språkkombinationer använder sig EU-domstolen av så kallad returtolkning som innebär att tolken återger ett inlägg på hans eller hennes modersmål på ett annat språk, i allmänhet franska eller engelska (se punkt 3.6.3).

Den andra arbetsmetoden, konsekutivtolkning, innebär att tolken antecknar under talarens anförande och återger innehållet därefter. Denna teknik används ofta i samband med protokollära evenemang, besök, vernissager och även, vid tribunalen, i samband med förlikningar och bilaterala samtal mellan domstolens ledamöter och parterna utanför förhandlingarna.

4.2.2 - De särskilda utmaningarna i samband med simultantolkning vid EU-domstolen

I en internationell domstol som EU-domstolen stöter konferenstolkarna på två typer av utmaningar: de utmaningar som redan nämnts och som hänger ihop med den juridiska översättningen och de utmaningar som är specifika för simultantolkning.

Simultantolkning är en form av översättning. De svårigheter som tolkarna vid EU-domstolen stöter på skulle vid en första anblick kunna liknas vid de utmaningar som juristlingvisterna stöter på. Under en förhandling måste de konferenstolkarna som ska översätta pläderingarna och vad som i övrigt framförs mellan parterna och ledamöterna i en dömande sammansättning oundvikligen hantera de språkliga och kulturella fallgror som hänger samman med juridisk översättning.

Vid EU-domstolen utgår tolkarna från de lösningar som utarbetats av de juristlingvister som tidigare översatt parternas inlagor i målet. Men medan juristlingvisterna översätter begäran om förhandsavgörande till alla språk, översätter de inlagorna endast till rättegångsspråket och franska. Tolkarna arbetar emellertid även för domarna, generaladvokaterna och besöksgrupperna, vilket innebär att de måste tolka till språk som inte nödvändigtvis är rättegångsspråket eller parternas språk. Om det inte gjorts någon översättning till det berörda språket under det skriftliga förfarandet ankommer det på tolkarna att välja bra översättningsstrategier, inte bara när de studerar akten, utan även medan de är i färd med att tolka under förhandlingen.

Tolkarna som arbetar med internationella rättsordningar stöter dessutom på svårigheter som är specifika för deras yrke. Det yttrande på källspråket som en tolk ska förstå och nästan samtidigt uttrycka på ett annat språk framförs nämligen en enda gång och är inte nedskrivet. Det krävs en intensiv och kontinuerlig intellektuell ansträngning av tolken för att han eller hon ska kunna förstå en plädering, som ofta framförs i högt tempo, och samtidigt översätta den med erforderlig precision, vilket medför en mycket hög kognitiv belastning.

Med hjälp av *effort*-modellen (kapacitetsmodellen)¹⁰² är det lättare att förstå problemen med och konsekvenserna av denna kognitiva utmaning. Denna modell beskriver tolkarnas hantering av den kognitiva belastning som en samordning av olika konkurrerande kognitiva processer inom ett system med begränsad behandlingskapacitet. Flera tankeprocesser, som inte sker automatiskt, kräver kognitiva ansträngningar på samma gång: lyssna och analysera yttrandet på källspråket, lagra i och hämta fram information ur korttidsminnet, göra själva tolkningen och samordna fördelningen av den kognitiva behandlingskapaciteten till de olika ansträngningarna. Eftersom varje ansträngning kräver behandlingskapacitet och det endast finns en begränsad mängd av denna, leder skillnaden mellan den totalt erforderliga behandlingskapaciteten (TEK) för tolkningen och den totalt disponibla behandlingskapaciteten (TDK) antingen till att tolkningen upprätthålls ($TEK \leq TDK$) eller, för det fall den kognitiva kapaciteten blir överbelastad ($TDK > TEK$), till att tolkningen försämrats. Denna försämring visar sig i felaktigheter: tolken utelämnar uppgifter, upprepar dem utan anledning, tvekar, uttrycker sig med ett onaturligt tonfall ...¹⁰³

Ju större kognitiva ansträngningar som krävs för uppgiften, desto större är risken för kognitiv överbelastning. Bland riskfaktorerna för kognitiv överbelastning nämner Daniel Gile bland annat snabba, kompakta eller upplästa framföranden, okända egennamn, siffror och akronymer, ovanliga accenter, komplexa logiska resonemang, problem med ljudöverföringen, komplicerad syntax, skillnader i ordförråd och syntax mellan källspråket och målspråket, talarens entonighet och tolkens stress.

Vid EU-domstolen stöter tolkarna ofta på de flesta av dessa riskfaktorer. För att minska risken för kognitiv överbelastning använder de sig vanligtvis av särskilda strategier och metoder.

102 | Daniel Gile, *Basic concepts and models for interpreter and translator training*, revised edition, John Benjamins publishing company, 2009.

103 | Se, vad gäller tolkarnas karakteristiska tonfall och dess verkningar, Cédric Lenglet och Christine Michaux, "The impact of simultaneous-interpreting prosody on comprehension: An experiment", *Interpreting*, 22(1), s. 1–34.

4.2.3 - Strategier och metoder

Strategier

Strategierna består i de medvetna val tolkarna gör före ett möte eller en förhandling. Dit hör bland annat analysen av mötesdokumenten eller akten i målet, terminologisk föreberedelse, underhåll av arbetsspråken och regelbunden uppdatering av kunskaperna.

Vid EU-domstolen inkluderar strategierna en noggrann förberedelse av varje mål under en för detta avsatt arbetstid, vilken utgör den största delen av tolkarnas verksamhet, konfidentiell tillgång till akter och skrivna pläderingar samt kontinuerlig utbildning, såväl juridisk som språklig.

Sylvia Kalina inordnar tolkningsstrategier i ett större kvalitetssäkringssammanhang¹⁰⁴ som innefattar samtliga etapper före, under och efter möten och förhandlingar. Strategierna inkluderar då inte bara individuell förberedelse och utbildning utan även kollektiva åtgärder för att främja kvaliteten som genomförs med stöd av en tolktjänst.

Marie Muttillainen nämner flera strategier av denna typ som används vid EU-domstolens tolktjänst:¹⁰⁵ åtgärder för att göra talarna medvetna om tolkningens begränsningar, en jämn fördelning av arbetsbördan mellan tolkarna, tid för återhämtning, tillhandahållande av effektiva it-verktyg och kontinuerlig utbildning.

Sammanfattningsvis är strategierna det förarbete som varje tolk och tolktjänsten i egenskap av organisatorisk enhet utför bakom kulisserna. Genom strategierna skapas de nödvändiga förutsättningarna för att minska risken för kognitiv överbelastning och för att uppnå den kvalitet i tolkningen som krävs för att den dömande verksamheten ska fungera väl.

104| Sylvia Kalina, "Quality assurance for interpreting processes", *Meta: Translators' Journal*, 50(2), 2005, s. 768–784.

105| Marie Muttillainen, "Perroquets savants ou professionnels aguerris? L'importance de la préparation", Kilian G. Seeber, *100 Years of Conference Interpreting: A Legacy*, Cambridge Scholars Publishing, 2021, s. 190.

Metoder

Medan tolkningsstrategierna utarbetas och genomförs "i kulisserna", används metoderna "på scen", det vill säga under förhandlingen eller mötet, i *kabinen*.

Tolken använder sig nämligen av metoder under tolkningens gång, det vill säga att han eller hon fattar punktvisa beslut för att minska risken för kognitiv överbelastning i samband med svårigheter. Daniel Gile nämner några av de mest vanliga:¹⁰⁶ öka "tidsförskjutningen", det vill säga lyssna längre tid för att få fler uppgifter innan tolkningen påbörjas, sluta sig till den del av ett yttrande som saknas utifrån sammanhanget eller de egna kunskaperna, parafrasera, översätta ordagrant (kalkering, lån, återgivande av det ljud som hörts), använda en hyperonym, rådfråga en kollega som man delar kabinen eller mötesdokument med, dela upp en lång mening i flera kortare, förutse innehållet i källtexten och använda vaga eller allmänna uttryck som kan preciseras senare.

Beroende på vilken situation tolken befinner sig i kan vissa metoder vara mer ändamålsenliga än andra. Att vänta fem sekunder för att få fler uppgifter innan man tolkar kan till exempel påverka tolkningens kvalitet olika beroende på hur talaren talar, hur otålig publiken är eller om det finns en bildpresentation på skärmen, vars bilder kanske inte längre överensstämmer med tolkningen om den tar för lång tid.

Dessutom kan olika metoder strida mot varandra. Ska en tolk som är i svårigheter till exempel utelämnat en problematisk fras i ett yttrande, vars behandling kan leda till att hans eller hennes kognitiva kapacitet överbelastas, eller ägna ytterligare kognitiva ansträngningar åt denna fras, med risk för att detta senare orsakar en kognitiv överbelastning, som försvårar förståelsen av de efterföljande fraserna? Tolken måste kontinuerligt och ögonblickligen i varje enskilt fall välja rätt taktik beroende på vilka prioriteringar som har företräde i den konkreta kommunikationssituationen. Hur väl situationen analyseras och hur ändamålsenliga de taktiska valen är beror på tolkens kompetens (språkliga kunskaper och ämneskunskaper, behärskning av tolkningstekniker), hans eller hennes arbetsförutsättningar (möjlighet till förberedelse, utsikt över åhörarna, trötthetstillstånd, ljudöverföringens kvalitet) och hans eller hennes personliga och yrkesmässiga etik.

106 | Daniel Gile, a.a; se även Gérard Ilg, "L'apprentissage de l'interprétation simultanée. De l'allemand vers le français", *Parallèles*, nr 1, 1978, s. 69–99, Cahiers de l'ETI, Université de Genève, och Roderick Jones, *Conference interpreting explained*, Routledge, Manchester, 1997.

4.2.4 - Förberedelse inför förhandlingen

En viktig strategi för att säkerställa att tolkningen håller den höga kvalitetsnivå som krävs är att tolkarna ges tid för förberedelse. Varje tolk som tjänstgör under domstolens eller tribunalens förhandlingar, oavsett om han eller hon är anställd eller frilansare, måste ha tillräckligt med tid för att noggrant studera akten i varje mål före förhandlingen. Denna förberedelse är nödvändig och ingår som en del i arbetet, men kan ta olika lång tid beroende på aktens omfattning, målets komplexitet och antalet språk som ska användas vid förhandlingen.

Så snart tolken fått schemat för sin tjänstgöring i kabin för den efterföljande veckan börjar han eller hon studera handlingarna i akten och läser in sig på det särskilda ordförråd som används i målet, lagstiftningen och rättspraxis. Tolken måste förstå målet i sak och parternas resonemang. Han eller hon använder sig av olika förståelse- och minnestekniker. Exempelvis är *mind-mapping* (tankekarta), för att bara nämna en teknik, ganska vanlig bland EU-domstolens tolkar.

I sitt förberedelsearbete baserar sig tolken på samtliga dokument som är relevanta i målet, såsom tillämplig lagstiftning och rättspraxis på området. Förberedelsearbetet baseras särskilt på de översättningar och den terminologi som fastställts i ett tidigare led av juristlingvisterna i samma mål eller i liknande – pågående eller avslutade – mål.

Ibland får tolken det skriftliga underlaget för pläderingarna dagen före förhandlingen, eller precis innan förhandlingen börjar. I dessa texter markerar tolken siffror, citat och hänvisningar till rättsakter.

Det förberedande arbetet är ett lagarbete och tolken samarbetar såväl med de assistenter som förbereder akterna och referensdokumenten som med generaldirektoratets tvärgående avdelningar, bland annat när det krävs för klargöra terminologin. Denna laganda är ännu tydligare i kabinen, där den kollega som inte sitter vid mikrofonen bistår den som tolkar med en referens som saknas, lydelsen av en citerad bestämmelse och i övrigt rätt ord vid rätt tillfälle.

4.2.5 - Tolken färdigheter och skyldigheter

Med beaktande av de särskilda utmaningar som gör sig gällande i samband med tolkningen vid EU-domstolen måste en tolk som tjänstgör vid institutionen besitta ett antal färdigheter och uppfylla yrkesmässiga skyldigheter med avseende på kontinuerlig utbildning, konfidentialitet och lojalitet.

För det första måste en tolk – som dagligen konfronteras med målens mycket komplicerade karaktär, såväl juridiskt som tekniskt, och med pläderingar som framförs i ett högt tempo – besitta fördjupade kunskaper i sina arbetsspråk, ett skarpt och analytiskt intellekt och förmågan att uttrycka sig på det språk han eller hon tolkar till med samma register och med samma precision som talaren. För det andra måste en tolk kontinuerligt fortbilda sig, genom att underhålla de språk som ingår i hans eller hennes språkkombination – vilket är helt nödvändigt – lära sig nya språk eller delta i juridiska seminarier. Tolken bör dessutom ha en gedigen allmänbildning, eftersom han eller hon ibland kan behöva avvika från det juridiska registret och använda ett mer litterärt register antingen i samband med formella tal eller när talarna pryder sina inlägg med citat eller kulturella hänvisningar.

För det tredje måste tolken vara klart medveten om sin lojalitetsplikt gentemot institutionen och de rättssökande. Tolken har nämligen en strikt tystnadsplikt som avser såväl den information han eller hon får före förhandlingen som de pläderingar advokaterna anför tror honom eller henne. De anteckningar inför pläderingarna som översänds är dessutom endast avsedda för tolkarna: de översänds varken till ledamöterna i den dömande sammansättningen eller till generaladvokaten i målet och de läggs inte till akten.¹⁰⁷ Detta förtroendeförhållande såväl till ledamöterna som till parternas advokater är ovärderligt för tolkningens kvalitet.

107| Praktiska anvisningar till parterna i mål vid domstolen, se ovan, punkt 67.

4.2.6 - Talarnas involvering

Samarbetet med talarna är ännu en strategi som främjar tolkningens kvalitet. Hur givande en förhandling blir beror nämligen delvis på hur de olika aktörerna interagerar. Det har därför framstått som naturligt att stärka samarbetet mellan tolkar och talare. Sedan flera år tillbaka vidtas åtgärder för att ombud och advokater som regelbundet pläderar vid EU-domstolen ska få bättre kunskaper om tolkyrket. Därför uppmuntras en dialog mellan dem och tolkarna före, under och efter förhandlingarna.

Således kan advokater och ombud som kommer till domstolen för att plädера få råd och förslag som syftar till att underlätta tolkarnas arbete. De uppmuntras exempelvis att tala fritt och inte alltför fort, att inte läsa innantill och att alltid uttala citat, hänvisningar, siffror, namn, akronymer m.m. tydligt och långsamt. Om talaren ändå väljer att följa en skriven text, ombeds han eller hon att i förväg skicka in texten till tolktjänsten, så att tolkarna kan förbereda sig.

Direkt före förhandlingen tar en tolk som utsetts till arbetsledare kontakt med talarna för att påminna dem om dessa råd och främja varje meningsutbyte som kan bidra till en bättre förståelse av diskussionerna.

Efter förhandlingen kan tolktjänsten också ge de talare som önskar det återkoppling på sättet att hålla anförande från tolkningssynpunkt.

Sammanfattningsvis ägnar sig konferenstolkarna dagligen åt en vanskelig verksamhet, i vilken simultantolkningens oerhörda kognitiva utmaningar läggs till de besvärliga avvägningar som är förbundna med juridisk översättning.

Med beaktande av vad som står på spel i de mål som handläggs vid en mångspråkig domstol måste simultantolkningen under förhandlingarna vara precis och av hög kvalitet. I detta syfte har EU-domstolen och dess tolktjänst skapat en arbetsmiljö som främjar kvaliteten. Denna arbetsmiljö är gynnsam för strategier som skapar optimala arbetsförhållanden för att minska risken för att tolkarna drabbas av kognitiv överbelastning under förhandlingarna. I dessa strategier ingår till exempel en lämplig tidsrymd för förberedelser, iakttagande av kvalitetsnormerna med avseende på bild- och ljudöverföring, kontinuerlig utbildning och samarbete med deltagande parter.

När konferenstolkarna väl sitter i kabinen använder de sig av de tolkningsmetoder som i varje enskilt fall och vid varje tidpunkt krävs för att de ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Det är därför viktigt att rekrytera tolkar som uppfyller de högsta kraven vad gäller kompetens, effektivitet och integritet. Detta dokumenteras i allmänhet genom en avslutad universitetsutbildning och genom ett med framgång avklarad ackrediteringstest eller ett krävande uttagningsprov.

Som nämnts ovan medför de utmaningar som är förbundna med översättning i internationella domstolar att denna uppgift bör anförtros jurister, eftersom de är de enda som kan förstå den juridiska betydelsen av de val som görs i samband med översättningen av inlagor, domar och förslag till avgörande. Under den muntliga delen av ett mångspråkigt förfarande ställer dock de särskilda kognitiva utmaningar som är förbundna med simultantolkningen krav på att det är erfarna konferenstolkar som säkerställer att diskussionen fortlöper smidigt och återges klart och tydligt, oavsett vilket språk som används, eftersom det endast är personer med denna profil som kan avvärja den ständiga risken för kognitiv överbelastning.

4.3 - Verktyg till stöd för mångspråkigheten

4.3.1 - Terminologi

Som vi har sett stöter läsare, redaktörer, översättare, tolkar, juristlingvister och enskilda EU-medborgare på påtagliga terminologiska problem, särskilt när det rör sig om juridiska texter. Problemen hänger samman med synonymi, polysemi, dunkla betydelser hos vissa termer, det faktum att flera kulturer kan ha ett gemensamt språk, föråldring av termer, falska vänner osv.

Tillförlitlig terminologi är nödvändig för att säkerställa att de texter som domstolens rättspraxis utgörs av håller en oklanderlig kvalitet på alla unionens språk och att den information som dessa texter innehåller är tillgänglig och begriplig. På samma sätt är en korrekt hantering av terminologi en förutsättning för att tolkarna ska kunna tillhandahålla fullgod tolkning för de juridiska diskussioner som förs under en domstolsförhandling.

Terminologiarbetet är uppbyggt kring olika delar: upprättande av termsamlingar, manuell förbehandling av dokument som ska översättas med angivande av de termformulär som underlättar översättningen av vissa begrepp i nationell rätt, verksamhet för att bistå och utbilda juristlingvister, införande av nya termer och konsolidering av den allmänna termsamlingen i termbasen late samt förbättring av det interinstitutionella och internationella terminologiska samarbetet.

Juristlingvisternas största utmaning är att hitta den lösning som är mest lämplig i situationer där det inte finns någon funktionell motsvarighet och ingen adekvat term på målspråket för att benämna det aktuella juridiska begreppet. Deras arbete består ofta i att jämföra olika rättssystem och hitta nya översättningslösningar. Den terminologi som används ska vara så enhetlig som möjligt, vilket förutsätter att resultaten av tidigare terminologiska överväganden kan återanvändas. Resultatet av detta tidigare intellektuella arbete kommer, i obearbetat skick, till uttryck i tidigare översättningar. En effektiv terminologihantering kräver dock att resultaten av det terminologiska tankearbetet samlas i en gemensam termbas, och att information om de juridiska resonemang som har lett fram till ett visst val delas med andra. När ett översättningsproblem avseende nationell rätt har kunnat lösas efter många komparativa efterforskningar är det viktigt att lösningen sparas på ett strukturerat och väldokumenterat sätt i ett termformulär. Att dessa resultat registreras är absolut nödvändigt för att det arbete som har lagts ned inte ska gå förlorat och för att man ska kunna upprätthålla konsekvens i de terminologiska val som görs.

Genom att registrera resultaten gör man det inte bara möjligt att återfinna de termer som föreslagits för att benämna begrepp i olika rättssystem. Man får också hänvisningar till de referensdokument och terminologiska resonemang som behövs för att kunna försäkra sig om att de val som har gjorts av den juristlingvist som upprättat termformuläret har varit relevanta, tydliga, precisa och tillförlitliga. Med tanke på att arbetet sker i en kontext med 28 olika rättssystem och 24 officiella språk, innebär en sådan termbas, innehållande kommentarer hänförliga till komparativ rätt, en enorm arbetslättning vad gäller de komparativa efterforskningar som behöver göras för att översätta de aktuella texterna, särskilt i samband med mål om förhandsavgörande.

Syftet med terminologihantering och terminologisk förbehandling är att se till att de efterforskningar som utförs av juristlingvisterna blir lönsamma, och därigenom leder till tidsbesparingar i översättningsarbetet, konsekventare terminologi och högre kvalitet på översättningarna.

Resultaten av juristlingvisternas efterforskningar, särskilt på området komparativ rätt, som syftar till att förstå begrepp och hitta lösningar på översättningsproblem, registreras därför systematiskt i en databas med termformulär sorterade efter begrepp.¹⁰⁸

108| Caroline Reichling, a.a.

När en juristlingvist uppmanas att skapa ett termformulär i databasen, antingen i samband med översättningen av en text eller som en del av ett systematiskt arbete inom ett visst område, används flera källor. Dessa består av EU:s lagstiftning (där de primärrättsliga termerna har högsta prioritet, följda av de sekundärrättsliga termerna, som ibland måste rättas), rättspraxis (där man måste se upp med självständiga termer vars innebörd kan skilja sig från termens betydelse enligt nationell rätt) och nationell rätt. Flera olika situationer kan föreligga. Om termen har en motsvarighet och är helt överförbar från ett rättssystem till ett annat, är tillvägagångssättet enkelt. Om det finns en nästan exakt motsvarighet så gäller det att förklara vari skillnaderna består. Om fler än ett begrepp är förknippat med en term som återfinns i ett eller flera rättssystem som använder sig av samma språk (polysemi), måste detta också dokumenteras. Om de aktuella begreppen inte överensstämmer med varandra, betyder det då nödvändigtvis att vi har att göra med en oöversättbar term? Nej, så är det förvisso inte, eftersom domstolens avgöranden måste översättas i sin helhet, och juristlingvisterna, precis som när de översätter, kan välja en eller flera av de ovan beskrivna tillvägagångssätten (se punkt 4.1.3).

I samtliga situationer behöver översättarnas termval motiveras och dokumenteras. Den juristlingvist som upprättar ett termformulär måste, precis som den som gör ett visst val under en översättning, kunna rättfärdiga sina val. Ofta hämtas input från kollegor, kabinett inom domstolen och nationella experter.

Termformuläret innehåller således de uppgifter som har hjälpt juristlingvisten att komma fram till sin terminologiska lösning och motivera sitt val. I termformuläret nämns också de svårigheter som uppstått. De uppgifter som har samlats in beträffande ett begrepp och som har sparats i ett termformulär hjälper oss inte bara att hitta termer, utan även

- att placera begreppet i sitt sammanhang på ett tydligt sätt (begreppets domän och termernas kontext),
- att snabbt ta reda på om begreppet existerar i det aktuella rättssystemet,
- att snabbt förstå innebörden av begreppet (definition och förklarande anmärkningar),
- att placera in begreppet i ett system och hitta information om andra närliggande begrepp (domänträd),
- att få kännedom om ursprunget (rättssystem) och källan till termerna (terminologiska referenser) samt att bedöma tillförlitligheten och relevansen,

- att göra en åtskillnad mellan de termer som svarar mot ett juridiskt begrepp och de formuleringar som har tagits fram för att ge uttryck för begrepp i utländsk rätt,
- att få information om termens användning och om bedömningen av den (om den rekommenderas, om man avråder från den, om den är obsolet osv.),
- att sätta oss in i de slutsatser som dragits efter en jämförelse mellan olika rättssystem (mellan den nationella rätten i olika länder eller mellan nationell rätt och unionsrätt) och att snabbt skaffa oss tillgång till utvald doktrin,
- att undvika vissa fallgropar tack vare att formuläret innehåller varningar (för falska vänner, närliggande begrepp, inkorrekta termer, osv.).

Den terminologi som produceras av juristlingvisterna är i första hand till för dem själva, eftersom en tillförlitlig terminologi gör att man både kan höja produktiviteten och förbättra den juridiska översättningens kvalitet. Termformulären gör nämligen att juristlingvisterna besparas en del av det arbete med komparativa rättsutredningar som behöver göras för att vissa typer av dokument ska kunna översättas (exempelvis beslut om hänskjutande av begäran om förhandsavgörande och yttranden från medlemsstaterna). Men detta är inte allt: termformulären underlättar även arbetet för kollegor vid andra avdelningar inom domstolen som behöver förstå, producera eller tolka texter med juridiskt innehåll. Dessutom görs formulären tillgängliga för översättningsenheter vid övriga EU-institutioner via databasen late (för institutionerna och för allmänheten), vilket bidrar till att skapa större konsekvens mellan EU-lagstiftningen och de nationella rättssystemen. De terminologiprojekt som drivs av generaldirektoratet för mångspråkighet, särskilt *Vocabulaire juridique multilingue comparé (VJM)* (en mångspråkig samling av juridiska termer som är resultatet av komparativa efterforskningar),¹⁰⁹ väcker därutöver ett stort intresse även utanför för EU:s institutioner, eftersom detta arbete är betydelsefullt för alla som behöver förstå och författa texter: medborgare, rättstillämpare och nationella domare.

109| Om hur man gör en sökning per institution eller termsamling, se broschyren: https://iate.europa.eu/assets/brochure_search_by_collections_and_download.pdf

Terminologi och tolkning

Det händer att domstolens tolkar bistår terminologienheten. I regel har de dock snarare rollen som *användare* av den terminologi som finns i databasen late (*se punkt 4.3.2*) samt i lagstiftning, rättspraxis och juristlingvisternas översättningar av inlagor i olika mål. Att skaffa sig viss kunskap om målets terminologi utgör för övrigt en del av tolkarnas förberedelsearbete inför en domstolsförhandling (*se punkt 4.2.4*).

När tolkarna vid en förhandling konstaterar att terminologin inte är enhetlig ser de till att samråda med varandra så att man inom en och samma tolkkabin använder sig av samma termer, oavsett vem det är som tolkar. I de mycket sällsynta fall då de konstaterar att ett olämpligt termval ställer till med problem under förhandlingen informerar de översättningstjänsten så att detta kan rättas till senare under målets handläggning, i samband med förslaget till avgörande och domen i målet, eller för att uppdatera det tillhörande termformuläret.

Terminologi och EU:s domstolsnätverk

Inom ramen för Europeiska unionens domstolsnätverk, bildat 2017 i samband med det domarmöte där medlemsstaternas författningsdomstolar och högsta domstolar tillsammans med EU-domstolen högtidlighöll 60-årsjubileet av Romfördragets undertecknande, inleddes ett samarbete med medlemsstaternas författningsdomstolar och högsta domstolar. I januari 2018 skapades en mångspråkig plattform där de domstolar som är med i nätverket på ett säkert sätt kan utbyta information och dela dokument med varandra.

På domstolsnätverkets plattform kan medlemmarna ta del av de handlingar som valts ut av deltagande domstolar och som rör tillämpningen av EU-rätten i medlemsstaternas domstolar och EU-domstolen.

Med hänsyn till det positiva mottagandet av plattformen, och det faktum att viss del av innehållet skulle kunna vara av intresse för yrkesverksamma jurister i allmänhet, har man infört en möjlighet för de deltagande domstolarna att lägga ut vissa delar av nätverkets material på EU-domstolens webbplats (Curia) under en särskild rubrik, för att på så sätt göra det tillgängligt för allmänheten. Rubriken lades in år 2021 och EU-domstolens första bidrag till samarbetet var att lägga ut befintligt språk- och terminologirelaterat material (bland annat termformulär och dokumentation). Genom att sprida detta material bidrar domstolen till att öka förståelsen för de olika nationella

rättssystemen, underlätta författandet av texter och översättning, och göra det enklare för jurister från olika rättskulturer att utbyta information med varandra: de ges möjlighet att ha kontakt sinsemellan via ett kommunikationsspråk och stödja sig på domstolens termformulär för att skaffa sig bättre kunskaper om juridiska begrepp, för att beskriva innehållet i ett dokument med hjälp av förklarade termer, osv.

Varje domstol har också uppmanats att meddela om den har tillgång till nationellt språk- och terminologirelaterat material som skulle kunna vara av intresse för övriga domstolar, inklusive EU-domstolen.

En annan tänkbar form av språk- och terminologisamarbete är att skapa ett virtuellt nätverk (ett forum eller liknande) där var och en kunde bidra genom att ställa eller besvara frågor om nationella juridiska begrepp. Domstolens terminologitjänst skulle kunna använda sig av sin termbas för att göra det lättare att förstå frågan och formulera ett svar. Dessutom skulle samtliga uppgifter som lämnas kunna återanvändas i termbasen för att komma alla till nytta.

Genom ett sådant nätverk skulle det även bli möjligt att fylla på och justera domstolens, numera gemensamma, terminologimaterial. Ett sådant samarbete kan inbegripa ett "övervakningssystem", då de nationella domstolarna har goda förutsättningar för att upptäcka när vissa förändringar av lagar och föreskrifter motiverar att se över vissa termer.

4.3.2 - Verktyg för efterforskningar inom ramen för mångspråkigheten

I juristlingvisternas och tolkarnas arbete ingår att varje dag göra ett stort antal efterforskningar av olika slag. Till sin hjälp har de mångspråkiga sökvertyg som har tagits fram antingen i ett samarbete mellan olika EU-institutioner eller av domstolen.

När det gäller terminologi använder sig juristlingvisterna och tolkarna av late¹¹⁰, EU-institutionernas gemensamma termbas, som till stora delar är tillgänglig för allmänheten. Där har de bland annat tillgång till domstolens termsamlingar (*Vocabulaire juridique multilingue comparé*, förkortat VJM (en mångspråkig samling av juridiska termer som är resultatet av komparativa efterforskningar), terminologi från domstolens och tribunalens rättegångsregler, namn på nationella domstolar, m.m.).

110| <https://iate.europa.eu/home>

De uppgifter (på många olika språk och avseende många olika rättsystem) som är resultatet av djupgående efterforskningar inom komparativ rätt presenteras i form av detaljerade termformulär.

För juridiska mångspråkiga sökningar i fulltext är det i första hand EUR-Lex¹¹¹, som innehåller EU-rätt, som ska nämnas. På denna webbplats kan man bland annat välja ett visningsläge med lagstiftning och rättspraxis på två eller tre språk parallellt.

Genom sökmotorn EURêka, som tillhör domstolen, kan man söka bland EU-domstolens avgöranden men även bland partsinlagor och andra interna och externa dokument (kommentarer i doktrinen avseende domar). Juristlingvisterna använder sig även av EU-domstolens webbplats, Curia, som erbjuder ett detaljerat sökformulär¹¹² för sökningar i rättspraxis, och som utgör huvudkällan för olika språkversioner av de texter som reglerar processuella frågor.

Den interinstitutionella metasökmotorn Quest är ett verktyg för språksökningar och har den fördelen att den möjliggör sökningar i flera olika källor samtidigt. Bland dessa källor finns late, de interinstitutionella översättningsminnen som tillgängliggörs via Euramis, samt fulltextsdbaser såsom EUR-Lex.

Euramis är en samling av översättningsminnen som tillhandahålls av EU-institutionerna, däribland domstolen. Detta verktyg används för att ta fram det arbetskit som juristlingvisterna begagnar sig av när de arbetar i översättningsprogrammet Trados Studio (se punkt 4.3.3).

111 | <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sv>

112 | <https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=sv>

Det finns en specialinställning som kan göras i sökformuläret hos Europeiska unionens domstolsnätverk (länk: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_2170125/sv/) för att rikta in sökningen på mål om begäran om förhandsavgörande. Sedan den 1 juli 2018 är det för övrigt möjligt att läsa besluten om hänskjutande i samtliga tillgängliga språkversioner.

4.3.3 - Översättningsverktyg

Generaldirektoratet för mångspråkighet använder sig av toppmoderna översättningsverktyg. Det är verktyg som antingen har tagits fram genom ett samarbete mellan olika EU-institutioner, eller som privata marknadsaktörer har utvecklat för att tillgodse de behov som översättare, bland annat de som finns vid EU:s institutioner, erfar. Vertygen är av grundläggande betydelse för juristlingvisternas arbete. Användningen av dem varierar beroende på den intellektuella utmaningen i varje fas av översättningen. Juristlingvisten innehar den centrala rollen vid översättningen och bestämmer vilka verktyg som ska användas. Detta är vad man kallar för "förstärkt översättning".¹¹³ Sedda var för sig blir översättningsverktygen alltmer kraftfulla, men det finns fortfarande utrymme att förbättra deras förmåga till inbördes kommunikation och växelverkan så att ännu bättre och precisare lösningar och hjälpmedel kan erbjudas juristlingvisterna, vilka förblir herrar över översättningsarbetet.

Arbetsverktyget Trados Studio

Domstolens översättningstjänst förser alla sina juristlingvister med ett särskilt arbetsverktyg för översättning. För närvarande används redigeringsprogrammet Trados Studio, som är den produkt som har vunnit de två senaste interinstitutionella upphandlingarna. Det är ett arbetsverktyg i vilket källtexten och måltexten visas samtidigt, vilket ger ett parallellt visningsläge för meningar som redan har översatts, som återstår att översätta, som håller på att översättas eller meningar för vilka det ges "automatiska förslag" på översättning. Genom att alinjera (*align*) olika språkversioner av en text kan man, efter att översättningen är färdig, tillföra den interinstitutionella databasen Euramis nytt material. Juristlingvisterna kan också aktivera andra översättningsverktyg via Trados Studio. Denna möjlighet utgör en solid grund för att i framtiden förbättra, komplettera och vidareutveckla den "förstärkta översättningen".

113| "[T]raducción aumentada" (De Palma, 2017) o "asistida por conocimiento" (do Carmo et al., 2016: 149) [...] consiste en integrar las tecnologías de traducción disponibles en cada caso en el proceso de traducción de modo que se optimice el rendimiento de los traductores y sin que por ello estas tecnologías asuman el control total o parcial del proceso de traducción.

"Förstärkt översättning" (De Palma, 2017) eller "kunskapsstödd" (do Carmo m.fl. 2016: 149) ... innebär att den i varje situation tillgängliga översättningsteknologin integreras som en del i översättningsprocessen så att översättarnas arbetsprestation kan optimeras utan att denna teknologi helt eller delvis tar kontroll över översättningsprocessen". Chelo Vargas-Sierra, "La estación de trabajo del traductor en la era de la inteligencia artificial. Hacia la traducción asistida por conocimiento", *Revue Pragmalingüística*, december 2020.

late, Quest, DocFinder och Euramis

De verktyg som domstolens juristlingvister för närvarande har tillgång till via programmet Trados Studio är late och Quest (se punkt 4.3.2) samt DocFinder, Euramis, och neural maskinöversättning.

DocFinder är en metasökmotor som centraliserar, förenklar och accelererar tillgång till dokument utifrån ett och samma gränssnitt. En av dess mest praktiska funktioner är möjligheten att automatiskt skapa en hyperlänk till ett referensdokument utifrån ibland uppstyckade citatuppgifter.

Euramis gör att man kan importera redan översatta "segment" (meningar eller delar av meningar) till Trados Studio. I Trados Studio kan varje segment i en text som ska översättas analyseras; om segmentet uppvisar en viss procentuell likhet med ett annat tidigare översatt segment som finns i databasen Euramis visar programmet detta segment och markerar eventuella skillnader. De översättningsförslag som hämtats från databasen Euramis håller hög kvalitet, eftersom det endast är de översättningar som är av högsta kvalitet – som utarbetats och färdigställts av juristlingvister eller översättare, med eller utan hjälp från it-hjälpmedel – som sparas i Euramis. Juristlingvisterna kan välja att bara se de föröversatta segment där överensstämmelsen med källsegmenten uppgår till en viss procentuell andel (standardinställningen är 65 procent). Det gäller emellertid att vara säker på varifrån de föröversatta segmenten kommer. Om det till exempel handlar om ett direkt eller indirekt citat kommer det inte på fråga att godta vilken översättning som helst bara därför att den är semantiskt och språkligt korrekt. Översättningen måste också vara hämtad från just den citerade källan. Det är därför generaldirektoratet för mångspråkighet har utvecklat ett verktyg som gör det möjligt att från Euramis välja ut den dokumentation som med största sannolikhet är den mest relevanta för en viss översättning. De segment som hämtas från denna dokumentation ges företräde i Trados Studio med hjälp av viktning. När ett översättningsprojekt påbörjas erhåller juristlingvisten nämligen ett "arbetskit". Detta kit, som kan fyllas på med annat material av juristlingvisten, innehåller automatiskt en rad relevanta dokument, exempelvis redan översatta dokument tillhörande samma mål eller liknande mål, texter som citeras i källtexten osv. För att ytterligare öka effekten bestämmer varje språkenhet vilka standardiserade fraser som gäller för det egna språket (vilka kan vara allmänna eller specifika för en viss måltyp) för införande i arbetskitet.

Juristlingvisternas kontroll förblir oundgänglig

Oavsett kvaliteten på översättningsverktygen måste det förslag som maskinen lämnar alltid kontrolleras av en professionell översättare. Det gäller även om förslaget är hämtat från den i sammanhanget relevanta källan och det segment som har hittats överstämmer med det segment som ska översättas till 100 procent.¹¹⁴

Likaså kan maskinen generera absurda resultat till följd av en felaktig alinjering (*alignment*) av olika språkversioner i själva databasen Euramis. Förslaget till översättning av ett segment kan röra ett annat segment än det avsedda. Även en översättare eller en juristlingvist kan dock begå misstag vid en översättning, och om dessa fel inte upptäcks blir de kvar i de texter som databasen består av, varför de kan komma upp som förslag till användaren.

Slutligen ska det påpekas att även om återanvändning av gamla översättningar ofta fungerar bra, så finns där en inbyggd konservatism: det kan nämligen hända att förslagen på översättning inte längre motsvarar nuvarande synsätt och den nu rådande mentaliteten, till exempel när det gäller inkluderande kommunikation. Kvaliteten på segmenten i databasen Euramis och alinjeringen av dessa är alltså av grundläggande betydelse och ägnas stor omsorg av samtliga EU-institutioner. Med detta sagt ska det framhållas att det alltid finns en viss felmarginal eller risk för oriktigheter, och det är juristlingvisternas uppgift att se till att allt blir rätt. De allra flesta meningar som juristlingvisterna har att översätta har emellertid aldrig tidigare översatts. Juristlingvisterna översätter dessa meningar fritt, med förbehåll för lämplig terminologi, och här har de till sitt förfogande ett annat kraftfullt verktyg: maskinöversättning.

114| Som ett exempel kan tas ett segment hämtat från artikel 39 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/33/EU, där maskinen, som översättning till engelska av syntagmen "tous les États membres prennent les mesures nécessaires pour s'assurer que ..." föreslår två olika översättningar till engelska, som skiljer sig något åt trots att andelen överensstämmelse uppgår till 100 procent: "all Member States shall take the *measures necessary* to ensure that..." och "all Member States shall take the *necessary measures* to ensure that ...". Endast en av dessa översättningar är korrekt, men maskinen vet inte vilken. Det måste avgöras av en människa.

Verktygen för maskinöversättning: eTranslation och DeepL Pro

I översättningsprogrammet Trados Studio har också ett verktyg för maskinöversättning integrerats. År 2018 vilade denna typ av verktyg fortfarande på en enbart statistisk grund, vilket betyder att de var baserade på en modell som tränats upp med hjälp av stora textkorpusar och genererade översättningsförslag baserat på matematisk sannolikhet och relevans. Numera är verktygen byggda på en neural grund. Benämningen har valts i analogi med hur nätverket av neuroner i den mänskliga hjärnan fungerar. Detta kräver ett förfarande i två steg. Först måste de neurala motorerna tränas upp med hjälp av enorma korpusar bestående av alinjerade tvåspråkliga segment. Det är från dessa som motorerna "lär sig" om överensstämmelser mellan de olika segmenten: detta är de neurala motorernas träningsfas.¹¹⁵ När motorerna väl har tränats upp kan de användas för att tillhandahålla förutsägelser avseende översättningen tack vare algoritmer som tillför successiv viktning till de överensstämmelser som konstateras, på grundval av faktorer som hänger samman med bland annat sannolikhet, grammatik och kontext. Översättningsförslagen från dessa verktyg är värdefulla och ofta imponerande i sin träffsäkerhet. Sådana neurala verktyg används ofta såväl av allmänheten som av webbplatser för att ta fram ungefärliga översättningar. Professionella översättare, inklusive juridiska översättare, använder också dessa verktyg som hjälp i översättningsprocessen.

eTranslation är ett mycket kraftfullt neuralt verktyg som har utvecklats och finansierats av flera institutioner tillsammans. Genom nyttjande av den omfattande databasen Euramis kunde man med detta verktyg inledningsvis träna upp neurala översättningsmotorer som genererar översättningsförslag från engelska till samtliga av de övriga officiella språken och vice versa, liksom mellan tyska och franska. Sakta men säkert började ytterligare motorer utvecklas på begäran av olika institutioner, särskilt domstolen, för att kunna tillgodose specifika behov eller behov inom vissa ämnesområden. På begäran av domstolens översättningstjänst tränade man således upp motorer uteslutande med användning av rättspraxis från domstolen och tribunalen. Med hänsyn till domstolens arbetssätt har dessa motorer tränats upp för att kunna producera direkta översättningar i två riktningar mellan samtliga officiella språk och överläggningsspråket. De använder enbart den korpus som är av allra störst relevans för domstolens översättningstjänst: domstolens egen korpus. Dessa motorer återskapar domstolens juridiska språk.

115 | Motorn är skapad av successiva lager av tusentals neurala kopplingar av en sådan komplexitet att man ofta kallar denna process för att träna upp motorn med hjälp av korpusar för "deep learning" (djupinlärning).

Domstolens juristlingvister har även tillgång till DeepL Pro, ett verktyg på marknaden som ger beaktansvärda resultat, särskilt för vissa språkkombinationer och för vissa textkategorier som är mindre tekniska i juridisk bemärkelse. Det har gjorts olika försök att bedöma det kvantitativa mervärdet som dessa verktyg tillför, såväl vid universitet som inom EU-institutionerna,¹¹⁶ bland annat vid domstolen. Det är förvisso svårt att mäta detta mervärde på ett exakt sätt, då bedömningen av relevanta parametrar (översättarens kompetens, arbetsförhållanden, slutprodukts kvalitet) är förenad med stora metodologiska svårigheter. Dock rör det sig med all sannolikhet om ett avsevärt mervärde. Med detta sagt förväntas i nuläget inte alls att maskingenererad text ska kunna mäta sig med mänsklig översättning. Det rör sig nämligen om en automatisk process, och det krävs att resultaten av denna utvärderas, kontrolleras och vid behov kritiseras med hjälp av mänsklig intelligens. Även om det är sällan som maskinöversättningen ger upphov till absurda resultat, så kan maskinen inte reproducera det som är förutsättningen för en kvalitativ översättningsprocess: en djupdykning i textförfattarens tankegångar för att lyckas fånga budskapet, smälta det och återge den bakomliggande idén, och detta på samma språkliga stilnivå som i källtexten. Dessutom föreligger andra begränsningar, vilka kan vara av teknisk natur – som utelämnande av ord – eller begreppsmässiga – som det faktum att det är omöjligt att "tvinga" maskinen att föreslå en viss terminologi som avviker från eller är föga representerad i förhållande till den som ingår i inlärningskorpusarna och genast kommer upp som förslag.

Det neurala verktyget ger med fog upphov till höga förväntningar, men även till brister i förståelsen mellan användare och producenter av juridiska översättningar. Användarna konstaterar att det råmaterial som maskinen producerar är direkt användbart och ger dem en avsevärd hjälp för att närma sig en korrekt förståelse av källtexten, medan de som producerar juridiska översättningar vet att varje översatt segment måste granskas kritiskt, med samma metod som vid en översättning från grunden. De vet också att gapet mellan den förståelse som maskinöversättningen möjliggör och en perfekt förståelse av källtexten motsvarar den mest intellektuella, och således mest tidskrävande, delen av den juridiska översättningen som process, i synnerhet när det handlar om rättsregler som ger upphov till rättigheter och skyldigheter som är direkt tillämpliga.

116| Studie som gjorts gemensamt av kommissionen och universitetet i Gent: "Assessment of neural machine translation output in DGT's language departments" 3 juni 2019; Lieve Macken, Daniel Prou och Arda Tezcan. *Quantifying the Effect of Machine Translation in a High-Quality Human Translation Production Process*, Informatics, 7, 12, 2020: <https://doi.org/10.3390/informatics7020012>

De ovan uppräknade it-verktygen utgör i kombination med varandra ett stöd för juristlingvisterna i deras arbete med avseende på såväl produktivitet som kvalitet. Verktygen är till för att avlasta juristlingvisterna från en del av deras arbetsbörda, nämligen den mest okomplicerade delen. På så sätt kan dessa ges bättre förutsättningar för att koncentrera sig på de mer komplicerade och juridiska delarna som kräver ett djupt engagemang. Den strukturella ökningen av översättningstjänstens produktivitet beror på en kombination av flera faktorer (individuella ansträngningar, outsourcing, terminologi, utbildning, osv.) samt den nya tekniken som hela tiden blir ett alltmer effektivt tillskott.

4.3.4 - Verktyg till stöd för tolkningen

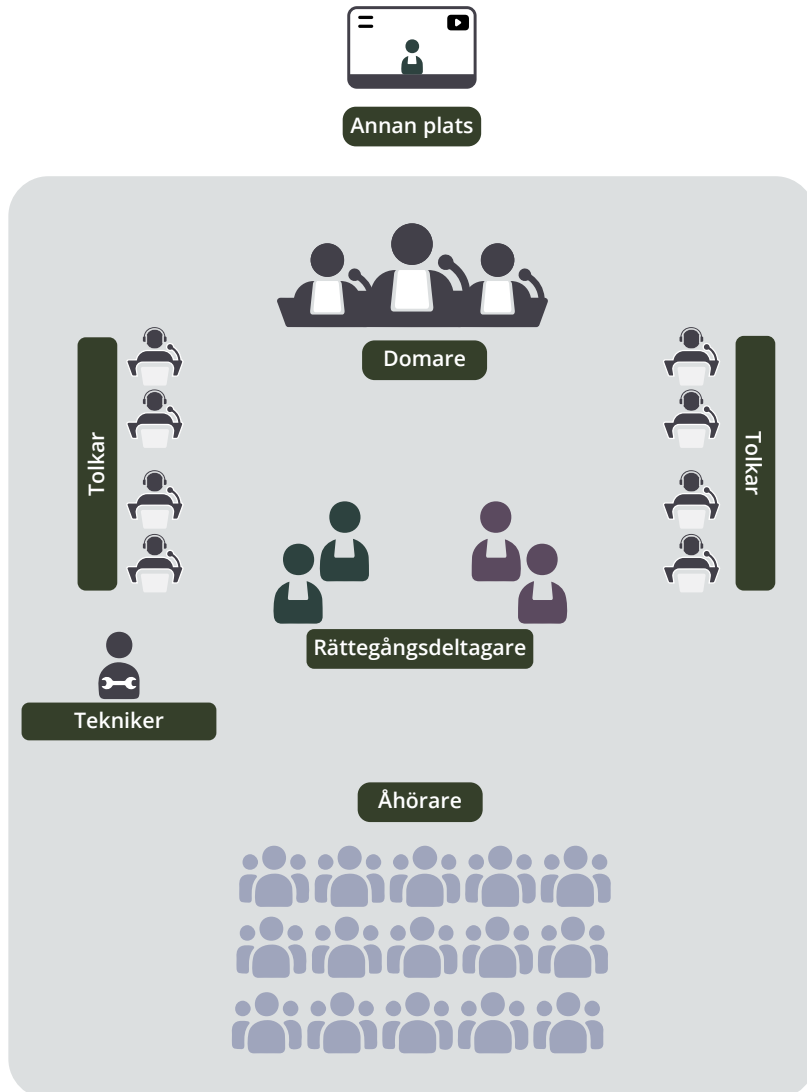
Tolkarna har tillgång till en sida på tolktjänstens intranät som är inriktad på förberedelsearbetet inför förhandlingarna. Här samlas på ett och samma ställe alla it-verktyg som tolkarna behöver för att förbereda sig, och som i huvudsak är desamma som juristlingvisternas verktyg. På denna sida hittar man exempelvis länkar till den materialsamling som innehåller samtliga inlagor i ett visst mål, till dokument som tagits fram av juristlingvister eller generaldirektoratets tvärgående avdelningar eller till språk- och termdatabaser som Euramis, Quest och late.

Det går att komma åt dessa länkar även från tolkkabinen, eftersom varje tolk är försedd med en dator. Det är dock under förberedelsefasen som tolkarna mest använder sig av de tekniska hjälpmedlen. Simultantolkningens omedelbara karaktär gör nämligen att det inte blir mycket tid eller kognitiv energi över för att använda en dator under pågående tolkning. Tolkarna får då huvudsakligen förlita sig på det arbete de gjort under förberedelsefasen, sina tolkkollega i kabinen och sin personliga och yrkesmässiga skicklighet (*se punkt 4.2*).

4.3.5 - Tolkningen och deltagande på distans

Under den kris som följde på covid-19-pandemin utarbetades nya rutiner för distansdeltagande för att göra det möjligt för domstolen och tribunalen att, från och med den 25 maj 2020, återuppta de muntliga förhandlingar som det hade blivit nödvändigt att ställa in eller skjuta upp under mars månad. Tolkarna fortsatte att arbeta i förhandlingssalen, men vissa talare, som var förhindrade att ta sig till Luxemburg på grund av smittskyddsregler, gavs för första gången tillåtelse att plädera på distans.

Tolkning vid deltagande på distans

Eftersom det är omöjligt att tillhandahålla en fullgod och avbrottsfri tolkning utan en stabil och stark signal inrättades ett förfarande för certifiering av platsen för anförandet. Före varje förhandling där någon kommer att delta på distans kontrolleras kommunikationskvaliteten. Om den inte håller måttet kan ordföranden besluta att ställa in eller avbryta förhandlingen.

Tolkning för talare som befinner sig på andra platser har möjliggjorts genom att teknisk utrustning för säker överföring av ljud och bild har installerats i de berörda förhandlingssalarna. Domstolen har valt ett system med omkodare som gör det möjligt att komprimera (COdage) och dekomprimera (DECodage) sändningar och garantera integritet och, i förekommande fall, sekretess i kommunikationen.

Det är emellertid inte endast den tekniska aspekten som behöver beaktas här. Man behöver nämligen också ha tekniker på plats för att kontrollera utrustning och anslutning, och dessa blir ofta inkopplade för att lösa problem i realtid. Detta nya arbetssätt innebär även att tolkarna själva utsätts för ökad stress och en större kognitiv anspänning,¹¹⁷ vilket betyder att denna ökade påfrestning måste beaktas vid organisationen av arbetet. Dessutom föreligger en risk för att förhandlingarna kräver mer tid än planerat.

De nya metoderna för plädering och tolkning infördes under en svår tid under pågående pandemi, och man har varit tvungen att övervinna otaliga tekniska, kulturella och organisatoriska hinder. Att så har kunnat ske beror på tolkarnas och teknikernas engagemang, och deras nära samarbete med sina chefer, kanslierna och domstolens respektive tribunalens ordförande samt dessas kabinett. Ansträngningarna rönt en sådan framgång att Europeiska ombudsmannen, Emily O'Reilly, belönade domstolen med "Award for Good Administration 2021" i kategorin "Excellence in innovation/transformation".

117 | Se till exempel, för en sammanfattning, Sabine Braun, "Remote Interpreting" H. Mikkelsen & R. Jourdenais (red.), *Routledge Handbook of Interpreting*, Routledge, London/New York, 2015, s. 352–367.

4.3.6 - Distanstolkning

Under covid-19-pandemin hände det att kombinationen av distansdeltagande via videokonferens och fullständig språktäckning under förhandlingar inför domstolens stora avdelning eller plenum gjorde att det blev nödvändigt med "sammankoppling" av flera salar.

Behovet av att täcka ett stort antal språk vid vissa förhandlingar och restriktionerna på grund av pandemin (en, två eller tre tolkar per tolkkabin beroende på villkoren enligt de hälsoskyddsregler som gällde för förhandlingarna) ledde nämligen till att det ibland inte fanns tillräckligt med tolkkabiner, inte ens i domstolens största förhandlingssal, för samtliga tjänstgörande tolkar.

För att lösa problemet med bristen på tolkkabiner i förhandlingssalen fick därför en del av tolkarna sitta i andra salar som var sammankopplade med huvudsalen. I dessa andra salar arbetade tolkarna utifrån ljud och bild som sändes från huvudsalen och från andra platser. Detta är vad som kallas "distanstolkning".

Denna "sammankoppling" av flera salar, varvid man länkade samman tolkkabiner i förhandlingssalen med tolkbås i en eller flera andra salar, gjorde det alltså möjligt att öka möjligheterna till språklig täckning för förhandlingarna under denna period av pandemi då det var svårt att tillhandahålla tolkning på det normala sättet.

5. - Mångspråkigheten i framtiden

5.1 - Förutsättningarna för att finna nya talanger

Gränserna inom Europa har suddats ut. Medborgarna rör sig fritt, möts, knyter vänskapsband till ömsesidigt berikande. För att dra största möjliga nytta av denna gåva som vår tid har gett oss måste människor kommunicera eller, ännu hellre, förstå varandra. Men förstår man verkligen sina medmänniskor om man inte intresserar sig för deras språk eller deras kultur? Hur skulle en tysk kunna förstå en fransman som talar om en *coup de Trafalgar* [en oväntad manöver med allvarliga konsekvenser, hänvisning till det berömda slaget vid Trafalgar] om han eller hon inte både förstår franska och känner till fransk historia? Hur skulle en portugis kunna förstå en person från Lettland som talar om "nationalitet" om det ordet för portugisen betyder precis samma sak som "medborgarskap"? Kan man förstå "annanheten", människors olikheter, om man inte har utforskat åtminstone ett annat språk och kommit i kontakt med den kultur och världsbild som följer med det?

Att lära sig ett annat språk, bara ett enda, för nämligen med sig en grundläggande insikt, den om "annanheten". Den andra människan är inte jag. Våra gemensamma värderingar bygger på historier, på språk och olika världsbilder som samtliga kan berika den andra. När vi väl har insett vår egen "annanhet" kommer lärandet av flera språk att öka vår förståelse och ge oss kommunikationskoden för utbyte med varje människa som delar detta språk.

Mit jeder Sprache mehr... ¹¹⁸

Mit jeder Sprache mehr, die du erlernst, befreist
Du einen bis daher in dir gebundnen Geist,

Der jetzo tätig wird mit eigner Denkverbindung,
Dir aufschließt unbekannt gewes'ne Weltempfindung,

Empfindung, wie ein Volk sich in der Welt empfunden;
Nun diese Menschheitsform hast du in dir gefunden.

Ein alter Dichter, der nur dreier Sprachen Gaben
Besessen, rühmte sich, der Seelen drei zu haben.

Und wirklich hätt' in sich nur alle Menschengeister
Der Geist vereint, der recht wär' aller Sprachen Meister.

För varje nytt språk du lär dig befriar
Du ditt hittills inom dig bundna sinne,

Som nu får liv med egna tankeassociationer
Och öppnar för dig ett nytt sätt att uppleva världen,

Det sätt som ett folk upplever den på;
Nu har du funnit detta slags mänsklighet inom dig.

En gammal poet som bara hade tre språk,
Skattade sig lycklig över att ha inte bara en utan tre själar.

Och verkligen, den som är alla språkens mästare
Är den som samlar alla människors själar.

Nivån på språkkunskaperna har utvecklats starkt i Europa och i världen under de senaste årtiondena. I vissa hänseenden har stora framsteg gjorts i och med att de flesta av EU:s invånare numera talar eller åtminstone har grundläggande kunskaper i ett annat språk än modersmålet, ofta engelska. Detta är utan tvivel positivt. Men vad har hänt med alla dessa intellektuella européer som för några tiotals år sedan inte nöjde sig med att lära sig enbart ett främmande språk utan lärde sig att behärska tre, fyra, fem eller ännu fler? Och varför är det nästan uteslutande engelska som lärs ut som främmande språk? Har vi inget att lära oss av de språk som Goethe och Schiller, Dante och Eco, Voltaire och Camus, Cervantes, Vondel och deras gelikar talade? Det lingua franca som dominerar vid varje tidpunkt i historien och som många icke modersmålstalare använder efter bästa förmåga kan utgöra en fara för den grad av förståelse och reflektion som är nödvändig. Det är legitimt att ställa sig frågan om detta språk – som per definition är förenklat, förvanskat, rent av fördärvat – kan ge människor tillgång till annanheten när det endast räcker för att skrapa världens kulturer på ytan och då även de kulturer som tillhör de folk som kallar språket modersmål.¹¹⁹

Svaret på frågan finns sannolikt i domstolens mångspråkiga arbetssätt. För att fylla EU-medborgarnas behov av mångspråkighet måste institutionerna åta sig att fungera på många språk. För detta är de beroende av att varje medlemsstat kan erbjuda kompetens och talanger. Grundförutsättningen för att kunna ge medborgarna tjänster på många språk är att det finns en omfattande rekryteringsbas av personer som har förmågan att fullgöra uppdraget att vara EU-domstolens kulturella, språkliga och juridiska budbärare. Intresset för språk måste väckas i tidig ålder och ständigt hållas vid liv, och alla barn bör ha möjlighet att lära sig flera språk. Ungdomar måste kunna resa och möta andra kulturer och insupa mångfalden. Vissa vill göra själva mångspråkigheten till sitt yrke, såsom översättare och tolkar. Andra, såsom juristlingvisterna, ser den som en viktig tillgång i yrkesutövningen. Utbildningssystemen i sin helhet måste stötta denna utveckling på en mängd olika sätt: undervisning i flera olika språk i skolan, högre utbildning i översättning och tolkning, underhåll och helst även utveckling av språkkunskaperna

119| För en överblick över alla aspekter av frågeställningen, se bland annat, Robert Phillipson, *English-Only Europe? Challenging Language Policy*, 2003, översatt till franska och uppdaterad år 2018 med titeln *La domination de l'anglais : un défi pour l'Europe*. Se även förordet av François Grin i den franska upplagan.

under universitetsstudierna, särskilt för juridikstudenter, samt levande användning av språk i yrkeslivet, givetvis i en tolerant anda som respekterar vars och ens förmåga.¹²⁰

Förvisso är det viktigt att lära sig främmande språk men mångspråkigheten i EU:s rättsliga och administrativa verksamhet bör likväl ha som utgångspunkt att varje enskild medborgare har rätt att bara behärska sitt modersmål.¹²¹ Även de som talar ett eller flera främmande språk ska alltid ha rätt – och känner i allmänhet behov av – att kommunicera med administrationen och rättskipande organ på sitt modersmål. För att uppfylla detta behov behöver andra söka sig till yrken inom språkområdet och måste ges de bästa förutsättningarna för att lyckas med detta.

EU-domstolen har en roll att spela för att höja medvetenheten om vikten av att lära sig främmande språk och främja och värna om användningen av olika språk. I detta syfte kan representanter för domstolens språktjänst bland annat besöka skolor och universitet, branschorganisationer och kulturella sammanslutningar, träffa politiska beslutsfattare och framstående tänkare och anordna seminarier på temat mångspråkighet. Domstolen har redan iklätt sig denna roll genom sin mångfacetterade så kallade mångspråkighetsstrategi, vilken både konkret och symboliskt illustreras genom Mångspråkighetens trädgård som beskrivits i inledningen till detta verk.

5.2 - Insikten om vad som står på spel: kort eller lång sikt?

Tillgången till domstolsprövning och rättspraxis på det egna språket är en grundläggande byggsten i ett demokratiskt samhälle, eftersom sådan tillgång är avgörande för varje enskild medborgares möjlighet att delta i ett samhälle som är byggt på rättsstatens principer och där åtnjuta jämlika möjligheter.

Redan år 1549 förklarade den franske poeten Joachim Du Bellay, i verket *Défense et illustration de la langue française*, hur viktigt det var att rättskipningen ägde rum på landets språk i stället för på latin, som endast talades av en del av samhällseliten. Han

120| Inom den privata sektorn i Belgien är det exempelvis vanligt att mötesdeltagare fritt väljer att uttrycka sig på antingen franska eller nederländska, och de behöver alltså inte alla uttrycka sig på båda språken men det förväntas att samtliga i vart fall förstår dem. Av olika skäl blir användningen av engelska alltmer utbredd.

121| Alexandre Viala, "Le droit à la traduction", *Cahiers européens*, nr 9, under ledning av Isabelle Pingel, *Le multilinguisme dans l'Union européenne*, Éditions Pedone, Paris 2015, s. 21.

gick därmed i kung Frans I:s fotspår som år 1539 i Villers-Cotterêts-dekretet påbjöd att franska skulle användas i alla officiella handlingar och vid domstolarna. Våra länders historia, även nutidshistoria, visar i vilken utsträckning folk vars språkliga och kulturella identitet inte respekteras tillräckligt hämtar starka argument i denna identitet för att motsätta sig den etablerade ordningen och få till stånd förändringar. Så har skett både i demokratiska stater som Belgien och i auktoritära regimer som Litauen under Sovjeteran.

Stärkta av sin historiska bakgrund och en gemensam humanism måste européerna reflektera över mångspråkighetens framtid i EU. Det är ont om pengar. Budgetnedskränkningarna blir fler och fler, och den tidigare periodvisa åtstramningspolitiken har med tiden blivit mer eller mindre permanent och skärpts. Effektivitets- och besparingssträvandena är fullt legitima, och alla ansträngningar bör riktas mot det gemensamma målet att se till att alla medborgare till bästa pris får ta del av det som EU kan bidra med, inklusive den grundläggande rätten till respekt för kulturell och språklig identitet, människans värdighet och språklig mångfald. Om besparingarna i praktiken leder till orimliga begränsningar av mångspråkigheten, att den reduceras till ett strikt minimum eller rent av neutraliseras är det dock dags att ställa sig frågan om inte priset för besparingarna är för högt.

Otaliga gånger i historien har Europas folk överunnit kriser och trauman genom att återgå till humanistiska och demokratiska värderingar, som är det enda som kan leda till verklig frigörelse i längden. Efter andra världskrigets slut började de krigshärjade länderna sin återuppbyggnad med att till varje pris återupprätta och utveckla statliga strukturer och friheter. Hur skulle det nu vara möjligt att acceptera att ett fortfarande välmående Europa glömmer sitt förflutna och av ekonomiska hänsyn underminerar fundamentet för den mångspråkiga pelaren i den skapelse av utveckling, välbstånd och fred som gemensamt byggts upp med så mycket hopp, talang, uthållighet, och dialog?

Visst både kan och bör det göras besparingar, men det mest grundläggande måste bevaras, och detta är att skydda och – förhoppningsvis – bygga vidare på en union som grundar sig på gemensamma värden, vilka innefattar och skapar en känsla av samhörighet mellan de folk och kulturer som ingår i unionen.

Vid första anblicken kan det verka paradoxalt, men i den politiska världen är det unionens motståndare som har förstått att det är genom att ekonomiskt lamslå medborgarnära projekt, och i första hand genom att begränsa mångspråkigheten, som man kan skapa en motvilja och ett växande avstånd mellan unionsinstitutionerna och de enskilda medborgarna.

Dessa Europamotståndare har kraftfulla bundsförvanter bland dem som med kortsiktiga politiska och ekonomiska mål för ögonen förespråkar kraftiga nedskärningar. Vad dessa kortsynta åtstramningsförespråkare bortser från – omedvetet eller ej – är att de på detta sätt försvagar ett Europa vars enorma ekonomiska fördelar man i övrigt är väl medveten om. Det finns också de som förstår och stöder den europeiska integrationsmodellen och som lika väl som deras motståndare inser att det är känslan av kulturellt och språkligt främlingskap som utgör ett hot mot den europeiska integrationen och skulle kunna dra med sig idealet om fred och välstånd genom mångfald i fallet.

I denna svåra åsiktsstrid är det tydligt att det är de som är välmenand anhängare av besparingar som får sista ordet. Låt oss därför förbehållslöst undersöka frågan om förhållandet mellan kostnaderna för unionens mångspråkighet och nyttan härav för att se om vi har tillräckligt övertygande argument för vår ståndpunkt.

5.3 - Finansiering av mångspråkigheten jämfört med kostnaden för att avskaffa den

Mångspråkigheten kostar pengar. Det är möjligt att beräkna vad ett mångspråkigt arbetssätt kostar, men det är betydligt svårare att uppskatta vad det skulle kosta att göra avkall på ett sådant arbetssätt. Demokrati har också ett pris som till stor del kan beräknas. Kostnaden ifall vi valde att avstå från demokrati är svårare att beräkna, och ändå är vi överens om att den kostnaden skulle vara enorm både i ekonomiskt, mänskligt och samhälleligt hänseende.

I linje med detta har Europaparlamentet helt korrekt uttalat att utgifterna för EU-institutionernas språktjänster ska betraktas som politiska kostnader.¹²² Särskilt när det gäller domstolen är detta dock inte enbart en politisk kostnad. Mångspråkigheten är även en väsentlig beståndsdel av domstolsförfarandena, precis som all den övriga verksamhet som är nödvändig för att pröva och avgöra målen och bilda rättspraxis.

Vissa anser att denna debatt är missriktad eftersom varje folks identitet och värdighet, som förmedlas genom det egna språket, utgör ett oskattbart värde och måste bevaras.

122| [Europaparlamentets resolution om Europeiska revisionsrättens särskilda rapport nr 5/2005: Utgifter för tolkning vid parlamentet, kommissionen och rådet \(2006/2001\(INI\)\) \(EUT C 305 E, 2006, s. 67\).](#)

Språken måste därmed skyddas i sig för deras kulturella, symboliska och till och med ekonomiska betydelse. När det gäller denna fråga finns inga stora eller små språk; att försvara ett språk innebär att försvara samtliga språk.¹²³

Ämnet är mycket känsligt, vilket tydligt framgår av hur snabba medlemsstaterna är att klaga vid domstolen när Europeiska rekryteringsbyrån (Epso) försöker spara pengar genom att dra ned på antalet språk som används vid EU-institutionernas allmänna uttagningsprov¹²⁴ (se punkt 2.5.2).

Att frågan är så känslig är knappast förvånande eftersom – utöver de i sig grundläggande identitetsaspekterna och kulturella aspekterna – de val som görs får ekonomiska återverkningar både på kostnaden för institutionernas språktjänster och på dem som drar nytta av deras arbete.¹²⁵

Det är möjligt att mäta den direkta besparing som skulle följa om man valde att använda ett eller flera språk framför andra. Besparingen motsvarar minskningen av utgifterna för översättning och tolkning.

123| Alfredo Calot Escobar, a.a.

124| Athanasia Katsimerou och Dionysios Kelesidis, "Le principe de non-discrimination en raison de la langue", *Revue de l'Union européenne*, nr 592, Éditions Dalloz, oktober–november 2015, s. 534–540, särskilt s. 537.

125| Se, i detta avseende, Philippe Van Parijs, "L'anglais lingua franca de l'Union européenne : impératif de solidarité, source d'injustice, facteur de déclin ?", *Économie publique/Public economics* [online], 15 | 2004/2, uppladdad på internet den 12 januari 2006, besökt den 17 september 2021: <http://journals.openedition.org/economiepublique/1670>

Det är däremot svårare att mäta i vilken mån de som talar de språk som "förlorar" skulle framtas vissa fördelar och drabbas av merkostnader med ekonomisk ojämlikhet som följd. Man kan föreställa sig deras olägenheter som den negativa pendangen till de fördelar som talarna av de "vinnande" språken skulle få. I det sammanhanget har François Grin räknat upp följande fem typer av vinster som uppkommer för modersmålstalare av ett enda gemensamt språk som han beskriver som "monarkiskt":

- frånvaro av kostnader för översättning och tolkning till det aktuella språket,
- monopol på marknaden för undervisningsmaterial, undervisning, översättning och tolkning till språket samt andra former av språkligt stöd,
- besparingar för det land eller de länder som använder detta gemensamma språk, eftersom invånare som talar språket inte nödvändigtvis behöver lära sig något annat språk,
- möjligheten för dessa länder att investera dessa besparingar i inhämtandet av andra färdigheter, och
- övertaget för en modersmålstalare av det gemensamma språket i förhandlings-, konkurrens- eller konfliktsituationer även om motparten har lagt ned mycket energi och resurser på att lära sig språket.¹²⁶

François Grin uttryckte sig på följande sätt när han bemötte yrkesbrodern Philippe Van Parijs, som i vissa verk begrundar huruvida EU borde anta ett *lingua franca*¹²⁷ – vilket med nödvändighet skulle bli engelska: "enspråkigheten har en annan kostnad än mångspråkigheten, men inte mindre reell".¹²⁸ Skillnaden är att kostnaden delas i ett mångspråkigt system medan den i ett enspråkigt system endast bärs av de så kallade förlorarna.

126| François Grin, Coûts et justice linguistique dans l'élargissement de l'Union européenne, Panoramiques, nr 69, 4e kvartalet 2004, s. 97–104.

127| Philippe Van Parijs, a.a.

128| Se förordet av Isabelle Pingel, "Le multilinguisme dans l'Union européenne", under ledning av Isabelle Pingel, Éditions Pedone, Paris, 2015, s. 55–71.

Även om det inte är möjligt att exakt beräkna värdet av engelskans dominans i världen har det språket – utöver dess symboliska tyngd – ett monetärt värde på flera miljarder euro varje år, varför de allra flesta européer befinner sig i en situation där de "betalar för att hamna i en underlägsen ställning".¹²⁹ Det är tydligt att den politiska debatten skulle kvarstå även om man lyckades skaffa sig en helhetsbild både av de olika modellerna för att minska kostnaderna genom att skära ned på mångspråkigheten och av den inverkan som dessa besparingar skulle få på olika medborgargrupper.¹³⁰ Dessutom skulle en rad andra faktorer behöva beaktas.

5.3.1 - Vad kostar mångspråkigheten?

Det är inte särskilt svårt att beräkna kostnaderna för EU, som år 2023 har en budget på totalt cirka 170 miljarder euro.¹³¹ EU:s budget motsvarar en liten andel (omkring 2 procent) av de samlade offentliga utgifterna inom unionen och omkring 1 procent av EU-ländernas bruttointäkter (ungefär lika mycket som Danmarks budget).¹³² Av EU:s budget avsätts 6 procent för administrativa utgifter medan den största delen går till strukturfonderna och gemensamma politikområden. Utgifterna för översättning och tolkning inom samtliga EU-institutioner uppgår till mindre än 1 procent av budgeten (alltså mindre än en sjättedel av de administrativa utgifterna). Detta motsvarar omkring 1,1 miljarder euro,¹³³ eller mindre än 2,5 euro per person och år. Som jämförelse kan man säga att mångspråkigheten kostar mindre än en kopp kaffe per person. Man kan dock inte sticka under stol med att priset för 450 miljoner koppar kaffe utgör en ansevärd summa.

129| François Grin, "L'anglais comme lingua franca : questions de coût et d'équité. Commentaire sur Philippe Van Parijs", *Économie publique*, nr 15, 2004, s. 3–11.

130| Se även Dominique Hoppe, "Le coût du monolinguisme", *Le Monde diplomatique*, maj 2015. I artikeln diskuterar han kostnaderna men även systemens, bland annat de juridiska, och tänkesättens gradvisa förskjutning mot ett *English Lingua Franca* i praktiken.

131| Se: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/28/les-depenses-de-l-union>

132| Europeiska kommissionen, Fact check on the EU Budget, september 2022, <https://ec.europa.eu/budget/publications/fact-check/index.html>

133| Fondation Robert Schuman, Parler l'europeén, 23 december 2019, <https://www.robert-schuman.eu/fr/questions-d-europe/0541-parler-l-europeen>

Domstolen har beräknat kostnaden för mångspråkigheten så som den genomförs inom institutionen med beaktande av samtliga utgifter som sammanhänger med juristlingvister och tolkar, EU:s bidrag till deras pensionssystem, utbildning, fastighetsinfrastruktur och underhållet av den, leveranser, bevakning samt utkontraktering av tolknings- och översättningstjänster. Det rör sig kort sagt om den totala kostnaden för mångspråkigheten vid domstolen utifrån en analytisk räkenskapsmetod. För år 2020 uppgick denna kostnad till 159 miljoner euro (vilket motsvarar 0,36 euro per person och år). Det beloppet utgör en betydande andel av domstolens budget, som för år 2020 uppgick till 436 600 000 euro. Detta är i sig inte överraskande. Till följd av domstolens mycket breda användning av alla officiella språk utgörs mer än en tredjedel av den samlade personalstyrkan av tjänstemän och andra anställda inom språktjänsten, vilka dessutom bistås av ett stort antal frilansare. Eftersom domstolen är en institution som finansieras av skattebetalarna, är den dock skyldig att på bästa sätt förvalta de medel som den tilldelas. De talrika besparingsåtgärder som nämnts ovan utgör ett led i denna ständiga strävan.

I absoluta belopp är kostnaden för mångspråkigheten alltså hög, men relativt sett är den mycket låg bland annat tack vare domstolens sunda ekonomiska förvaltning och sparåtgärder. Frågan vad det skulle kosta att göra avkall på mångspråkigheten är svårare att besvara.

5.3.2 - Vad skulle det kosta att göra avkall på mångspråkigheten?

En uppskattning av vad det skulle kosta att göra avkall på mångspråkigheten inom EU:s institutioner och domstolen kan bara bygga på antaganden. Vissa konsekvenser är nämligen oundvikliga medan andra bara tänkbara; vissa följder är mätbara med en viss grad av precision, men det flesta är inte det.

En av de första konsekvenserna skulle kunna vara unionens tillbakagång, eller rent av upplösning om den inte har stöd av sina medborgare och därmed av de medlemsstater som utgör unionen. Denna tankekonstruktion kan förefalla extrem, men med tanke på vad som sagts ovan om hur viktig identiteten är för att stärka folkens känsla av samhörighet är det inte en helt orealistisk hypotes. I viss mån kan en sådan konsekvens uttryckas i ekonomiska termer. EU:s budget uppgår för närvarande till 164,25 miljarder euro (2021) för 447 miljoner invånare, vilket motsvarar en indirekt överföring på 365 euro från varje invånare årligen. Mindre bemedlade medborgare bidrar naturligtvis mindre än de mer välbärgade. Att anse att en upplösning av EU skulle göra det möjligt att spara in motsvarande belopp vore alltför förenklat. Förvisso är vissa kostnader förknippade med Europeiska unionen, men unionen är framför allt en källa till rikedom och välstånd.

Den gör nämligen enorma investeringar i medlemsstaterna och deras regioner, och utöver att skapa solidaritet och ha positiv inverkan på miljö och levnadsvillkor så genererar den ett stort ekonomiskt utbyte. Kommissionen har beräknat att de belopp som har investerats mellan åren 2007 och 2013 kommer att ha gett en avkastning på 274 procent fram till år 2023, det vill säga 2,74 euro för varje investerad euro.¹³⁴

Bruttonationalprodukten (BNP) inom EU, det vill säga det samlade värdet av alla varor och tjänster som produceras, uppgick till 16 400 miljarder euro år 2019, motsvarande ungefär 15 procent av den globala handeln med varor och tjänster. EU är på andra plats bland de största globala aktörerna inom världshandeln, efter Kina men före USA.¹³⁵ Den genomsnittliga bruttonationalprodukten per capita har nästan fördubblats i EU under de senaste 20 åren. För vissa av de fattigaste EU-medlemsstaterna har ökningen nästan varit tiofaldig.

Om EU upphörde att existera skulle vi förlora allt detta och mycket mer än så. Man får nämligen inte glömma bort de kombinerade verkningarna på lång sikt av andra mindre direkta faktorer, som till exempel

- utebliven fördjupning av EU, vilket har möjliggjort en kontinuerlig välstandsökning,
- geopolitisk osäkerhet, instabilitet och till med en risk för konflikter, och
- försvagning av den europeiska regionen på den politiska världsscenen, särskilt i Världshandelsorganisationen och i bilaterala avtal, eftersom EU som enhet väger betydligt än summan av dess enskilda medlemsstater.

Så drastiska följder kanske inte skulle uppkomma, och man kan till och med förvänta sig att medlemsstaterna skulle införa något slags mekanismer för att bevara åtminstone en del av EU:s regelverk. Det räcker således att konstatera att det europeiska integrationsprojektet skulle vara hotat om man i betydande mån drog ned på användningen av ett stort antal av EU-språken. Förutom en begränsning av den fria rörligheten skulle detta leda till en utarmning av kulturella utbyten och slutenhet runt den egna gruppen och få katastrofala ekonomiska konsekvenser.

Nationalekonomer kan säkerligen göra fullständigare och exaktare beräkningar av vad EU tillför i ekonomiskt hänseende.

134| https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/evaluation/expost2013/wp1_synthesis_report_en.pdf

135| https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_sv

5.3.3 - Följderna av ett icke mångspråkigt arbetssätt vid EU-domstolen

Efter att ha tecknat detta allmänna scenario är det lämpligt att fråga sig vad det skulle kosta om EU-domstolen beslutade att inte ha ett mångspråkigt arbetssätt, som om domstolens verksamhet kunde kopplas loss från den allmänna politiska kontexten. Vilka skulle följderna bli om domstolen och tribunalen bara använde ett enda språk och medborgarna i medlemsstaterna blev tvungna att anpassa sig efter detta funktionssätt? Det står genast klart att dessa konsekvenser inte kan kvantifieras i siffror utan utgör konsekvenser av allmänt slag som kan vara olika allvarliga.

Tillgång till rättslig prövning

De rättssökandes och de nationella domstolarnas likställdhet skulle allvarligt undergrävas om medlemsstater och enskilda var tvungna att lämna in ansökningar om att väcka talan, begära om förhandsavgörande och överklaganden på ett visst fastställt språk. Valet skulle stå mellan att direkt skriva på det språket, i den mån den som skriver känner sig kapabel, eller förlita sig på privata översättningstjänster som både kostar pengar och tar tid. I båda fallen skulle kvalitetsnivån variera, eftersom det inte är så många som aktivt konkret behärskar ett främmande språk, inbegripet det juridiska språkbruket, och det är inte realistiskt att tro att någon som inte behärskar språket skulle kunna göra en kvalitetskontroll av de erbjudna översättningarna. Redan från början skulle mängden fel och oklarheter hindra domstolen och tribunalen från att förstå dessa skrivelser och bakgrunden till dem korrekt, och då skulle relevansen i deras avgöranden äventyras.

Samma svårigheter skulle uppkomma vid utväxlingen av inlagor mellan parterna i mål om direkt talan och i fråga om parternas och medlemsstaternas yttranden i mål om förhandsavgörande. Institutionerna skulle däremot ha det lättare, eftersom de skulle kunna förlita sig på anställda som har språket som modersmål för att avfatta eller översätta dokumenten till detta enhetliga rättegångsspråk.

Under den muntliga delen av förfarandet, då förhandlingarna skulle äga rum utan tolkning, skulle parterna antingen behöva anlita ombud som behärskar det juridiska språkbruket på det enhetliga rättegångsspråket – vilket i praktiken skulle gynna advokater från det land där språket talas – eller även i fortsättningen låta sig företräddas av advokater från det egna landet med risk för att det muntliga yttrandet får mindre genomslagskraft och blir mindre dynamiskt.

Till sist skulle avgörandet – som eventuellt föregåtts av generaladvokatens förslag till avgörande som avfattats på ett enda språk – oftast meddelas på ett språk som parterna i målet inte behärskar. De skulle därmed inte kunna förstå alla nyanser i den dömande instansens resonemang och innebörden av avgörandet. Det finns till och med en risk för att vissa nationella domstolar skulle missförstå innehållet i domen och, i god tro, tillämpa den felaktigt. Det skulle även kunna hända att EU-domstolen inte besvarar en fråga som av språkliga skäl är dåligt formulerad, så att en ny tolkningsfråga behöver ställas med den tidsutdräkt och de kostnader som detta bär med sig.

Dessa överväganden är särskilt relevanta för nationella domstolar som ofta är överhopade med arbete och brottas med stora målbalanser och som skulle vara tvungna att översätta sina beslut om hänskjutande för att sedan få svar på ett främmande språk som de behärskar i olika grad. Det är troligt att många domstolar skulle föredra att försöka avgöra målet utan att be om EU-domstolens tolkning, vilket skulle äventyra den domstolsdialog som inrättas genom systemet med förhandsavgörande och som är central i EU:s domstolsstruktur.

Det framgår av allt det som nämnts ovan att mångspråkigheten inom EU-domstolen är en förutsättning för att kunna säkerställa såväl likabehandling som god rättsskipning och rättssäkerhet.

Publicering

Som angetts ovan har EU-rätten direkt effekt i medlemsstaterna och har även företräde framför den nationella rätten. Medlemsstaternas domstolar är således skyldiga att tillämpa EU-rätten såsom gällande rätt av högre rang. Detta är av särskild betydelse i fråga om förhandsavgöranden där EU-domstolen tillhandahåller en tolkning av EU-rätten som mer direkt är relevant för samtliga medlemsstater.

Om EU-domstolens avgöranden inte publicerades på medlemsstaternas officiella språk skulle parlamentsledamöter, nationella myndigheter och domstolar på samtliga nivåer vara tvungna att – med varierande kunskaper i både språk och juridik – försöka förstå vilka skyldigheter som rättsregler på ett främmande språk ger upphov till. Innebörden av rättspraxis skulle ofta förstås på olika sätt av aktörerna i de olika medlemsstaterna och kanske till och med i en och samma medlemsstat. Rättsreglerna skulle därmed tillämpas olika och skapa sprickor i EU-rättens enhetliga tillämpning, inklusive i fråga om den inre marknaden. Påverkan på den inre marknadens funktion skulle få både kraftiga och direkt ekonomiska konsekvenser i form av handelshinder.

Dessutom skulle en mängd tolkningsfrågor komma att hänskjutas för att klargöra rättsläget, men alltid på de ojämlika och otillfredsställande villkor som beskrivits ovan. Kostnaderna för dessa ytterligare tvister skulle i sig kunna överstiga kostnaderna för EU-domstolens språktjänst.

Många advokater skulle inte längre vara i stånd att ge sina klienter tillförlitlig rådgivning för det fall det krävdes en analys av EU-rätten, eftersom de skulle behöva bygga denna analys på rättsakter som avfattats på ett språk som de endast har bristfälliga om ens några kunskaper i.

Medlemsstaterna skulle förstås kunna välja att på egen bekostnad ombesörja översättning av domstolens praxis. En sådan metod skulle dock endast innebära att kostnaderna förflyttas, samtidigt som det skapas en ny ojämlikhet till nackdel för medborgarna i de minst folkrika och minst välmående medlemsstaterna,¹³⁶ eller i de medlemsstater som är minst medvetna om vikten av att ha tillgång till domstolens praxis på det eller de språk som talas i landet. Även om medlemsstaterna rent faktiskt såg till att det fanns översättningar till samtliga övriga språk så skulle detta ske i efterhand med den följden att avgörandena inte skulle finnas tillgängliga i juridiska kretsar på dagen för avkunnande, och inte ens kort tid därefter. Dessa översättningar skulle dessutom sannolikt vara av lägre kvalitet. Pressen att hålla nere priserna kan påverka kvaliteten i ett sammanhang där varje ord, varje begrepp, varje grammatisk kongruens och ibland bara ett kommatecken har betydelse för textens exakta innebörd. Översättningsarbetet skulle inte heller ske på ett samordnat sätt, till skillnad från arbetssättet vid EU-domstolen, där juristlingvister från olika språkenheter både direkt och indirekt samråder med varandra och samarbetar med kabinetten som avfattar texterna till förslagen till avgörande och domarna. Man kan även föreställa sig den situationen där en medlemsstat som inte önskar att EU-rätten ska vara känd och tillämpas i sin helhet i den nationella rättsordningen tar kostnaden för översättning som förevändning för att slippa ombesörja den.

136| De solidaritetsmekanismer som har samband med medlemsstaternas välbefinnande avspeglas i finansieringen av EU:s allmänna budget, varav 70 procent baseras på medlemsstaternas BNP, och därmed i finansieringen av mångspråkigheten. Om finansieringsbördan för mångspråkigheten flyttades skulle mindre välbefinnande medlemsstater och medlemsstater med mindre befolkning bära en orimligt stor andel. Finansiering av en språkversion av fler än 90 miljoner tysktalande och av en annan språkversion av 1,3 miljoner estnisktalande skulle helt strida mot både medborgarnas jämlikhet och solidariteten mellan nationerna.

5.3.4 - Decentraliserat stöd till handläggningen av målen?

Av det ovanstående framgår tydligt att ett icke mångspråkigt arbetssätt vid EU-domstolen omedelbart skulle få allvarliga konsekvenser och att det är nödvändigt att upprätthålla mångspråkigheten i verksamheten. Man kan dock fråga sig om detta mångspråkiga arbetssätt hanteras på rätt nivå eller om det skulle finnas fördelar med en decentralisering.

Situationen där medlemsstaterna själva ombesörjer översättningen av rättspraxis har redan diskuterats. Det kan även vara värt att reflektera över om institutionen skulle kunna arbeta effektivt om medlemsstaterna var direkt delaktiga i tillhandahållandet av tjänster på de olika officiella språken.

Under hela den tid som handläggningen pågår, från översättningen av den handling som inleder målet och tolkningen under förhandlingen fram till avgörandet i en version på rättegångsspråket, är det språkliga mellanledet av avgörande betydelse för förfarandets fortskridande. Handläggningen av målen blockeras nämligen om det blir ett avbrott i tjänsterna på språkområdet.

Om EU-domstolen förlitade sig på att medlemsstaterna tillhandahöll språktjänster skulle det oundvikligen finnas en risk för en brist på sådana tjänster, eftersom än den ena, än den andra medlemsstaten skulle vara oförmögen att vid varje given tidpunkt i tillräcklig omfattning tillhandahålla de tjänster som behövs i varje skede av förfarandet. Oavsett om det är av organisatoriska, logistiska eller budgetrelaterade skäl skulle ett stort hinder för detta arbetssätt vara svårigheten att se till att det i alla medlemsstater finns personer med aktuell kompetens som vid varje givet tillfälle finns tillgängliga för att översätta eller tolka från samtliga andra officiella språk.

Och detta är inte allt. Den sekretess som gäller för icke avkunnade avgöranden och domarnas överläggningar medför att det inte är möjligt att anförtro översättningen av denna typ av dokument åt medlemsstaterna, oavsett om de använder sig av för ändamålet anställd personal eller frilansare. EU-domstolens instanser behöver kunna fortsätta sitt kollegiala arbete på ett helt oavhängigt sätt med iakttagande av överläggningssekretessen.

Utöver de svårigheter som nämnts ovan skulle det även finnas en risk för icke enhetliga terminologival, missförstånd av självständiga begrepp och diskrepanser mellan språkversionerna, vilket skulle ge upphov till tveksamhet i fråga om tolkningens eller översättningarnas kvalitet.

Det framgår tydligt att EU-domstolen endast kan fullgöra sitt uppdrag när den verkar i en fullständigt mångspråkig miljö och själv har kontroll över det arbetssättet. Detta gäller såväl för den dömande verksamheten – som i stor utsträckning är beroende av dialogen med parterna, nationella myndigheter och i synnerhet nationella domstolar – som för spridningen av domstolens och tribunalens praxis.

Mångspråkigheten utgör en hörnsten i domstolens verksamhet och är central för räckvidden av dess inflytande. Det bästa och troligen enda tänkbara sättet att hantera den är att göra det internt. Med tanke på de olika besparingsåtgärder och särskilt de stordriftsfördelar som har uppnåtts genom en central hantering av dokumentflöden, terminologi, utbildning, utkontraktering och it-verktyg är det dessutom den minst kostsamma och mest effektiva lösningen när det gäller dolda och synliga kostnader.

Sammanfattningsvis är det inte realistiskt att försöka mäta i pengar vad det skulle kosta att göra avkall på mångspråkigheten vid EU-domstolen. Det räcker att räkna upp de tänkbara följderna för att tydliggöra att kostnaderna för mångspråkigheten vid domstolen är låga jämfört med vilka kostnaderna skulle bli om den valde ett annat arbetssätt. Att flytta över ansvaret för att hantera och finansiera mångspråkigheten på medlemsstaterna skulle skapa ojämlikhet, ge upphov till förseningar och osäkerhet samt äventyra överläggningssekretessen, som är en grundläggande garanti för EU-domstolens oavhängighet.

Slutord

Mångspråkigheten är en process, en investering och ett värde.

Som process är den en del av förfarandena vid EU-domstolen. Ett mål kan inledas vid EU-domstolens båda instanser, domstolen och tribunalen, på vilket som helst av de 24 officiella EU-språken och parterna i målen har rätt att yttra sig på detta språk. Rättspraxis ska finnas tillgänglig på samtliga officiella språk. Följaktligen ska juridisk översättning och tolkning tillhandahållas på de 552 möjliga språkkombinationerna, med högsta kvalitet, till bästa pris och inom de frister som är förenliga med en god europeisk rättskipning. För att uppfylla detta uppdrag anlitar generaldirektoratet för mångspråkighet personer från samtliga medlemsstater som är specialister på språk och juridik. Utöver dessa knappa personalresurser bygger verksamheten även på beprövade metoder såsom fortbildning, terminologi, reläspråk och en ständigt pågående reflektion över värdefulla besparingsåtgärder. Inte att förglömna är även de moderna verktyg som tas fram och berikas med generaldirektoratets medverkan, exempelvis interinstitutionella databaser, högteknologiska översättningsverktyg såsom neural översättning och kraftfulla metasökmotorer.

Efter att ha läst detta verk torde det vara uppenbart att den juridiska mångspråkigheten inte bara är en angelägenhet för generaldirektoratet för mångspråkighet. En kultur av språklig och juridisk mångfald ligger till grund för det dagliga arbetet i de båda instanserna och institutionens tjänsteavdelningar. Generaldirektoratet för mångspråkighet är förvisso den mest synliga delen av detta mångspråkiga arbetssätt, men kanslierna och alla andra avdelningar som har till uppgift att bistå de dömande instanserna i deras uppdrag fungerar enligt samma modell och är organiserade med utgångspunkt i olika språkliga och juridiska kompetensområden.

Som investering betraktad är mångspråkigheten en garanti för att de dömande instanserna kan utföra sitt arbete – de dömande instanser som ju själva bidrar till det europeiska projektet baserat på demokrati, rättsstatsprincipen och respekten för minoriteter. EU:s mervärde i politiskt, socialt och ekonomiskt hänseende är både av betydande omfattning och oundgängligt, och mångspråkigheten förtjänar att bevaras så snart den utgör ett villkor eller en drivkraft för att generera detta mervärde. När det gäller EU-domstolen är tillgång till rättslig prövning helt nödvändig för att den inre marknaden ska fungera väl och för att EU:s politik i allmänhet ska kunna genomföras, även i de delar som rör sociala frågor och miljö.

Mångspråkigheten, som är en pelare i tillgången till domstolsprövning, kan endast fungera tillfredsställande om den hanteras inom institutionen själv. Ett annat arbetssätt skulle ge effektivitetsförluster och skulle innebära eftergifter som är principiellt diskutabla med tanke på domstolens oavhängighet.

Slutligen är mångspråkigheten en tillgång, ett centralt värde inom EU och en grundläggande rättighet. En förutsättning för att Europas folk ska kunna vara förenade i mångfalden är att deras identitet och kultur, med det språkliga arvet i centrum, respekteras fullt ut. Att negligera respekten för språkens jämlikhet är som att förneka folkens jämlikhet och beröva medborgarna en union som måste tillhöra dem, eftersom den utan sina medborgare blir meningslös. Kanske måste man också erkänna att man genom att ge vissa språk företräde på ett godtyckligt sätt utser vinnare och förlorare, medan man genom att bevara den språkliga mångfalden bara skapar vinnare. Alla medborgare får därigenom lika värde samtidigt som den språkliga och juridiska mångfalden som vi alla, oavsett språk, drar nytta av varje dag bevaras.

Syftet med detta verk är att öka medvetenheten om mångspråkigheten inom institutionerna och förklara hur den fungerar och varför vi måste värna om den. Den språkliga mångfalden, som går hand i hand med multilateralism och integration, är emellertid lika viktig utanför EU:s institutioner. Även inom medlemsstaterna blir frågan om språklig mångfald alltmer angelägen i takt med att globaliseringen och den digitala revolutionen driver på för enklare och snabbare utbyten.

Den "bukett" av erfarenheter och reflektioner som utgör den andra delen i detta verk illustrerar uttrycksfullt det omistliga värdet av kulturell, språklig och juridisk mångfald.

Ordlista

Akrediteringsprov

Test som frilanstolkar måste genomgå med godkänt resultat för att föras upp på tre EU-institutioners (kommissionen, parlamentet och domstolen) gemensamma lista över konferenstolkar och för att kunna arbeta för institutionerna.

Annan plats

Sal som är försedd med videokonferensutrustning och från vilken en part, som getts tillstånd att plädера på distans, deltar i förhandlingen. På så sätt kan parten delta i diskussionerna genom videokonferens. Partens anföranden tolkas och parten kan lyssna på övriga talare på sitt eget språk.

Arbetskit för översättning

Samtliga filer som (inom generaldirektoratet för mångspråkighet) behövs för att skapa ett översättningsprojekt i programmet Trados Studio. Arbetskitet innehåller den text som ska översättas (i ett format som kan hanteras av redigeringsverktyget i Trados Studio), de relevanta översättningsminnena liksom även de referensdokument och det terminologiska material som bedöms vara av värde för översättningen. Sedan år 2019 innehåller kitet dessutom översättningsförslag som tagits fram med hjälp av neuronal maskinöversättning och som kommer från antingen det interinstitutionella systemet eTranslation eller det på marknaden etablerade verktyget DeepL.

CAST-listor

Contract Agent Selection Tool. De så kallade CAST-listorna härrör från en databas som förvaltas av Europeiska rekryteringsbyrå (European Personnel Selection Office, Epso) som innehåller ansökningar avseende kontraktsanställning i de olika tjänste- och yrkesgrupperna. En CAST-lista fungerar som en anställningsreserv där institutionerna kan finna lämpliga sökande för tillfälliga anställningar.

Distanstolkning

Arbetsätt där tolken befinner sig på en annan plats än deltagarna. Tolken ser talaren via en videoanslutning och hör anförandet tack vare en ljudöverföring.

eTranslation

Neural maskinöversättningstjänst som utvecklats av Europeiska kommissionen för att användas av EU-institutioner och nationella myndigheter. Domstolen bidrar ekonomiskt till att underhålla, fylla på samt utveckla eTranslation inom ramen för det interinstitutionella samarbetet. Domstolen samarbetar även direkt med kommissionen för att utveckla översättningsmotorer som är särskilt anpassade för arbetet i EU-domstolen.

Euramis

Interinstitutionellt system för förvaltning av översättningsminnen. Minnena, som får sitt material från samtliga institutioner, innehåller bland annat lagstiftningstexter och rättspraxis från EU.

EURêka

Intern sökmotor som fungerar som gemensam åtkomstpunkt för samtliga rättegångshandlingar och för institutionens juridiska, processrättsliga, dokumentationsrelaterade och terminologiska analysdata.

late

Interinstitutionell termbas som är tillgänglig för allmänheten (<https://iate.europa.eu/home>). Sedan år 2020 sker förvaltningen av domstolens juridiska terminologi direkt i databasen late.

Kabin

Ordet betecknar, genom metonymi, ibland den del av tolkteamet som under en förhandling tolkar till ett visst språk, ibland den administrativa enhet som består av de tolkar som har samma språk.

Konsekutivtolkning

Tolkningsmetod där tolken återger vad talaren har sagt när denne har avslutat sitt anförande och använder i allmänhet anteckningar som stöd för minnet.

Kontaktperson

Juristlingvist i rättegångsspråkets språkenhet som ansvarar för vissa uppgifter i syfte att underlätta översättningen av en begäran om förhandsavgörande (strykningar, anonymisering, sammanfattning, klargöranden, genomläsning osv.).

Källspråk

Det språk från vilket översättning eller tolkning sker.

Målspråk

Det språk som en person översätter eller tolkar till.

Pivåspråk

Ett språk som används vid den juridiska översättningen som mellanled när det inte är möjligt att översätta direkt från källspråket till de olika målspråken. Generaldirektoratet för mångspråkighet använder fem pivåspråk: tyska, engelska, spanska, italienska och polska. Vart och ett av dessa språk kan användas som mellanled för ett antal på förhand fastställda språk (exempelvis spanska tjänar som pivåspråk för lettiska, ungerska och portugisiska). Juristlingvisterna i de så kallad pivåspråkenheterna översätter inom snäva tidsramar direkt från originalspråket så att kollegorna i övriga språkenheter därefter kan översätta från pivåspråksversionen som då har funktion som original.

Reläspråk

Det språk som vid tolkning används som mellanled när det inte är möjligt att direkt tolka från källspråket till målspråket på grund av att ingen tolk som behärskar den efterfrågade språkkombinationen finns tillgänglig. Till skillnad från ett pivåspråk är reläspråket inte fastställt på förhand utan bestäms utifrån de konkreta förhållandena under förhandlingen.

Returspråk

Det främmande språk som en tolk kan behöva tolka till från sitt modersmål.

Sammankoppling av salar

Teknisk lösning som innebär att tolkkabiner i en förhandlingssal kopplas samman med kabiner i en annan sal. Den här tekniken används när det inte finns tillräckligt med kabiner i förhandlingssalen för att rymma hela det tolkteam som behövs under förhandlingen. Tolkarna i den sammankopplade salen får då utföra distanstolkning utifrån ljud och bild som sänds från huvudsalen.

Simultantolkning

Tolkningsmetod där tolken sitter i en tolkkabin och lyssnar på talaren via hörlurar och omedelbart återger innehållet på ett annat språk i en mikrofon. Åhörarna lyssnar på tolkningen i hörlurar.

Strykningar

Strykningar som kontaktpersonen gör i texten till en begäran om förhandsavgörande för att korta ned texten inför översättningen utan innebörden eller andemeningen i dokumentet ändras. Kontaktpersonen anger därvid alltid inom hakparentes kortfattat vilken typ av text som utelämnats. Inga strykningar görs i de hänskjutna frågorna.

Tolkning med videokonferens

Ett arbetssätt som innebär att tolken befinner sig på samma plats som de flesta deltagarna i ett sammanträde eller en förhandling. Tolken ser den talare som är på annan plats via videolänk och hör dennes anförande med hjälp av ljudöverföring.

Vocabulaire juridique multilingue comparé (VJM)

Samling av termformulär för många olika språk och många olika system vilken är resultatet av komparativa rättsutredningar som utförts av juristlingvister inom områdena utlänningsrätt, familjerätt och straffrätt.

Översättningsminne

Språkdatas som innehåller översättningsenheter. Varje översättningsenhet består av ett textsegment (syntagm, mening, punkt) som kommer från ett visst dokument, till vilket man kopplat det motsvarande segmentet i en annan språkversion av dokumentet.

Språkkodning och ISO-koder¹³⁷

Beteckning på originalspråket	Beteckning på svenska	Code ISO
български	bulgariska	BG
español	spanska	ES
čeština	tjeckiska	CS
dansk	danska	DA
Deutsch	tyska	DE
eesti keel	estniska	ET
ελληνικά	grekiska	EL
English	engelska	EN
français	franska	FR
Gaeilge	iriska	GA
hrvatski	kroatiska	HR
italiano	italienska	IT
latviešu valoda	lettiska	LV
lietuvių kalba	litauiska	LT
magyar	ungerska	HU
Malti	maltesiska	MT
Nederlands	nederländska	NL
polski	polska	PL
português	portugisiska	PT
română	rumänska	RO
slovenčina (slovenský jazyk)	slovakiska	SK
slovenščina (slovenski jezik)	slovenska	SL
suomi	finska	FI
svenska	svenska	SV

137 | Tabellen följer reglerna i publikationsbyråns interinstitutionella publikationshandbok. En mer detaljerad version finns tillgänglig på <https://publications.europa.eu/code/sv/sv-370200.htm>.

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

L-2925 Luxemburg
tfn. +352 4303-1

Domstolen på internet: curia.europa.eu

Färdigställd i december 2022

Uppgifter per den 31 december 2022

Varken institutionen eller någon person som agerar för institutionens räkning ansvarar för användningen av ovanstående information.

Luxemburg: Europeiska unionens domstol | Generaldirektoratet för flerspråkighet
Generaldirektoratet för information | Direktoratet för kommunikation
Enheten för publikationer och elektroniska medier

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2023

Fotografier: © Europeiska unionen, 2019-2023; © Alan Xuereb, Konstnär, 2023;
© Joseph Alfred Izzo Clarke, Fotografi, 2023

© Europeiska unionen, 2023

Kopiering tillåten med angivande av källan.

All användning eller återgivning av fotografier och andra dokument till vilka Europeiska unionen inte innehar upphovsrätten är förbjuden utan upphovsrättsinnehavarens tillåtelse.

Print	ISBN 978-92-829-3746-4	doi:10.2862/371230	QD-03-21-498-SV-C
PDF	ISBN 978-92-829-3878-2	doi:10.2862/501330	QD-03-21-498-SV-N

Mångspråkigheten är ett uttryck för mångfald som en förenande kraft och för en djup respekt för de kulturella och språkliga identiteter som tillsammans utgör EU:s byggstenar. Det är tack vare mångspråkigheten som varje medborgare kan använda sitt eget språk i kontakterna med EU:s institutioner.

Principen om mångspråkighet och hur den ska fungera i praktiken har reglerats genom flera rättsakter, bland annat den allra första förordningen som antogs av EEG, förordning nr 1/58, som ännu är i kraft. Trots detta kräver ett långsiktigt bevarande av mångspråkigheten att den ständigt förklaras, precis som är fallet med demokratin. Mångspråkigheten blir allt som oftast ifrågasatt utifrån krav på snabb handläggning och sparbehov, som om dess existens vore något framtvingat och inte en följd av vår gemensamma rikedom.

Vid EU-domstolen har mångspråkigheten en alldeles speciell betydelse, eftersom den formar den rättsliga handläggningen från och med att ett mål inleds till dess att varje medborgare ges tillgång till domstolens praxis på sitt eget språk. Inte desto mindre är de legitima kraven på effektivitet och kontroll över kostnaderna av stor betydelse, och därför upphör aldrig utvecklingsarbetet och ansträngningarna för att på ett optimalt sätt utnyttja ny teknik så att medborgarna kan tillförsäkras bästa möjliga service.

I denna bok presenteras den historiska, juridiska och politiska bakgrunden till den starka ställning som mångspråkigheten har fått inom institutionen, såsom ett verktyg för jämlikhet, inkludering och framsteg. Även det regelverk som styr språkanvändningen och den praktiska tillämpningen av mångspråkigheten vid domstolen, framför allt arbetet med tolkning och juridisk översättning, tas upp. Vidare redogörs för åsikter och argument som ofta förekommer i press och doktrin. I ljuset av detta, och på grundval av objektiva analyser, framträder en handlingsinriktad och optimistisk vision med blicken riktad mot framtiden.

EUROPEISKA UNIONENS
DOMSTOL

Thierry Lefèvre, generaldirektör, GD Mångspråkighet

Generaldirektoratet för mångspråkighet

Generaldirektoratet för information
Direktoratet för kommunikation
Enheten för publikationer och elektroniska medier

Maj 2023

ISBN 978-92-829-3878-2

doi:10.2862/501330

QD-03-21-498-SV-N

